

הישיבה השלוש-מאות-ושלושים-ותשע של הכנסת התשיעית

יום שלישי, י"ט סיון תש"ם (3 יוני 1980)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:04

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

ועדת הכנסת בעניין הוצאתה של חברת-הכנסת גאולה כהן מיישיבת הכנסת.

כן הונחו תיקונים לתקנון הכנסת בסעיפים 44 ו-71(א).

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה, הונחו: 1. חוק חשבונות שיקים (שיקים ללא כיסוי), תש"ם—1980; 2. חוק לתיקון פקודת הבטיחות בעבודה (מס' 2), תש"ם—1980.

היח"ר מ. ל. מרון: אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מוזכר הכנסת נ. לורך: ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי היום הונחו על שולחן הכנסת: החלטת ועדת הכנסת מיום י"ט בסיון תש"ם—3 ביוני 1980 בעניין מועד פגרת הקיץ, תש"ם—1980; החלטת

ב. שאילתות ותשובות

באותו יום, בכלא תל-מונד, כבלו אותו השוטרים אטר ולנצר אל המיטה והתעללו בו התעללות אכזרית. עקב התעללות זו הוא נקע את ידו, אך לא קיבל טיפול רפואי, לא באותו יום ולא ביום שלמחרת.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. האם אותו שני השוטרים שהיכוהו בניידת? 2. האם נבדקו טענותיה של המתלוננת לגבי השוטרים אטר ולנצר שלטענת הגברת ואחנה התעללו בכנה התעללות אכזרית בבית-הכלא? 3. אם נמצא שטענות המתלוננת יש להן בסיס, מה הצעדים שנקטו נגד השוטרים הללו?

תשובת שר-הפנים י. בורג: (לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. כן.

3. בדיקת המשטרה העלתה שבהיות מר חביב במ" עזר הוא התפרע ואיים להתאבד. השוטרים נאלצו להש" תמש נגדו בכוח כדי לרסן אותו. בבדיקה על-ידי חובש בית-המעצר אובחנו אצלו לא נקע אלא שיטשופים בעור שנגרמו מהאויקים שבהם נכבל. תוצאות הבירור הועברו לפרקליט המחוז הדרומי לעיונו ולהחלטתו, בהתאם לתוק. עוד ייאמר כי ב-4 בפברואר מסר מר חביב הודעה נוספת ובה ביקש לבטל את תלונתו, לדבריו הגיש אותה בזמנו עקב "עצבנות".

5538. הכנת תכנית-מיתאר

חבר-הכנסת ד. שטרן שאל את שר הפנים ביום כ"ו בשבט תש"ם (13 בפברואר 1980):

חוק התיכנון והבניה, 1965, מחייב את הממשלה להכין בתוך 7 שנים תכנית-אב ארצית, בתוך 5 שנים להכין תכנית-אב מחוזית, ובתוך 3 שנים להכין תכנית-אב עירונית ומקומית. אבקש לדעת:

1. האם חובת התיכנון בהשלמת תכניות-האב על-פי הכתוב בחוק אמנם מקוימת?

היח"ר מ. ל. מרון: ואנו עוברים לסעיף השני בסדר-היום: שאילתות ותשובות,

4823. הנשק המצוי בידי ערביי ישראל חפרי-הכנסת מ. פכידור שאל את שר הפנים ביום ז' בכסלו תש"ם (27 בנובמבר 1979): ב"הארץ" מיום 2 בנובמבר 1979 מופיעה כתבה ארוכה על נשק מכל הסוגים המוחזק עם ובלי רשיון בידי ערביי ישראל.

אי לכך אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. האם התיאור של סופר "הארץ" מר עטאללה מנצור משקף את המציאות? 2. מה הוא מספר כלי-הנשק, לפי הסוגים, המוחזקים בידי ערביי ישראל ברשיון? 3. האם נערכים מפקידה לפקידה חיפושים בכפרים כדי לאתר נשק המוחזק בלא רשיון? 4. אם כן — מה היו התוצאות? 5. האם משרדו מקיים קשר ותיאום בסוגיה זו עם מערכת הבטחון?

שר-הפנים י. בורג:

1. התיאורים המופיעים בכתבה בעתון "הארץ" הם כלליים, הדברים אינם ניתנים לבדיקה משום שאין בכ" תבה התייחסות ספציפית. 2—4. המשטרה עורכת חיפושים אחרי נשק בעקבות חקירה או אירוע כאשר הם מצריכים נקיטת צעדים מסוג זה. 5. כן.

5379. הכאת עזיר בידי שוטרים

חפרי-הכנסת ש. טולידאנו שאל את שר הפנים ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980):

במכתב ששלחה לך בתאריך 12 בדצמבר 1979 (עם העתק אלי) הגברת חנה אותנה טוענת כי בתאריך 21 בנובמבר 1979 הוכה בנה העציר עלי-ידי שני שוטרים בניידת שהובילה אחרו מבית-המשפט לתל-מונד.

ה. כן.

1. כיוון שקיים במרבית הרשויות המקומיות חוקי עזר מפורט בנושא זה הרי שחובת הביצוע והפיקוח חלה על הרשויות המקומיות, כמו לגבי כל חוקי עזר אחר.

בימים אלה תלוי ועומד בג"צ נגד עיריית תל-אביב בקשר לצו פינוי מטעמה נגד דיירי שאת מבנהו רוצים להרוס. על-פי החלטת הבג"צ ייקבע אם החוק הולם את הצרכים בנושא שהעלה השואל הנכבד או שיש למצוא פתרון אלטרנאטיבי.

5712. פעולות המפלגה הרתית-לאומית במגזר הערבי חבר-הכנסת ו. טובי שאל את שר הפנים ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980):

בתכנית "השבוע בשעה" ששודרה בטלוויזיה בשידורי הערבית ביום ראשון, 27 בינואר 1980, בשעה 19:00, היה ראיון עם נציגי המפלגות למיניהן. כשנשאל על פעילות המפלגה במגזר הערבי השיב נציג המפד"ל שהם מטפלים בבעיות אישיות, כמו מתן רשיונות בנייה וכו'.

ואבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. האם מתן רשיונות בנייה הוא מתפקידם של נציגי מפלגות?

2. מה התגובה של השר על הצהרתו של נציג המפד"ל בתכנית הנ"ל?

היור. מ. ל. מרון:

חבר-הכנסת טובי איננו באולם.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): אני מבקש מהשר לקרוא את התשובה.

שר-הפנים י. בורג:

1. התשובה על השאלה, כפי שנשאלה, היא: לא.
2. כפי שידוע לשואל הנכבד עצמו, נציגי כלל המפלגות נוהגים לעסוק מפעם לפעם בעניינים הנוגעים לחברי מפלגתם.

5720. שלילת רשיון להחזקת כלי-ידייה

מבני-אדם שניסו להתאבד

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הפנים ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980):

בעקבות מעשה הרצח וההתאבדות בחיפה (שרית ענברי ויעל בראנר), רצוני לשאול את כבוד השר:

1. מדוע ניתן לשרית ענברי רשיון להחזקת אקדח לאחר שניסתה כבר בעבר להתאבד?

2. אם רשיון אחזקת האקדח ניתן לפני נסיון ההתאבדות הראשון, מדוע לא נשלל ממנה רשיון אחזקת האקדח לאחר נסיון ההתאבדות?

3. מה הן הבדיקות שעורכת המשטרה בעברו של אדם לפני שמקנה לו רשיון להחזקת נשק?

4. האם משרד עומד לתת הנחיות חדשות באשר לתהליך קבלת רשיון לנשק?

שר-הפנים י. בורג:

1. הרשיון ניתן לפני נסיון ההתאבדות הראשון.

2. משרד הפנים אינו מקבל מידע לגבי נסיונות התאבדות.

2. באילו מתווות ורשויות מקומיות הושלמו התכניות האלה? אם הן לא הושלמו, מה הוא שלב שבו התכניות מצויות בכל אחד מהמקומות בארץ?

שר-הפנים י. בורג:

1. חוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה, מחייב להכין תכניות-מיתאר מקומיות ולא תכניות-אב.

הורעות והרשויות המקומיות עורכות תכניות-מיתאר כאלה. על-פי בדיקה שערכנו לגבי תכניות, לפי חלוקה מחוזית, נמצא שברוב הרשויות מקיימת הוראת החוק.

היוזמה לתיכנון זה מקורה ברשות המקומית, כלשכת התיכנון המחוזית או בורעת ההיגוי הבין-משרדית לתכ-ניות-מיתאר מקומיות. יש לציין כי תהליך התיכנון אינו מסתיים עם הכנת תכנית אחת ליישוב, אלא יש ישובים שתוכננה להם כבר תכנית-מיתאר שנייה ואף שלישית.

2. כ-41% מהתכניות הן בתוקף; כ-28% מהתכניות הן בשלב ההפקה; כ-27% מהתכניות הן בשלב שלפני ההפקה; לכ-2% מהיישובים אין תכניות. הרכימה המפורטת תישלח אל השואל הנכבד בנפרד.

5702. בדיקת מבנים הנמצאים בסכנת התמוטטות

חבר-הכנסת א. שפייר שאל את שר הפנים ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980):

מדי פעם מט לטיפול מבנה ישן, או חלק ממנו מתמוטט. פרשת המרפסת ברחוב הירקון בתל-אביב היא אחת הדוגמאות לסכנה שמהווים מבנים ישנים ליישוביהם ולמי שנמצאים בסביבתם.

אודה לשר אם ישיב לי:

א. האם בדיקת מבנים ישנים מתנהלת בכל הרשויות דרך קבע, לפחות פעם אחת בשנה?

ב. האם קיים כוח-אדם מקצועי בכל הרשויות המ-קומיות לעריכת בדיקה זו?

ג. ואם לאו — באיזו תכיפות היא נעשית, אם בכלל?

ד. האם מתפרסם דיווח שנתי בכל רשות מקומית על מבנים או חלקי מיתקנים הנמצאים במצב התפוררות או סכנה?

ה. האם דיווח זה נמסר לידיעת התושבים — לדוג-מה, באמצעות פירסום מודעות בשכונה, חובת ציון בולט על גבי המבנה המסוכן וכד'?

ו. האם קיימות הנחיות כוללות של משרד הפנים לכל הרשויות המקומיות באשר לבדיקות המחויבות, צורת הדיווח, הפירסום, והאם קיים פיקוח על ביצוען?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. בכל העיריות וברוב הרשויות המקומיות קיים חוקי-עזר בדבר הריסת מבנים מסוכנים.

ב. האחראי לבדיקות הללו הוא מהנדס הרשות, וב-מקרה הצורך מצורף כוח-אדם מקצועי נוסף.

ג. הבדיקה נעשית מזמן לזמן או לאחר שהובא לידיעת ראש הרשות, על-ידי בעלי הבתים החייבים בכך לפי חוקי-העזר, דבר קיים מבנה העלול להוות סכנה.

ד. בהתאם לחוקי-העזר על מהנדס הרשות לערוך סקר תקופתי של המבנים העלולים להוות סכנה.

יש כוונה בעתיד להקים מרכז לטיפול הכושר המביצע של אנשי המשטרה בכל הדרגות.

5975. תנאי מאסרם של אסירים הטעונים הגנה

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום ג' בניסן תש"ם (20 במארס 1980):

ביום 13 בפברואר 1980 ענה כבודו על השאלתה שלי מס' 4984 כי בכל בתי-הסוהר במדינת ישראל יש רק 15 אסירים הטעונים הגנה. בעת ביקור ועדת-המשנה לענייני משטרה ובתי-הסוהר של ועדת הפנים מסר מנהל הכלא "תל-מונד" כי ב"תל-מונד" יש 24 אסירים הטעונים הגנה וביניהם 5 שהסכנה הצפויה להם היא כה חמורה עד שיש להחזיקם בבידוד אף מיתר 19 האסירים הטעונים הגנה שבאותו בתי-הסוהר. מאחר שנתון זה שונה מהמספר שמסר כבודו רק לפני שבועיים ביקשנו לבדוק במו עינינו ונוכחנו כי אכן הנתון שנמסר על-ידי מנהל בתי-הסוהר הוא נכון.

כשהנני מחשב את האסירים הטעונים הגנה שראיתי לאחרונה בביקור בבתי-הסוהר אחרים הנני מגיע למספר משוער של כ-100 אסירים הטעונים הגנה.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. אם הנתון של 15 אסירים בלבד הטעונים הגנה שמסר כבודו לפני זמן קצר היה נכון, מזה היא ה"מפרלת" שקרתה בשטח זה במדינת ישראל להוספה של כ-80 אסירים הטעונים הגנה תוך שבועות מספר?
2. אם אכן המספר שמסר כבודו לפני שבועות מספר לא היה נכון, הריני שואל: מי הטעה את כבודו במסירת נתון כה לא מדויק?

3. הטעונים הגנה הם, בדרך-כלל, אסירים ששיתפו פעולה עם השלטונות או החשודים על-ידי אסירים אחרים כמשתפי פעולה זה עם השלטונות, הן עם המשטרה והן עם הסוהרים. השכל הישר מחייב שאסירים כאלה יוכו בבתי-הסוהר לתנאים טובים מאלה של האחרים, אך המציאות היא הפוכה. לדוגמה: חמשת האסירים שהוצרכו אותם לעיל נמצאים במשך כל הזמן בציון, וגם בו בפחד איום, דבר המהווה תופעה שלילית ומתפרשת: "תשתף פעולה עם השלטונות — תיענש בפועל קשה מאוד". שאלתי: האם מותאם הכלל בכפרי-יונה, שבו ירוכו האסירים הטעונים הגנה, לכך שבפועל לא יתהווה מצב שכנוול על שיתוף פעולה עם השלטונות ייענש האסיר קשות?

שר-הפנים י. בורג:

1-2. בתשובה על השאלה מס' 4984 נאמר כי "כיום מוחזקים בבתי-הסוהר כ-15 אסירים הטעונים הגנה בשני מקומות שבהם משוכנים אסירים כאלה בלבד — במקרה שאין בו כל אפשרות לשכן אסירים הטעונים הגנה באחת משתי הדרכים הנ"ל הם מוחזקים בתנאי הפרדה באחד מבתי-הסוהר —" כלומר: יתר האסירים הטעונים גים הגנה מוחזקים בתנאי הפרדה בבתי-הסוהר רגיל. לא נאמר שבכל בתי-הסוהר יש רק 15 אסירים הטעונים הגנה.

3. התנאים באגף של הטעונים הגנה שווים כמעט בכול לתנאים שביתר האגפים. אותם אסירים שנשקפת להם סכנה אפילו בחוץ אגף של הטעונים הגנה נמצאים במור הפרדה מיוחד ליד אגף הציונות אך לא בתנאי ציון. הם מקבלים שירותים של עובד סוציאלי, של

3. הבדיקות שעורכת המשטרה לצורך מתן המלצה לפקיד הרישוי הן בעברו הפלילי ואופיו של המבקש. כן נותנת המשטרה את דעתה למידע אודות שכרות כרונית וצריכת סמים, לידיעות מרשויות מוסמכות על מצב גפשי מעוחרר ולקיומו של מום גופני העלול לגרום לסכנה בשעת השימוש בכלי ירייה.

4. משרד הפנים פנה למשרד הבריאות לבירור האפשרות לבצע את האמור בסעיף 11 לחוק כלי-ירייה (תיקון מס' 6), תשל"ח-1978, ולפיו: (א) "רופא או פסיכולוג המטפל באדם, והוא סבור כי אם האדם יחזיק בכלי-ירייה יהיה בכך משום סכנה לציבור, יודיע על כך למנהל הכללי של משרד הבריאות או למי שהמנהל הכללי הסמיכו לכך.

(ב) רופא או פסיכולוג המטפל באדם, ונודע לו כי האדם מחזיק בכלי-ירייה, ולדעתו יש בכך משום סכנה לאותו אדם או לציבור, יודיע על כך למנהל והמנהל יהא רשאי להעביר את הידיעה לפקיד הרישוי."

ה'ירי' מ. ל. מרז:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

כבוד השר, יש פה שאלה כפולה: 1. לא הבנתי לפי התשובה על השאלה האחרונה באיזו מידה הדברים אלה מתבצעים, כלומר באיזו מידה אנשי משרד הבריאות באמת מקפידים על כך שמידע זה יגיע לידי משרד הרישוי לנשק; 2. היות שהמשטרה היא היום חלק ממשרד הפנים, אולי אפשר להנהיג נוהל שהמשטרה המטפלת בנסיגות התאבדות תודיע על כך למשרד הרישוי לנשק. כי נדמה לי שמקרה זה עצמו מוכיח עד כמה הדבר דרוש.

שר-הפנים י. בורג:

זו שאלה מעניינת. נדמה לי שהתשובה עליה איננה יכולה להינתן בקלות. אני לא רוצה להיכנס כאן לצינעת-הפרט, ברם אני יכול לתאר לי חבר כנסת אשר היה מתקומם אילו המשטרה היתה מקבלת מידע שאדם מסוים או בחורה מסוימת במצב מסוים עשו נסיון התאבדות והיתה מתחילה לחקור אם זה נסיון ואמיתי או נסיון מדומה. אני הייתי מהסס להיכנס לסוגיה כזאת, אולם אם חבר הכנסת השואל ישאל בכתב — אני מוכן להתייחס ביתר פירוט לנושא.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

תודה רבה.

5984. טיפוח הכושר הגופני של אנשי המשטרה

חבר-הכנסת מ. קצב שאל את שר הפנים ביום י"ז באדר תש"ם (5 במארס 1980):

נוכח החשיבות הרבה שבשמירת כשרם הגופני של אנשי המשטרה אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם יש גנהלים ברורים לשוטרים לערוך אימון גופני?

2. האם גם צמרת המשטרה והפיקוד העליון עורכים אימונים גופניים?

אם לא — מ'וע? אם כן — מה התדירות?

שר-הפנים י. בורג:

1. כן.

2. כן, ככל שעומס העבודה והזמן מאפשרים זאת.

פעריה מרציאנו (מחנה שלי) :
כבודו, אני יכול לשאול שאלה ?

היו"ר מ. ל. מרון :

לא, אני מצטער, חבר-הכנסת מרציאנו. יש סדר.

פעריה מרציאנו (מחנה שלי) :

ואני יודע, אני יודע, אבל זה פרט חשוב שאולי חברי הכנסת לא יודעים.

היו"ר מ. ל. מרון :

אני מצטער מאוד, אי-אפשר לשאול שום שאלה לגבי שאילתה שמגיש חבר כנסת אחר.

פעריה מרציאנו (מחנה שלי) :

אולי השר מוכן, בבקשה, להשיב ?

שר-הפנים י. בורג :

אני מצטער, יש תקנון. אתה חפשי לשאול שאילתה בעצמך לפי התקנון.

פעריה מרציאנו (מחנה שלי) :

רציתי רק לשאול מדוע עד היום ועדת החקירה לא הגיעה לקריית-שמונה ?

היו"ר מ. ל. מרון :

שמעתי את שאלתך ואני עונה לך. אתה זכאי לשאול שאילתה זו בצורה מסודרת. אינך יכול "לרכב" על שאילתה של חבר כנסת אחר, גם לא לתקן, גם לא לשאול שאלה נוספת. כיוון שאתה חבר כנסת חדש, אני פשוט מסביר לך את הסדר. אי-אפשר לנהוג כך, שאם לא כן לא נגמור את הדיון בשאילתות.

פעריה מרציאנו (מחנה שלי) :

אתה צודק, אדוני היושב-ראש. אני מטפל בנושא זה בדרך של הצעה דחופה לסדר-היום, ואני יודע שכבר עברו 8 ימים מתוך 14 הימים שהוועדה היתה צריכה להירצות. ציא מסקנות והיא עדיין לא הגיעה בכלל לקריית-שמונה.

5980. תקנות במיתות לאיחוסן מכלי גז

חבר-הכנסת א. שפייר שאל את שר הפנים ביום ג' בניסן תש"ם (20 במארס 1980) :
לאחרונה היו מקרים מספר של התפוצצות מכלי גז, ששיאם הוא ההתפוצצות האדירה אשר גרמה להתמוטטות של בית מגורים ולמתם של שלושה מדיריו.

אודה לשר אם ישיב לי :

א. האם קיימות תקנות ברורות, מעוגנות בחוק, המגדירות היכן מותר לאכסן מכלי גז בבתי מגורים, במסעדות, במפעלים וכדומה ?

ב. אם כן — מי תגורם האחראי לאכיפתן של התקנות הנזכרות ? כמה ד"חות, אם כך, הוגשו בשנת 1979 בגלל אי-קיום תקנות אלה ?

ג. האם קיים פיקוח על איכות המכל ומי בודק את חוק המתכת ומבנה הבאלון ?

ד. האם נבדקה האפשרות שלאחר שנים של שימוש נחלשים המכלים ? האם נחקרה שאלה זו, ועל-ידי מי נעשה הדבר ?

ה. האם קיימת תקנה המגבילה את השימוש במכלים ישנים למספר שנים נתון ? אם כן — מי תגורם הקובע בנושא זה ?

קצינת חינוך אגפית, והם יוצאים מדי יום למדור ההסדרה כדי לחלץ את עצמותיהם. הנהלת בית-הסוהר עושה את אשר לאל דיה כדי להיטיב את תנאיהם, אך השמירה על בטחונם וחיהם חייבת להיות השיקול המכריע. בכלא כפר-יונה המגמה היא לאפשר לטעונים הגנה ליהנות מתנאים טובים.

היו"ר מ. ל. מרון :

השות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת שילנסקי.

רב שילנסקי (הליכוד) :

לאור התשובה, כמה אסירים הטעונים הגנה יש בתוך בתי-הסוהר במדינת ישראל ?

שר-הפנים י. בורג :

ואינני יכול לתת תשובה מדויקת, אפילו לא תשובה בקירוב. אני מוכן לתת תשובה כאשר אשאל. אני רק רוצה לומר שלדעתי יש בכלל יותר מדי אסירים, ויש יותר מדי אסירים ביחס למקומות המתאמים.

רב שילנסקי (הליכוד) :

הרי זה מה ששאלתי, גם בפעם הראשונה וגם בפעם השנייה.

שר-הפנים י. בורג :

אני סומך עליך שתשאל שוב.

פעריה מרציאנו (מחנה שלי) :

אולי תשאל את שר הפנים אם האסירים יכולים לחלץ את עצמותיהם במשך שעה ביום ?

היו"ר מ. ל. מרון :

את העצות אתה יכול להעביר אליו באופן ישיר ולא בועקה דרך האולם.

5979. שלילת זכות החתימה מראש עיריה

חבר-הכנסת א. שפייר שאל את שר הפנים ביום ג' בניסן תש"ם (20 במארס 1980) :

מועצתה של עיריה מסוימת החליטה לאחרונה לשלול את זכות החתימה בשם העיריה מראש העיריה המקומי, בטענה שהלה הפסיק למלא בפועל את תפקידו.

אודה לשר אם ישיב לי :

א. האם ניתן לשלול מראש רשות מקומית את זכות החתימה כל עוד לא הודת פורמאלית מתפקידו, ובניגוד לרצונו ?

ב. אם לא — האם יכיר המשרד בחתימתו של הפקיד או הנבחר הממלא את תפקיד ראש העיר בפועל ?

ג. עד בחירתו של ראש עיר כחוק, מדוע לא ייוזם השר ועדה קרואה במקום, על-מנת שחלוקת התפקידים והאחריות בעיר הנוכרת תהיה ברורה וחוקית ?

שר-הפנים י. בורג :

א-ג. מתוך הקשר הדברים בשאילתה עולה כי הכוונה לעיריית קריית-שמונה. בעיריה זו, בשל הנסיבות המיוחדות של העניין, נקבע הסדר אשר לפיו קצין המחוז מלווה את ופעולות העיריה עד להכרעה של בית-המשפט אשר בפניו העניין תלוי ועומד ועד להחלטה על גורל כהונתו של ראש העיריה וקבלת ממצאי ועדת החקירה שנמתנה לבדוק את הנרש.

מה נמוכה ביותר וללא אפשרות של פיקוח מרבי. ההחלטה באה בעקבות מסקנות ועדה ממשלתית בין-משרדית, בראשותו של מר ראובן איילנד, המנהל הכללי של משרד החקלאות, בדבר צימצום מספרם של בתי-המטבחיים בארץ מ-32 ל-7 בלבד.

אולם אף שנתקבלה בשנת 1965 לא הוצאה ההחלטה לפועל. רוב בתי-המטבחיים הקטנים ממשיכים לפעול עד היום למרות הקמת בתי-מטבחיים גדולים, כגון "מרבק", "איגוד ערים תל-אביב-חולון", ירושלים, חיפה, שהושקע בהם כסף ציבורי רב.

באזור גוש דן בלבד קיימים 3 בתי-מטבחיים רשמיים (חולון, רמת-גן, פתח-תקווה) על כל המשתמע מכך — אחזקת מבנים, מכונות, ציוד, כוח-אדם וכו'.
אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. מדוע עד היום לא הוצאו לפועל המסקנות וההחלטות הנ"ל ?

2. האם נכונה הידיעה שלאחרונה התליטה ועדת השרים לענייני פנים להתעלם מההחלטות הנ"ל ולאשר 16 בתי-מטבחיים במקום 7, ולמעשה אושרו כל בתי-המטבחיים הקיימים ללא התייחסות לנחיצותם ?

3. אם כן — מה הסיבה שאושרו בתי-מטבחיים נוספים אף שחלק מהם עובד בשיטות ישנות ונמצא במרחק קטן מבתי-המטבחיים החדשים ?

4. כמה כסף יעלה פיזור השחיטה, במובן של אחזקת מבנים, מכונות, ציוד, כוח-אדם וכו', כתוצאה מהוספת בתי-מטבחיים מאושרים ?

שר-הפנים י. כורז :

1-4. כאמור בשאילתה הועדה שהוקמה, על-פי החלטת הממשלה, לצימצום מספר בתי-המטבחיים מונתה על-ידי שר החקלאות, והסמכויות בעניין זה בידי.

בעקבות דיוני הוועדה החליטה הממשלה לצמצם את מספר בתי-המטבחיים ל-7. הביצוע הוטל על שר החקלאות. לקבלת אינפורמציה נוספת על השואל הנכבד לפנות למשרד החקלאות.

6073. תיכנון העיר אילת

חבר-הכנסת מ. עמאר שאל את שר הפנים ביום י"ז בניסן תש"ם (3 באפריל 1980) :

משרד הפנים אישר באמצעות עיריית אילת הקצבה למחקר כלכלי לפיתוח העיר אילת עקב הסכמי השלום.

הוגשה הצעה לעריכת המחקר על-ידי חברה לייעוץ כלכלי, וכן הוגשה הצעה מאת צוות מחקר, המורכב מאנשי אוניברסיטת חיפה והטכניון בראשות הד"ר שבל.

ראש עיריית אילת מסר לצוות האוניברסיטאי כי הצעתם אינה נופלת, מבחינת היקפה ורמתה, מן ההצעה האחרת. למרות זאת אנשי משרד הפנים לוחצים על עיריית אילת להעדיף את ההצעה של החברה לייעוץ כלכלי ואף גרמו לחברה זו להתחיל בעבודה בלא חתימת חוזה עם העירייה או משרד הפנים.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי :

1. א. על שום מה ראו אנשי משרד הפנים להעדיף את הצעתה של החברה לייעוץ כלכלי על ההצעה האחרת ?

ב. מה המה הנימוקים לכך ?

ג. האם היו בפעולה זו כוונות זרות לעניין ?

2. א. האם לא מן הנכון כי יחולו על עניין זה

שר-הפנים י. כורז :

א. 1) יש תקנות תכנון ובנייה המסדירות את האספקה המרכזית של גזו בכל סוגי הבניינים.

2) באשר לאספקה לא מרכזית של גזו לבניינים יש תקנים רשמיים המחייבים בענייני איחסון ומיקום מכלי גזו.

ב. 1) שר הפנים שר התעשייה, המסחר, והתיירות.

2) הנושא נמצא בפיקוחן של הורדות המקומיות. אין במשרד הפנים ריכוז של הנתונים בנושא זה.

ג. 1) יש פיקוח גם על היבוא וגם על הייצור המקומי.

2) הבדיקות נעשות על-פי הוראות התקן הישראלי. על נושא התקנים מופקד משרד התעשייה, המסחר והתיירות.

ד-ה. 1) נבדקו מכלים ישנים ולא נמצאה כל תופעה של התחלה.

2) הבדיקה נעשתה על-ידי מכוני התקנים הישראלי.

3) ועדת התקינה הנוגעת בדבר שוקלת את האפשרות לחייב בדיקות תוזרות של מכלים ישנים, אבל טרם הוחלט על כך סופית.

הי"ד מ. ל. מרון :

רשות לשאלה נוספת לתבר-הכנסת שפיזור.

אליהו שפיזור (המערך) :

מה לדעת השר הסיבה להתפוצצויות החוזרות ונשנות של מכלי גזו בשנה האחרונה ? הרי מבחינה סטטיסטית מתרחש פה דבר בלתי-סביר.

שר-הפנים י. כורז :

את השאלה הזאת אתה יכול לשאול או את שר המשטרה, שהוא גם שר הפנים, במקרה שהיתה חקירה, או את משרד התעשייה והמסחר שהדברים האלה הם בפיקוחו. בשני המקרים ראיה השאלה להיות מוגשת בצורה כתובה, לפי התקנון.

אליהו שפיזור (המערך) :

אם כך, מה הזכות של שאלה נוספת ?

הי"ד מ. ל. מרון :

התשובה שקיבלת היא שמן הראוי שתשאל שאלה זו בכתב, כיוון שזו שאלה נכבדה כשלעצמה.

שר-הפנים י. כורז :

הרונחת מחמאה.

אליהו שפיזור (המערך) :

היא גם חשובה בעיני.

6072. ריבוי בתי-מטבחיים

חבר-הכנסת י. מר-מאיר שאל את שר הפנים ביום י"ז בניסן תש"ם (3 באפריל 1980) :

בית-המטבחיים של "האיגוד" הוקם בשנת 1967, בהתאם לצו שר הפנים מיום 15 באוקטובר 1964. בהקמת בית-המטבחיים הושקעו אז קרוב ל-10 מיליון לירות והוא מהחדשים ביותר הן במבנהו והן בצידו.

מטרת הקמתו של בית-המטבחיים היתה לרכז את כל השחיטה מכל מקומות הישוב הקטנים, שהתבצעה עד כה מבחינה וטרינארית, תברואית ומבחינת כשרות ב-

"ידיעות נתניה": "מבקר המדינה מתריע על מחבלים בעירייה"; "אין תוקף לחוזה שכירות משרדים לעירייה".
 "הארץ": "ראש עיריית נתניה וממלא מקומו נחקרו על-ידי מחלקת ההונאות".

"ידיעות אחרונות": "תיקים הוחזרו בעיריית נתניה בחשד 'טובות-הנאה' של בכירים".
 "ג'רוסאלם פוסט": "מסמכי עיריית נתניה נחקרים בקשר לשחיתות".

שאלתי לכבוד השר:

בהתחשב בכל הקורה בעיריית נתניה (ולמען טובת התושבים ולמניעת הרס מוחלט של השירותים הציבוריים בעיר), האם שוקל כבוד השר להושיב בעיר ועדה קרואה?

שר-הפנים י. כורז:

משרד הפנים מדע לליקויים הקיימים בעיריית נתניה והוא עושה יחד עם העירייה לתיקונם; (2) מבקר מטעם משרד הפנים ביקר בעיריית נתניה ובדק את התלונות ומצא שהדברים, כפי שהם מובאים בעתונות, יש בהם הגזמה; (3) אין בשלב זה מקום למינוי ועדה קרואה.

היחיד מ. ל. מרון:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

האם המקרים האלה נבדקו גם על-ידי המשטרה? לפי מיטב ידיעתי הוגשו גם תלונות למשטרה.

שר-הפנים י. כורז:

כל דבר הנוגע למשטרה המשטרה בודקת אם היא מוצאת שיש מקום לבדיקה.

6104. הגבלת שטח הבנייה במג'ד-אלכרום על-ידי הכביש עכו-צפת

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הפנים ביום ט"ו באייר תש"ם (1 במאי 1980):

במכתב שנשלח על-ידי ראש המועצה המקומית מר מוחמד מנאע אל מר א. אופיר, המחלקה לתכנון ארצית במשרד הפנים, תואר המצב בכפר מג'ד-אלכרום כדלקמן: "מצבו של כפרנו הוא כמעט מיוחד. תחום הבנייה שבו צר ביותר והגבלת אישורי בנייה כתנאי מרחק של 100 מטר מציר הכביש הראשי עכו-צפת דוחה אבן אחרי הנופל, החר שמצדו הצפוני של הכפר מונע התפשטות, ומצד הדרומי קיים הכביש הנדון. תחום הבנייה המאושר מלפני שנת 1972 הוא במרחק הנע בין 43 מטר לבין 75 מטר צפוני לבנייה הראשי עכו-צפת וזה מעיד כי הדרישה בדבר התרחקות של 100 מטר מציר הכביש אינה סבירה".

בהתחשב במיקום הטופוגרפי המיוחד של הכפר הנ"ל ושטח הבנייה המצומצם, שהצטמצם עוד יותר כתוצאה מסלילת הכביש הארצי הראשי עכו-צפת, ובהתחשב בכוננות המועצה המקומית של מג'ד-אלכרום להקים גדר במרחק של 25 מטר מציר הדרך העורקית, בדומה לנעשה ביישובים רבים בארץ, ביניהם יישובים יהודיים וערביים כגון ג'סר-אלזקא, פרידיס, חקיריות, גבעת-אולגה ונתניה, הנני שואל את כבוד השר:

1. מדוע לא ייענה לתביעות ראש המועצה המקומית להמליץ בפני המועצה הארצית לתיכנון ולבנייה

הכללים הנהוגים במוסדות המדינה וברשויות המקומיות לגבי קבלת הצעות לביצוע עבודות?

ב. האם לא מן הנכון יהיה כי עיריית אילת תסדיר בעצמה, ללא עזרה כפויה מצד אנשי משרד הפנים, את מסירת עבודת המחקר הנדונה?

3. האם היגך נכון לנקוט פעולות מיידיות שקבלת ההצעה הנאותה ומסירת העבודה ייעשו בדרך החוקית ועל-פי הכללים המקובלים בנושא זה?

שר-הפנים י. כורז:

1-3. בתאריך 16 בדצמבר 1979 התקיימה ישיבה של נציגי משרדי הממשלה העוסקים בתיכנון אילת והאחרים לו, והוחלט לרכז את צוותות התיכנון שפעלו בשטח לצוות אחד.

סוכם כי ההתקשרות החוזית עם צוות התיכנון תיעשה עם עיריית אילת.

ראש עיריית אילת פנה אל שני משרדי התיכנון שעסקו בעבר בתיכנון אילת באמצעות משרדי הממשלה וביקש הצעה אחת לתיכנון ופיתוח אינטגרטיבי של העיר.

בחודש מארס 1980 פנתה חברת תיכנון חיפזית לראש עיריית אילת בבקשה לקבל את עבודת התיכנון. לדעת אנשי המקצוע של משרד הפנים המופקדים על הנושא אין הצעה זו תואמת את צרכי המזומנים ולכן נפסלה.

6074. ביצוע עונש מאסר לגבי שני שוטרים

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר הפנים ביום י"ז בניסן תש"ם (3 באפריל 1980):

בעקבות פסק-דין המחייב את מאסרם של שני שוטרים מן היחידה המרכזית הלוחמת בפשיעה, בגין מכות שהיכו נחקרים, אבקש מאת כבוד השר להשיב לי: אילו אמצעים ינקוט משרדו כדי למנוע את ביצוע עונש המאסר של שני השוטרים — בצד פושעים — שהובאו לכלא בעקבות פעולתם הלגיטימית מטעם החברה, כדי שבמהלך מאסרם לא יהיו השוטרים נתונים להתעללות ולאלימות נקמנית מצד פושעים אלה?

שר-הפנים י. כורז:

אם עירער שני השוטרים יידחה והללו יועברו לשיירות בתי-הסוהר, הם ייכלאו בבית-הספר הארצי לטוהרים באילן, שם יימצאו עתונות מוגנת יותר, עם מספר קטן של אסירים אחרים שאינם מעורים בעולם הפשע.

6099. אי-הסדרים בעיריית נתניה

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום י"ג באייר תש"ם (29 באפריל 1980):

העתונות המקומית של נתניה והעתונות הכללית מל-אות, ופברט בחודש האחרון, בידעות על אי-סדרים בעיריית נתניה (לקטי עתונות צורפו). די אם נצטט כותרות מספר על-מנת להמחיש את המצב:

"השבוע בנתניה": "מחלקת מהנדס העיריה מזוללת בחוק ומקיימה מבנה ללא רשיון"; "ראש העיריה קובע שהמוכר שיקר והטעה את הציבור"; "מוכר העיריה יקבל שכר של כמיליון לירות"; מוכירה בכירה בעיריה קיבלה דייה כנכס מ'אילן'."

4. משרד הפנים אינו מטפל בשימור אתרים לא-מייים אלא בתיכנונם בלבד, ולפיכך לא הוקצב כל סכום בתקציב לשימור לשנת תש"ם.
5. אין משרד הפנים מטפל בפתיחת אתרים לאומיים ובחזקתם.

היו"ר מ. ל. מרון :

רשות לשאלה גוססת לתברת-הכנסת הרליץ.

אסתר הרליץ (המערך) :

לפני שנים מספר הבטיח כבוד השר מעל בימת הכנסת כי מחנה המעפילים בעתלית יוכרז כאתר לאומי. מאז לא קרה דבר, פרט לחורבן נוסף באתר חשוב זה. אני מבקשת לדעת: מתי יכריז כבוד השר על מחנה המעפילים בעתלית כאתר לאומי, בהתאם לתכניות שהוצגו בשעתן לתברת-הכנסת רבין ולי ?

שר-הפנים י. בורג :

אינני יכול לענות עכשיו בלי לעקוב אחר הדברים שאמרתי בשעת. אם זה נכון, זה דבר טוב, אבל בכל-זאת אני מבקש להמציא לי את הציטאטה של דברי ואבדוק את העניין.

6230. הסדרת פעולתם של המכונים לחקר דעת-הקהל חברה-הכנסת א. אולמרט שאל את שר הפנים ביום ד' בסיון תש"ם (19 במאי 1980) :

לאחרונה מתפרסמים באופן קבוע בעתונות תוצאות של סקרי דעת-קהל בנושאים פוליטיים העומדים במרכז תשומת-הלב של הציבור.

מעקב אחר תוצאות המשאלים הללו מתברר כי לעתים, בעת ובעונה אחת, מתפרסמות תוצאות סותרות לחלוטין בנושאים זהים במשאלים שונים. במקרים רבים לא ידוע כלל כיצד בדיוק נוסחו השאלות שהתשובות עליהן מתפרסמות, מי האיש האחראי לניסוחן ומי היה מומין הסקר.

נוכח החשיבות שיש לפירסום תוצאות המשאלים והשפעת פירסומם על קביעתה של דעת-הקהל אבקש מאת כבוד השר להשיב :

1'. האם שוקל שר הפנים יומת חקיקה שתסדיר כחוק כללים לעריכתם של סקרי דעת-קהל, לרבות החובה של פירסום הנוסח המדויק של השאלות שהוצגו למרואיינים ?
2. אם כן — האם מתכוון השר לקבוע תנאים לרישוי מכונים העוסקים בחקר דעת-קהל ?

3. האם מתכוון השר, במסגרת התנאים האמורים בשאלה 2, לקבוע דרישות של כישורים לגבי מי שיוסמך לנהל, לערוך ולפרסם סקרי דעת-קהל וכן לגבי מראיינים העוסקים ברישום תשובות הנשאלים בסקרים כאמור ?
4. האם יש לחייב בכל פירסום של תוצאות סקר גם פירסום שם מומין הסקר וממנו ?

5. האם יש לקבוע כללים שיאפשרו מיקוח ציבורי וביקורת על פעולת המכונים ?

6. האם מתכוון השר להסדיר נושא זה באמצעות חקיקה ראשית ? האם עמדת השר היא כי יש לקבוע כללי אתיקה באמצעות תקנות להסדר פשלת המכונים לסקרי דעת-קהל ?

היו"ר מ. ל. מרון :

חברה-הכנסת אולמרט איננו באולם.

לאפשר בניית בתים במרחק של 25 מטר מציר הכביש הראשי עכו—צפת ?

2. האם מוכן כבוד השר להמליץ להווי את ציר הכביש הנדון לצד הרומי, כדי לאפשר עלידי כך הרחבת שטח הבנייה העומד לרשות המועצה המקומית מגיד-אלכרם ?

היו"ר מ. ל. מרון :

חברה-הכנסת טובי איננו באולם.

צ'רלי בימון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אדוני היושב-ראש, גם על שאלתה זו אבקש שהשר ישיב.

שר-הפנים י. בורג :

ברצון רב.

1'. הכביש עכו—צפת הוא דרך ארצית, ולפי תקנות תכנית-המיתאר הארצית לדרכים מ/מ/3/א, שאושרה על-די הממשלה ב-1 באוגוסט 1976, אסורה בנייה כלשהי במרחק של 100 מטר מציר הדרך.

2. ציר הכביש נקבע בהתאם לדרישות ההנדסיות של השטח ואין מזויים כביש משום הרצון של תושבים לבנות את בתיהם בתוואי שבו הוא עובר.

6167. שימור אתרים לאומיים ופתיחתם למבקרים חברה-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר הפנים ביום כ"ח באייר תש"ם (14 במאי 1980) :

סעיף 342 המתוקן בחוק הגנים הלאומיים ושמורות טבע, תש"ל—1975, מסמך את כבודו להכריז על מבנים או קבוצות מבנים, לרבות סביבתם, שהם בעלי חשיבות לאומית היסטורית בהתפתחות הישוב בארץ, כאתרים לאומיים.

אודה לכבוד השר אם יודיע לי :

1. על אילו אתרים הכריז כאתרים לאומיים מאז נכנס חוק זה לתקפו ?

2. כיצד טיפל משרדו באתרים אלה ?

3. כמה אתרים לאומיים נכללו בתכנית-המיתאר הארצית עלידי המרעצה העליונה לתיכנון ולבנייה, והאם הממשלה אישרה את שימורם של האתרים האלה בהתאם לתכנית-המיתאר ?

4. כמה סכף הוקצב בתקציב תש"ם לשימור אתרים לאומיים ?

5. האם אתרים לאומיים נפתחו למבקרים וניתן בהם הסבר על חשיבותם ומקומם בהיסטוריה של יישוב ארץ-ישראל ?

שר-הפנים י. בורג :

1. שר הפנים הכריז על החאן בשער-הגיא, על מצודת-הדרכים בשער-הגיא ועל הרה-הקסטל כאתרים לאומיים.

2. המשרד הכין תכניות לאתרים, הביאן לאישור הוועדה המקומית והממוזית לתיכנון ולבנייה בהתאם לחוק התיכנון והבנייה והביא להכרזה על אתרים אלה בהתאם לחוק גנים לאומיים ושמורות הטבע.

3. אין תכנית-מיתאר ארצית לאתרים לאומיים אלא תכנית-מיתאר ארצית לאתרי התיישבות ולאיתרי מלח-מת-העצמאות, הכוללות כ-300 אתרים. על חלק מאתרים אלה ניתן יהיה להכריז כעל אתרים לאומיים על-פי חוק. התכניות טרם אושרו.

שר-הפנים י. בורג :

אני רוצה לקרוא את התשובה ואני עונה על שאלתה שהוגשה, לא על שאלתה שלא הוגשה — אני עונה על שאלתה מס' 6230, והתשובה שלי כדלקמן :

אני מזדהה עם תשובת שר המשפטים מיום 14 במאי 1980 על השאלתה מס' 5688, ובה נאמר : "במדינות מערביות אין כיום חקיקה המחייבת מכונים לסקרי דעת קהל לקבל רשיון לעיסוק האמור. נוכח העובדה שהסקרים הם תופעה חדשה באופן יחסי בישראל ועל יסוד מחקר שנערך בנושא זה נראה כי בשלב זה טרם בשלו נתונים שיצדיקו חקיקת חוק שיחייב רשיון לצורך הפעלה של מכון להערכת סקרים של דעת-קהל. ייתכן שבעבור פרק זמן ידוע, ובמיוחד כשיתגלו תופעות בלתי-הוגנות בביצוע הסקרים, יהא מקום לשוב ולבדוק מחדש את האפשרות של תיקנה בנדון." עד עכשיו ציטטתי מתשובה של שר המשפטים על שאלתה שהופנתה אליי ועכשיו אני מוסיף תשובות על השאלות ששאל השואל הנכבד :

לשאלה 1 : לא בשלב זה. מן המפורסמות שסקרי דעת-קהל לא לפחות ממה שמשקפים דעת-קהל גם יוצרים אותה. בהרבה מקרים אין הסקרים הנערכים בנוגע למאורעות ציבוריים להתקיים בעתיד מביטחים באמת כי מה שיהיה אכן יהיה כפי מה שהיה בשעת עריכת הסקר. לשאלות 2-3 : מן הראוי שוועדה מועדדת הכנסת תקיים בירור ראשוני.

לשאלה 4 : לדעתי כן.

לשאלה 5 : ייתכן שהפתרון בלשכה מתאימה, כדוגמת לשכת עורכי-הדין ועדת האתיקה.

לשאלה 6 : בוודאי אין לקבוע כללי אתיקה באמצעות תקנות.

היו"ר מ. ל. מרון :

יש עוד שאלתה, מס' 5379 של חברי-הכנסת טולידאנו שאיתר.

שר-הפנים י. בורג :

אני מקווה למצוא אותה. יגעתו ומצאתי.

היו"ר מ. ל. מרון :

אני רוצה להודיע לחברי הכנסת שוועדת הכנסת החליטה לאמור שחבר הכנסת שאינו נמצא באולם ומאחר להיכנס לא יוכל, בדרך-כלל, לקבל את התשובה לאחר שהועברה לפרוטוקול. זו החלטה שנתקבלה.

שמאל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה) :

אם היא נכנסה לתוקף אני מוותר.

היו"ר מ. ל. מרון :

אני מודיע על כך היום כדי שאפשר יהיה להתכונן במשך הזמן.

שר-הפנים י. בורג :

היום אני עוד קורא. יותר טוב מאוחר מאשר בכלל לא.

היו"ר מ. ל. מרון :

אני חוזר, כל חבר כנסת שיאחר והתשובה על השאלתה שלו כבר הועברה לפרוטוקול —

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית) :

כל העניין של ההעברה לפרוטוקול לא מובן לי.

היו"ר מ. ל. מרון :

— או לא תוקרא התשובה, גם אם חבר הכנסת בא והסביר שאיתר. זו החלטה של ועדת הכנסת.

מנחם הכהן (המערך) :

תבוא עליה ברכה.

היו"ר מ. ל. מרון :

תבוא עליה ברכה, אני בטוח.

שר-הפנים י. בורג :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מה שלא יהיה, חברי-הכנסת טולידאנו לא היה אשם ולא יכול היה לדעת שהוא השני היום, ובכל זאת לפני משורת הדין או לפני משורת ההחלטה של ועדת הכנסת אקרא את התשובה שלי, שהיא כדלקמן :

(קורא תשובה לשאלתה מס' 5379, ראה לעיל עמ' 3122).

אדוני היושב-ראש, בהדמנות חגיגית זו אני חוזר על עניין שכבר לפני 15 שנים העליתי ונדמה לי שהיושב-ראש והמנכ"ס קבעו הלכה בנושא. מה הדין אם עניין מסויים היה בעתון ובאה שאלתה שצויין בה השם של האדם, ואני צריך לומר או שהוא התפרע או שאיים להתאבד ? מה מידת הכוונה, כשאני עונה על עניין הנוגע לאיש אחד, שאתיקוס לצורת החיים שלו בפנינה הפרטית שלו ? האם לא מקפידים על כך שבשאלות מסוג זה לא יהיה איזכור השם ? אם בעניין זה נשתכחה ההלכה אבקש לחדש אותה ולהורות על כך.

שמאל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה) :

זו הלכה ואין מורין לפיה.

היו"ר מ. ל. מרון :

יש החלטה של ועדת הכנסת מ-26 בפברואר 1964 ובה נאמר : "חבר הכנסת המגיש שאלתה המוסכת על ענייני האישיים של אדם מסויים (להבדיל מעניין הקשור במילוי תפקיד ציבורי), יימנע מלהזכיר בשאלתה את שמו של אותו אדם או פרטים אחרים המאפשרים את זיהויו וימסור לשר הנשאל את הפרטים הדרושים בנפרד." כדאי לנהוג בהתאם ולזכור את החלטת ועדת הכנסת מלפני 16 שנה.

4813. ביטול הטבות חיוניות הניתנות לעיוורים

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר האנרגיה והתשתית ביום ו' בכסלו תש"ם (27 בנובמבר 1979) :

נוכח מצבם של ציבור העיוורים בישראל והחשיבות של הטבות שהם זכאים להן, ולאור יומתו של השר לבטל הטבות חיוניות אלה רצוני לשאול את כבוד השר :

1. מדוע גשלה מהעיוורים ההנחה בשיעור 50% בתעריפי החשמל, שממנה נהנו במשך שנים רבות ?

2. מדוע יבטל השר את הפטור מתשלום בעד משלוח חי דואר שניתן לעיוורים ואת הטבות בשירותי הטלפון ?

3. המוכן כבוד השר לבדוק מחדש את הנדון לפני שיתן את התוצאות לביטול הפטורים ?

שר-האנרגיה-והתשתית 4. מודיע :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברשות היושב-ראש אני רוצה להשיב על שאלה שהיא נשאלת מהחלל ולא על-ידי חברי הכנסת, והיא — החשכה החלקית באולם

עד 13 חודש ולהשלים את מלוא העבודה תוך 19 עד 22 יחדש.

2. היחידה הראשונה תופעל בפברואר 1981 ובתקופת ההרצה, שתימשך כחודשיים — שלושה חודשים, תשתמש במאזוט. שלבי-היבניים בהקמת המזח, שיאפשר פריקת פחם לתחנה בסידורים ארעיים, יושלם לקראת מועד הפעלת היחידה הראשונה בפחם, כמוסבר.

3. שלוש החברות שהשתתפו במכרוז הן טרינקאריה, קנדק וסטאלפרויקט. הווכה במכרוז היתה חברת טרינקאריה.

4. דעתי היתה — והיא פורסמה — שיש להקים את מסוף הפחם בנמל חיפה ולא בחוף חדרה, וזאת מטעמים טכנו-כלכליים. הממשלה לא קיבלה את עמדותי והחליטה לקבל את הצעת המועצה הארצית לתיכנון ולבנייה ולסיה יוקם המסוף בחוף חדרה. החלטה זו היא סופית ומחייבת.

הו"ר מ. ל. מרון :

רשות לשאלה נוספת לתבר-הכנסת יגורי.

אסף יגורי (יעד) :

אדוני השר, האם תהיה מוכן לבחון בתנאי החוזה שניתנו לחברות הזרות אם את החלק שתברות ישראליות יכולות לבצע אפשר להעביר לחברות הישראליות ?

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי :

אנחנו התנינו עם כל אתה משלש מגישות ההצעה שאותם חלקי עבודה היכולים להתבצע עלי ידי חברות ישראליות — כך יבוצעו. אנחנו נתנו נקודות בחישוב ההשוואות לחברה שנתנה יותר עבודה לחברות הישראליות. התוצאה הסופית — ואני צריך לדייק — היא שהחברה האיסלקית לא נתנה יותר עבודות לחברה הישראלית, אבל בסך-הכול ההצעה שלה היתה זולה במידה שקיוזה את ההפרש הזה.

4971. הקנס שמטילה חברת החשמל על צרכנים

שהשק שלהם מוחזר

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלני שאלה את שר ה-אנרגיה והתשתית ביום כ"ב בכסלו תש"ם (12 בדצמבר 1979) :

בשידור "כולבוטק" נמסר שחברת החשמל מטילה קנס בשיעור של 252 לירות על צרכנים בעבור שק שהוחזר מסיבה כלשהי. נוכח העובדה שהבנקים מטילים קנס של 20 לירות רצוני לשאול את כבוד השר :

1. האם החלטת חברת החשמל להטיל קנס של 252 לירות נעשתה בידיעתי ובחסכמתי של שר האנרגיה והתשתית ?

2. אם כן — מה היו הסיבות לכך ?

3. האם לדעת השר קנס כה גבוה המוטל על הצרכנים יש לו הצדקה אובייקטיבית ?

4. אם לא — אילו אמצעים עומד לנקוט השר כדי לשנות את המצב ולמנוע הטלת קנס בשיעור כזה על הצרכנים ?

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי :

1. פעולות חברת החשמל בעניין גביית שקים נער-כות במסגרת חוק ועל-פי נהלים מקובלים.

2-3. הגבייה הנדונה איננה קנס אלא החזר הוצאות לאיתור הצרכן החייב, טיפול בגביית החוב, לרבות

הזה שלדאבונני הגדול היא חלק מעלטה כללית שהודיעו עליה לפני כשעה. המקור והסיבה נבדקים. אני מניח שבמהלך הישיבה הזאת נדע. אני מבקש גם סליחת כל הצרכנים במדינת ישראל ומקווה שנתגבר על התקלה בהקדם.

לשאלה 1 : בתעריפי החשמל לא היתה מעולם הנחה לעיוורים בשיעור של 50%. ההנחה כיום, בתעריף למאור ומכשירים בלבד, מתבטאת ב-6.8 אגורות לקילוואט-שעה, המהוות פחות מ-3% מהמחיר הרגיל לצרכן.

לשאלות 2-3 : אין שום כוונה — אני חוזר — אין שום כוונה לבטל הנחות דואר וטלפון הניתנות לעיוורים, וגם לא לקבוצות צרכנים אחרות. התכנית היא לכלול את ההנחות הניתנות לקבוצות שונות בתקציבי המשרדים ה-נוגעים בדבר, על-מנת שיוכלו לקיים פיקוח רצון שאינו אפשרי היום. יש לעדכן את הרשימות ולפקח על הזכאים, כי יש לנו, למשל, עובדי מדינה הממשיכים לקבל הנחות טלפון וכבר מוזמן עובדי מדינה.

הו"ר מ. ל. מרון :
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת ארבל-אלמוז-לינו.

שר-האנרגיה והתשתית (המערך) :

אדוני השר, האם נעשתה בדיקה, לפי דברך, או היו מגעים בין המשרדים השונים בקשר לשינוי ההסדר הקיים ? ואם כן נעשתה — מה התוצאה ? אם לא נעשתה — האם בדעתך להשיב את ההסדר הקיים ?

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי :

התשובה היא : התחייבתי בפני ועדת הכנסת שדנה בנדון שיער שלא יימצא הסדר תחליפי לא נבטל את ההסדר הקיים. קוימו מגעים עם משרדים. מספר אינני יכול לומר שהם ששים לקבל עליהם את הנטל. על-כל-פנים אני חושב שתהיה התחלה טובה, אבל לזכאים אין מה לחשוש — את הזכאות שלהם יקבלו ממשרד זה או ממשרד אחר.

4814. תנאי הקמת המזח לפריקה ולשינוע של פחם

חברת-הכנסת א. יגורי שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום ו' בכסלו תש"ם (27 בנובמבר 1979) :

לאתרוזה נמסר כי חברת החשמל הוציאה מכרוז בין-לאומי להקמת מזח לפריקה ושינוע של הפחם בחדרה.

אבקש להשיב לי :

1. כמה חברות השתתפו במכרוז להקמת המזח ועד לאיזה תאריך התחייבו לסיימו ?

2. האם יש כוונה להפעיל את תת-התחנה בחדרה לפני שנת 1981, ואם כן — האם זה מתיישב עם לוח הזמנים לסיים המזח או שישנה מגמה להפעיל את התחנה במאזוט ?

3. מי הן החברות שהשתתפו במכרוז הבין-לאומי ומי היא החברה שזכתה במכרוז הנ"ל ?

4. האם יש עירעור במשרד על מקום הפריקה של הפחם ודרכי השינוע שלו, ומה הם הנימוקים לכך ?

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי :

1. שלוש חברות הנישו את הצעותיהם להקמת המזח וכולן מוכנות להתחייב לסיים את שלבי-הבניים תוך 12

הבריאות סבור שיש עילה לתביעה אורחית לנויקין, אני בטוח שבמדינת-חוק כשלנו בית-הדין יתן את פסיקתו.

5083. החזרת דמי פקדונות בלא ריבית והצמדה

חברת-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר האגרונייה והתשתית ביום ו' בטבת תש"ם (26 בדצמבר 1979):

לאחרונה פורסמה תשובת שר האוצר על השאלתה שלי ביחס לפקדונות שהבנקים מחזירים ללא הצמדה וריבית, וזאת לאחר שהחזיקו בכסף זמן רב. אורחים רבים פנו אלי והפנו את תשומת-לבי כי יש עוד גופים רבים במדינה הגוהגים בדרך זו ומחזירים את הפקדון שגבו לאחר שנים רבות, בלי שישלמו לבעל הפקדון כל ריבית והצמדה.

תלונות רבות היו לגבי פקדונות בעד באלוני גאון וגם לגבי מוני חשמל. חברת החשמל גבתה סך 5 עד 7 לירות כפקדון בשנת 1951 ואותו סכום מוחזר בשנת 1979. הדברים מדברים בעד עצמם.

שאלתי לכבוד השר:

מה בדעת כבודו לעשות כדי שיופסק הנוהל הזה?

שר-האגרונייה והתשתית י. מודעי:

הפקדון שמשלם הצרכן נועד להבטיח תשלום לחברת החשמל בעד אספקת החשמל ולהבטיח אחריות הצרכן לציוד התברה.

התברה שוקלת עתה — ולא מעט בעקבות שאלתך — אפשרות להכניס בשטח הפקדונות שינויים מרחיקי לכת שעיקרם הוא הענקת פטור מפקדון לצרכנים המשלמים את חשבונותיהם במועד, ולעומת זאת להטיל פקדון בסכום משמעותי על צרכנים המפגרים בתשלומים.

הטיפול בפקדונות על ציוד גאון, המושאל לצרכנים על-ידי חברות הגאון, מופקד בידי משרד התעשייה, המסחר והתיירות.

5288. ההפסקה באספקת זרם לבית-שאן

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר האגרונייה והתשתית ביום כ"ה בטבת תש"ם (14 בינואר 1980):

בעת ביקורי בבית-שאן ב-28 בנובמבר 1979 נותק לפתע זרם החשמל. כששאלתי לסיבה נאמר לי על-ידי ראש המועצה כי היא סאנקציה של חברת החשמל על כך שמעצת בית-שאן איחרה בחודש אחד בתשלום חשבונות החשמל.

לנוכח מצוקתן הכספית הקשה של הרשויות המקומיות ושל עיר-פיתוח בעייתית במיוחד כבית-שאן את-בד לשאול את כבוד השר:

1. האם סאנקציות אלו של חברת החשמל ננקטות על דעת השר?
2. ואם כן — מה בכוחה של מועצת העיר בית-שאן לעשות כאשר כספים המגיעים לה ממשרדי הממשלה השונים מתעכבים במשך חודשים רבים ואין בכוחה, מסיבה זו, לעמוד בהתחייבויותיה הכספיות, לרבות לחברת החשמל?
3. אם לא — מי החליט על דרך זו של לחץ על רשות מקומית לאחר איחור בתשלום של חודש ימים?

שר-האגרונייה והתשתית י. מודעי:

1. ניהוק זרם החשמל במועצה מקומית בית-שאן נעשה במסגרת הנחיה להפסקת הזרם לצרכנים שאינם

אפשרות של ביקור אצל הצרכן, החזר דמי הטיפול הנגבים על-ידי הבנק וכן ריבית בגין עיכוב הגבייה הנגרם.

4. השר אישר החזר הוצאות כמוסבר, שאם לא כן הן הוטלות, שלא בצדק, על כלל הצרכנים אשר ברובם הגדול משלמים את חשבונותיהם בדייקנות רבה.

היו"ר מ. ל. מרון:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינג.

שר-האגרונייה והתשתית י. מודעי:

אדוני השר, האם הסכום הזה משתנה מדי פעם בפעם?

שר-האגרונייה והתשתית י. מודעי:

כן, הסכום הזה מתעדכן, למשל, הריבית משתנה. אבל יש אלמנטים נוספים: ביקור אצל הצרכן גם הוא מתייקר — זמן העבודה של האדם מתייקר, אני לא יכול לומר שבבת-אחת כל הטבלה משתנה, אבל יש שינויים מספיקים, הם מופיעים בתקנות התעריפים של חברת החשמל ותחומים על-ידי. אני רוצה להרגיע את חברת הכנסת ארבל — אני בודק כל שינוי כזה על-ידי הנתונים הכלליים של המשק או של הנושא הספציפי.

5010. המפגש הבריאותי-סביבתי באזור תחנת "רדינג"

חברת-הכנסת מ. עמאר שאל את שר האגרונייה והתשתית ביום כ"ב בכסלו תש"ם (12 בדצמבר 1979):

בבדיקות שערך המכון למחקר מפגעי בריאות סביבתיים שבאוניברסיטת תל-אביב נמצא כי גורמים נזק לבריאות ונזק רב לרכוש של כמה עשרות אלפי תושבים הגרים בסמוך לתחנת "רדינג", ארובת התחנה פולטת חלקיקים צהבהבים חומציים, הגורמים לפגיעה חמורה בבריאות וברכוש.

אבקש להשיב לי:

אילו אמצעים עומדת חברת החשמל לנקוט כדי למנוע את הנזקים התמורים הנגרמים לרובבות תושבים?

שר-האגרונייה והתשתית י. מודעי:

אין במיתקני תחנת-היט "רדינג" בתל-אביב סימנים לפליטתם של חלקיקים צהבהבים חומציים, כתגדרת השר. אל. חברת החשמל לא קיבלה את ממצאי המכון למחקר מפגעי בריאות סביבתיים של אוניברסיטת תל-אביב.

לאחרונה ננקטה שורה של פעולות, לרבות שיפוצים, הקפדה על שריפת הדלק ואמצעי בקרה, לצימצום פליטת חלקיקים לא רצויים בעשן. בדרך-כלל, אם מותר לי לתרום ידע אישי, כאשר התגדרה היא חלקיקים צהבהבים חומציים מדובר בתולדות גפרית, שהן רעילות. כאשר אני בתשובה על השאלה. מדבר על חלקיקים אני מדבר על מוצקים אנרגטיים שאינם בעלי הושפעה כימית או ביולוגית.

היו"ר מ. ל. מרון:

רשות לשאלה נוספת לתבר-הכנסת עמאר.

משה עמאר (המערך):

אדוני השר, שר הבריאות הציע בנושא זה לתושבים לפנות בתביעה אורחית. האם ידועה לאדוני עמדתו של שר הבריאות בנושא?

שר-האגרונייה והתשתית י. מודעי:

לא, אני מצטער לומר שלא ידוע לי. אבל אם שר

2. המשרד יום פעולה להסרת העיכובים המשפטיים להתקנת קווי החשמל ולחיבור הכפר לרשת הארצית.
3. כן.
4. העיכובים היו בגלל בעיות משפטיות שייחודן בשימוש בלתי-חוקי בקרקעות המדינה מצד תושבים בכפר.
5. כתוצאה מפעולת משרד האנרגיה תינתן לחברת החשמל האפשרות לחדש את העבודה בחיבור הכפר לרשת החשמל. לקראת החורף הבא יושלם השלב הראשון של חיבור כפר עילוט לרשת החשמל הארצית.

5362. קידום הפרויקט של תעלת הימים

חברת הכנסת ב. צ. רובין שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום ג' בשבת תש"ס (21 בינואר 1980) :

ב-1973 פרץ משבר אנרגיה בעולם והדעה הכללית הייתה שהוא עלול ללוות את העולם עשר שנים לפחות עד אשר יימצאו אמצעים אנרגטיים חליפים. מצבה האנרגטי של מדינת ישראל מחמיר והולך. קשה, אם כן, להבין מדוע אינה ניתנת דחיפה של ממש לתכנית תעלת הימים, ים-התיכון-ים-המלח. אילו נעשה כך יכולנו כעבור שנים אחדות לספק לעצמנו כל צריכת החשמל עליידי תעלת הימים. נראה כי משרד האנרגיה אינו מייחס את הערך הראוי לתעלת הימים.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. לדעת מומחי משרדו —
- א. מה היא תפוקת האנרגיה הצפויה מתעלת הימים ?
- ב. איזה אחוז מתאנרגיה המיובאת עשויה כמות זו לחסוך ?
- ג. מה השווי הכספי של אנרגיה זו במחירים הנוכחיים ?
2. מה עשה משרדו בשנה האחרונה לקידום התכנית של תעלת הימים ?
3. מה תכנית העבודה של משרדו לשנת התקציב הבאה לקידום תעלת הימים ? האם תואם קצב עבודה זה את חיוניות האנרגיה למדינת ישראל ?

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי :

1. תפוקת האנרגיה הצפויה ממפעל הימים היא כ- מיליארד קילואט-שעה בשנה, קצת יותר מן המספר הווה. כמות זו מהווה כ-35% מכמות הדלק המיובאת לארץ עתה. השווי הכספי של כמות אנרגיה זו המיוצרת במשך שנה הוא כ-60 מיליון דולר במחירי הדלק הנוכחיים.
2. משרד האנרגיה עוסק עתה בבדיקות ובהכנת הנתונים להחלטה בדבר הקמת תעלת הימים. הבדיקות נעשות באמצעות פרויקט המפעל עליידי ועדת ההיגוי בראשות הפרופסור יובל נאמן.

3. מסקנות-ביניים של ועדת ההיגוי שמינינו במ" שותף יוגשו למשרד האנרגיה בחודש יוני 1980. בינתיים הוכן תקציב אשר יאפשר המשך פעילות התיכנון — תיכנון כולל של התעלה — בשנת הכספים הבאה. אבל אם הממשלה תאשר את המלצות ועדת ההיגוי נגיש עוד השנה לבדיקות נוספות בשטח ולהתחלת תיכנון מפורט, שיהיה אולי המעבר מתווך למציאות.

פורעים את חשבונית החשמל במועד, תוך פיגור של חודש ימים ויותר, והמתעלמים מהתראות הניתנות להם בקשר לכך.

2. אין חברת החשמל מסוגלת ורשאית להעניק אשראי מיוחד לרשויות המקומיות בגין כספים המגיעים להן ממשרדי הממשלה.

3. התנחלות הן באישורי, כמו כל יתר ההנחיות. זרם החשמל הוחזר למועצה לאחר תשלום החוב ב-30 בנובמבר 1979.

הו"ר מ. ל. מרון :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המעד) :

אדוני השר, השאלה היא אליך כחבר ממשלה. מה צריכות הרשויות המקומיות לעשות כאשר סכומי כסף שמממנים כמעט את כל תקציבם מתאחרים להגיע במשך חודשים, לפעמים 6-8 חודשים, ואין להן ממה לשלם ?

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי :

בעד שירותים צריך לשלם במועד. מתקציב מאושר צריך להעביר במועד.

אורה נמיר (המעד) :

גם הממשלה.

5289. הפיגור בחיבור הכפר עילוט

לרשת החשמל

חברת הכנסת ז. עטשי שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום כ"ה בטבת תש"ס (14 בינואר 1980) :

ברבע האחרון למאה ה-20 עדיין נמצאים בישראל כפרים ערביים מספר ללא חשמל, וביניהם כפר עילוט שלידי נצרת. מאידך גיסא הלולים והרפתות ביישובים קרובים, חרשים יותר, מתוברים לרשת החשמל.

ועד אל-מגיד המייצג את הכפר בסוגיה זו (בהעדר רשות מקומית) פועל זה 4 שנים וגבה כספים מהתושבים למטרה זו, אך הכפר טרם חובר לרשת החשמל.

נודע לי כי מינהל מקרקעי ישראל מתנגד להצבת עמודי החשמל על אדמת המדינה. היות ש-94% מאדמת ישראל הם אדמת מדינה לא יגיע חשמל, על-פי מדיניות זו, לשום ישוב, ערבי או יהודי.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי :

1. האם ידועות לכבודו העובדות הנ"ל ?
2. אם כן — מה עשה משרדו כדי לאפשר את חיבור החשמל בקרוב ?
3. האם השר מודע לבזק ולסבל הנגרמים לתושבים מבחינה בריאותית, חינוכית, סוציאלית וגם פוליטית בהעדר חשמל ?
4. האם באמת כל העיכוב בא רק בגלל התנגדות המינהל להצבת עמודי חשמל ?
5. אם כן — האם השר מוכן להתערב אישית לקבלת אישור ממינהל מקרקעי ישראל, היות שהתושבים מחוסרי סמכות בהעדר רשות מקומית ?

תשובת שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

4. כן, ובמידה שהוא מעורב במגעים להשקעות בחי-פוישי נפט.

5695. השתתפותו של מר פ. גולדשטיין
בסיוור רשמי במצרים

חבר-הכנסת ד. רוזילוי שאל את שר האנרגיה והתשתית
ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980):
בעתונות נמסר כי בעת ביקור השר במצרים נתלווה
אליו מר פנחס גולדשטיין.

בקשר לכך אבקש להשיב לי:

1. האם מר פנחס גולדשטיין הוא עובד מדינה?
2. מה היה תפקידו של מר גולדשטיין בסיוור זה?
3. מי מימן ליווי זה?
4. מה היתה תחומת מר גולדשטיין לסיוור שחיבה
את השתתפותו בו?

תשובת שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי:
(לא הוקראה, במסגרת לפרוטוקול)

1. לא.
2. אורח השר.
3. הוא נתלווה לביקור שבו היו השר ופמלייתו
אורחי שר הדלק המצרי.

5696. הנוהל לגבי השתתפות בהשקעות
בתחום חיפוישי נפט או גז

חבר-הכנסת ד. רוזילוי שאל את שר האנרגיה והתשתית
ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980):
אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. מה הוא הנוהל המקובל במשא-ומתן עם משקי-
עים או מתווכים בנושאי השתתפות בהשקעות בתחום
חיפוישי נפט או גז?
2. האם כל משקיע או נציגו נפגש עם השר?
3. אם כן — באיזה שלב של הכנה במשרד מתקיימת
פגישה עם השר?
4. אם לא — האם אין מקרים חריגים בנושא זה?
5. אם יש — מה הם?

תשובת שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי:
(לא הוקראה, במסגרת לפרוטוקול)

1. המשקיעים מקבלים אינפורמציה מחנ"ל — חבר-
רת הנפט הלאומית — ואם רצונם בכך מגישים לוועדת
הנפט בקשה להיתר.
- 2—5. משקיעים פוטנציאליים אחדים נעים לפי המל-
צת חנ"ל, ובדרך-כלל נקבעת להם פגישה עם השר.

5159. תעריפי החיוג הרשיר והעקיף לחצי-לארץ
חבר-הכנסת נ. פדר שאל את שר התקשורת ביום י"א
בטבת תש"ם (31 בדצמבר 1979):

לפי תקנות התקשורת האחרונות שאושרו מתברר כי
אגשים המשתמשים בחיוג הבין-הלאומי העקיף יצטרכו
לשלם לפי התעריף היקר של שיחה בין-לאומית ישירה
אם הם מדברים לארץ שיש אליה חיוג ישיר. דובר משרדך
אמר, בתגובה על שאלה, כי אם המטלפן התקשר למחוז
או עיר שמהם אין חיוג ישיר ייבדק הדבר על-ידי
המירכות הבין-לאומית, ואם יימצא נכון יהיה המומין
פסור מתשלום יתר.

5363. מיסומו של עמוד מתח גבוה שהותקן
ברמת-אילן

חבר-הכנסת א. שטיינר שאל את שר האנרגיה והתשתית
ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980):

חברת החשמל פועלת להתקנת עמוד מתח גבוה
בשכונה החדשה רמת-אילן שליד אוניברסיטת בר-אילן.
לדעת התושבים יהווה העמוד מטורד סביבתי חמור ויפגע
בשכונה החדשה.

אודה לשר אם ישיב לי:

- א. מדוע נבחר דווקא מקום זה להתקנת העמוד?
- ב. האין קביעת מיתקני החשמל נעשית בתיאום עם
המועצות המקומיות ובידיעת התושבים?
- ג. האם פורסם הדבר כתוק והובא לידיעת הגורמים
המקומיים בטרם בוצע?
- ד. האם אי-אפשר להעביר את העמוד למקום אחר
ולמנוע על-ידי כך את המטרד הסביבתי?

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי:

א. המקום להתקנת העמוד נבחר על-ידי המהנדס
המתכנן בחברת החשמל על סמך שיקולים טכנו-כלכליים
מקובלים.

ב. המקום נקבע בתיאום עם המועצה המקומית
גבעתי-שמואל.

ג. התקנת העמוד אושרה כזוהי על-ידי משרד האנ-
גיה, שהוא הרשות הסטאטוטורית, והדבר הובא לידיעת
הגורמים הנוגעים בדבר לפי הנהל המקובל.

ד. התשובה שלילית. מטעמים טכנו-כלכליים על
העמוד והשנאי להיות קרובים ככל האפשר לצרכן, והוא
המרכז המסחרי, שהם מוזנים אותו בלעדית.

5693. הנסיבות של מתן היתר לחיפוישי נפט וגז
בדרום-הארץ

חבר-הכנסת ד. רוזילוי שאל את שר האנרגיה והתשתית
ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980):

בקשר לידיעת האמרות כי נמסר היתר לחיפוישי
נפט וגז בדרום הארץ לקבוצה הכוללת את ידידי ה-
אישיים של שר האנרגיה והתשתית וכי קבוצה זו מכרה
היתר זה למשקיעים מחוץ-לארץ, רצוני לשאל את
השר:

1. האם נמסר היתר לחיפוישי נפט או גז לקבוצת
משקיעים ובהם ידידי או מכריו של שר האנרגיה וה-
תשתית?
2. אם כן — מה הם התנאים שבהם נמסר היתר
זה?
3. האם הקבוצה שקיבלה היתר מהשר מכרה אותו
לקבוצת משקיעים מחוץ-לארץ?
4. האם שר האנרגיה והתשתית היה מעורב אישית
במגעים בעת המשא-ומתן עם הגורמים השונים שניהלו
אותו?

תשובת שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי:
(לא הוקראה, במסגרת לפרוטוקול)

- 1—2. התשובה שלילית.
3. בהיתר שניתן שותפה חברה נוספת מחוץ-לארץ,
כפי שהוסכם מראש.

בענייני איגוד מקצועי ונושאים הסתדרותיים, והשידור בטלוויזיה לא היה יום-על-ידו. אין מעשהו מהווה עבירה משמעתית ואין הוא תורג מהתנהגות ראויה של מזכיר ועד עובדים בשירות המדינה.

לפיכך מכתב הנויפה והאזהרה הנ"ל נשלח מתוך חריגה מסמכותו של השולח, ויש בכך משום גילוי כוונות זרות שאין מקומן בניהול תקין וביתחסים בין העובדים בשירות המדינה.

אבקש להשיב לי :

1. האם הינך נכון להודיע על ביטול מכתב האזהרה הנ"ל ?
2. האם הינך נכון לנקוט צעדים משמעתיים נגד שולח המכתב בקשר למעשהו החריג ?
3. האם הינך נכון ליתן הוראות והנחיות מתאימות שמעשה כזה לא יישנה ?

שר-התקשורת י. מודעי :

1. מתמת הספק וגבולות העניין יבוטל מכתב הנ-זיפה.
2. לא.
3. המשרד פעל בכל מקרה לפי כללי התקשיר.

הי"ד מ. ל. מרון :

רשות לשאלה נוספת לתבר-הכנסת עמאר.

משה עמאר (המערך) :

על שום מה ננזף האיש הזה בנסיבות הללו ? האם נערכה על-ידיך בדיקה על שום מה אותו אדם שלח מכתב אזהרה כפי ששלח ?

שר-התקשורת י. מודעי :

בלי שום ספק. האיש ששלח את מכתב הנויפה אכן צפה וראה את מקבל המכתב כמעורב והיה בטוח ששמע את קולו. כאשר ביקשתי לבדוק אם נוסף על הנוכחות היתה גם מעורבות מצאנו שלא היתה מעורבות והוריתי לבטל את מכתב הנויפה. זה היה בעקבות השאלתה שלך.

5328. ניתוק טלפונים בכפר תמרה

חברי-הכנסת ד. רוזלוי שאל את שר התקשורת ביום ג' בשבת תש"ם (21 בינואר 1980) :

לפי ידיעות שבידי מנותקים הטלפונים בכפר תמרה שבגליל המערבי זה שבועות מספר.

בקשר לכך רצוני לשאול את כבוד השר :

1. כמה זמן מנותקים הטלפונים בכפר תמרה ?
2. מה היא סיבת הניתוק ?
3. מה הוא זמן סביר להיותו של ישוב מנותק ?
4. מתי ייפסק הנוק הנגרם לכפר תמרה ?

תשובת שר-התקשורת י. מודעי :

(לא הוקראה, גמסרה לפורטוקול)

1. הטלפונים בכפר תמרה היו מנותקים מ"מ 15 בדצמבר בר 1979 עד 4 בינואר 1980 ולאחר הפסקה בת כמה ימים שוב התקלקלו 5 עורקים.
2. סיבת הניתוק היא קילקולים ממושכים בכבל העילי, המובר את הכפר עם מירכזת המפרץ. התקלות נבעו בעיקר מידי ציידים על ציפורים, שסעו בכבל.

המדיניות כולה הוסברה ברצון לעודד את השימוש בחיוב הישיר, נוכח העומס הרב במירכזות הבין-לאומית.

אבקש להשיב לי :

א. האם פירסם משרדך את הזכות הזאת של המ-טלפנים לחוץ-לארץ ?

ב. האם אין הטיפול בפניות הציבור והבירור אם השיחה ראויה לתעריף יקר ואם לא, מעמיסים עוד יותר על המירכזות הבין-לאומית, שלפי טענת משרדך עמוסה ממילא ?

שר-התקשורת י. מודעי :

א. למטלפנים לארץ אשר אליה קיים חיוב ישיר מישראל, ובתוך אותה ארץ לעיר מסויימת שאליה טרם תובר חיוב בין-עירוני מהצומת הבין-לאומי של אותה ארץ, שמורה הזכות לפטור מתשלום-היתר, ואנו נותנים לכך פירסום מתאים. ראיתי כבר כמה פירסומים כאלה.

ב. מדובר בעומס על השירות הטיפולי הישיר (הז-מנות וביצוע שירות), השואף להיענות מייד לכל פניה, אבל ההחלטה אם לחייב בתוספת התשלום נעשית לאחר מכן על-ידי יחידה מנהלית, אחרי בירור הניתובים.

הי"ד מ. ל. מרון :

רשות לשאלה נוספת לתבר-הכנסת פדר.

נפתלי פדר (המערך) :

מה דעת השר על תשובה הניתנת לאחר חצי-שנה ?

שר-התקשורת י. מודעי :

לא מסומן כאן מתי נשאלה השאלה. אני נמצא על הדוכן לפי בקשת מזכירות הכנסת, במועד הראשון שהיא ביקשה, חוץ מהצעה אחת שנדחתה לפני שבוע. אני רואה שתאריך השאלתה הוא 6 בפברואר. נכון שחרגנו מהזמן, אבל התאריך נמצא פה.

נפתלי פדר (המערך) :

דצמבר, לא פברואר.

שר-התקשורת י. מודעי :

יש לנו תאריכים שונים. לא השר קובע מתי הוא משיב על שאלות. מזכירות הכנסת קובעת.

5237. נזיפה בעובד על שהשתתף בכנס וערי

עובדים

חברי-הכנסת מ. עמאר שאל את שר התקשורת ביום י"א בטבת תש"ם (31 בדצמבר 1979) :

באולם "ביתנו" בחיפה, המופעל ומותקן על-ידי מר-צת פועלי חיפה לצורכי פעילות, התקיים כנס של ועדי עובדים, ערב שבת האזהרה שנועדה להתקיים על-ידי ההסתדרות ואשר בוטלה. בכנס זה השתתף מזכיר הוועד של עובדי בתי-המלאכה של משרד התקשורת מר חנניה דהאן, ובמהלך הדיון שהתקיים הוא קרא קריאת-ביניים. כתבי הטלוויזיה הישראלית נכחו במקום, צילמו קטעים מהדיון וסקרנותו במהירות חדשות, הבין היתר נראה מר דהאן כשואר קורא קריאת-ביניים.

בעקבות השידור מצא לנכון מנהל אגף המינהל במשרד התקשורת לשלוח מכתב נזיפה ואזהרה חמורה למר דהאן על הופעתו בשידור הנ"ל.

השתתפותו של חנניה דהאן בכנס הנ"ל היתה במסגרת מילוי תפקידיו כמזכיר ועד עובדים ובתחום פעילותו

שר-התקשורת י. מודעי :

1. ניתוק הטלפונים בשומרה נמשך לסירוגין במשך שבוע ימים בלבד.
2. התקלות נגרמו בגין תקלות במאגר שאליו מחובר הישוב ופגיעות בכבילים עליידי כלים טכניים שעסקו בעבודות עפר בשטח.

הי"ר מ. ל. מרון :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת לין.

אמנון לין (הליכוד) :

האם השר יודע שבישובי הצפון מצב הטלפונים עדיין לא תקין ?

שר-התקשורת י. מודעי :

אני מוכן לאשר שבאורח השוואתי במרכז הארץ מספר התקלות קטן יותר מאשר בצפון במיוחד. יש לנו עוד אזור לוקה, בדרום, אבל במיוחד בצפון. הסיבה היא שהרשת הזאת ישנה, נבנתה על-פי כללים שנקטו אז והיום לא ננקטים עוד. אני גם צריך להודות שהרבה להושיע במסגרת המגבלות הקיימת אינני יכול. עם זאת, בתכנית העבודה גם השנה וגם בשנה הבאה יש השקעה לשיפורים במערכת. לא מספיקה, לטעמי, אבל יש.

5505. הטלפונים בעין-מאהל

חבר-הכנסת א. לין שאל את שר התקשורת ביום כ"ו בשבט תש"ם (13 בפברואר 1980) :

בסיורי באזור נצרת ביקרתי בכפר עין-מאהל, נפגשתי עם ראש המועצה, חברי המועצה ואישים בכירים והש" תוממתי לשמוע מהם שכפר גדול כמו זה טרם חובר לרשת הטלפונים.

אודה לכווד השר אם ישיב לי :

1. האם ידועה לשר עובדה זו ?
2. האם יש כוונת השר לתקן זאת ?

שר-התקשורת י. מודעי :

1. בכפר עין-מאהל פועלים 15 טלפונים פרטיים, טלפון אחד במועצה המקומית וטלפון ציבורי.
2. ממתניות בכפר 22 בקשות, מהן ניתן להיענות רק לחלק, בגלל מגבלות רשת הטלפונים.

הי"ר מ. ל. מרון :

חבר-הכנסת גוף ויתר על השאילתה שלו מס' 5506.

5507. קביעת מועד לתיקון טלפון

חבר-הכנסת א. שפיור שאל את שר התקשורת ביום כ"ו בשבט תש"ם (13 בפברואר 1980) :

מערכת הטלפונים בתל-אביב וסביבתה מצויה במצב קשה. לפחות 10,000 טלפונים מקולקלים אינם זוכים לשירות ולטיפול ומיתוספים אליהם עוד אלפים מדי חודש.

בימים כתיקונם היה צריך להמתין כשבוע ימים לביקור טכנאי ממשרד התקשורת ולא נקבע תאריך מדויק לביקור.

אודה לשר אם ישיב לי :

א. מה עושה משרד התקשורת על-מנת להתגבר על הבעיה ?

סיבה נוספת היא המאגר המשרת את הכפר, הנטען דרך הכבל מהמירכות. קילקולי הכבל גרמו להוצאת המצבר מכלל פעולה ולשיתוק המאגר. נסיון לחיבור המאגר לספק כוח מקומי דרך שקע חשמל במועצה המ- קומית גרם גם הוא לריקון המצבר, שכן עובדי המועצה, בתום לב, הוציאו את השקע.

3. אין הגדרת זמן סביר להיות ישוב מגותק.

4. כרגע עובדים על בנייתו והפעלתו של כל כבל חדש לכפר תמרה.

5330. המחסור בטלפונים בכפרים דלית-אל-כרמל

ועוספיא

חבר-הכנסת מ. שחל שאל את שר התקשורת ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980) :

תושבי הכפרים דלית-אל-כרמל ועוספיא, המונים יחדיו כ-18,000 נפש, סובלים זה זמן רב מבעיית המחסור בטלפונים. כ-500 בקשות לטלפון מנוהות בימים אלה במשרד התקשורת ואינן זוכות לתשובות חיוביות, כמו-כן אין טלפונים ציבוריים שיעמדו לרשות התושבים, מלבד אלו שבתחנות הדלק הנסגרות בשעה 19:00.

אודה לשר אם ישיב לי :

1. מדוע אין נענים לפניית התושבים ומתקנים בבתיהם טלפונים ?
2. מדוע אין בכפרים אלו, מלבד בתחנות הדלק, טלפונים ציבוריים שיספק את צרכי התושבים במקרי חירום ?
3. מה בדעת השר לעשות כדי לשפר את המצב ?

תשובת שר-התקשורת י. מודעי :

(לא דווקאה, נמסרה לפירוטוקול)

1. בשני הישובים פועלים כיום 665 טלפונים. היענות לבקשות הקיימות מותנית באפשרויות הרשת בכל מקום לגוף.

2-3. עד לשנה האחרונה ותקנו בדלית-אל-כרמל טלפונים ציבוריים רק בתחנות דלק. באוגוסט 1979 תותקן טלפון ציבורי במסעדה "צמרת" ובימים אלה יותקן טלפון ציבורי ברשות-הרבים ליד סניף הדואר.

בעוספיא מותקן טלפון ציבורי אחד ברשות-הרבים על-יד סוכנות הדואר, ובימים אלה יותקן טלפון ציבורי נוסף ברשות-הרבים ברחוב 95.

5504. ניתוק הטלפונים במושב שזמרה

חבר-הכנסת א. לין שאל את שר התקשורת ביום כ"ו בשבט תש"ם (13 בפברואר 1980) :

בסיור שערכתי בישובי-העימות בגבול הלבנון ביקרתי במושב שזמרה. התברר לי כי כל הטלפונים במושב מקולקלים וזה שבועיים אין כל קשר בין שומרה ופנים הארץ. זאת ועוד, גם הקשר הטלפוני אל רכו הנטחון מנותק.

אודה לכווד השר אם ישיב לי :

1. האם ידועה עובדה זו למשרד התקשורת ?
2. האם יש בדעת השר לפעול במהירות לתיקון העניין, כדי שישו-עימות כזה לא יישאר ללא קשר טלפוני ?

חובת האזרח להתייצב אישית במשרד הממשלתי לצורך מסירת הודעה פשוטה ורגילה ?

שר-התקשורת י. מודעי :

שינוי מען בתעודות זהות, כשמו כן הוא, נועד בין היתר לשנות את המען כפי שרשום בתעודת הזהות עצמה, על-מנת שמציגי התעודה בפני הרשויות והגופים יציג תעודה עם פרטים מעודכנים, וכי השינוי לא יהיה רק ברשומת של מרשם התושבים.

תעודת הזהות חייבת להיות צמודה פיסית לבעל התעודה ואין לשגר את התעודה בדואר לצורך רישום השינוי.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית) :
מדוע ?

שר-התקשורת י. מודעי :

לפי תקנות משרד הפנים צריך לשאת תעודה, אם ישלח את התעודה בדואר, ולעתים היא עלולה להתעכב ימים אחדים בדואר, ביחד עם משך הטיפול יכול להיות שהאיש יהיה שבוץ ללא תעודת זהות.

עליכן אין מנוס מלהתייצב אישית של אורח בסניף הדואר או בלשכת העלייה והמרשם של משרד הפנים לצורך רישום שינוי המען.

אני מוכן לומר שאנחנו מבחינתנו ברצון היינו מקבלים את הצעתך, שבמקום שאנשים יצטופפו על-יד אש-גבים יוכלו לשלוח את התעודות בדואר והשינוי ייעשה בשעות רגיעה בעבודה.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית) :
מה מעכב ?

שר-התקשורת י. מודעי :

יש הוראה של משרד הפנים שצריך לשאת תעודה, אם השאלה תופנה לשר הפנים — אני אעשה את השירות הזה — אולי נוכל לתקן את המצב.

5606. אי-חלוקתם של דברי דואר במקרה של היעדרות הדוור

חבר-הכנסת מ. קצב שאל את שר התקשורת ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980) :

בקרית-ג'ורא שבאזור-יהודה הופסקה חלוקת דברי הדואר במשך שלושה ימים מפאת מחלתו של הדוור. נמסר לי כי על-פי הוראות ההנהלה לא ניתן להחליף דוור במקרה של היעדרות.

אודה לכבודי אם ישיב לי :

1. האם קיימת הוראה שלא להחליף דוור בתקופת היעדרותו מפאת מחלה, שירות במילואים או מכל סיבה אחרת ? אם כן — איך בדעתכם להבטיח אספקה סדירה של דברי דואר במקרה של מחלת דוור ?

2. האם ניסה המשרד לאייש משרות פניות של דוורים על-ידי העברת עובדי מדינה מיותרים ממשרדי ממשלה אחרים ?

תשובת שר-התקשורת י. מודעי :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין הוראה מפורשת שלא להחליף דוור בתקופת היעדרותו, אך בשל הוראת הממשלה על הקפאת משרות

ב, תוך כמה זמן יתקנו הטלפונים באזור ?

ג. האם אין אפשרות שבכל פנייה בבקשת תיקון ייקבע יום מדויק, תוך ציון שעת ביקורו של הטכנאי בבית הלקוח ?

ד. נוהג זה של קביעת תאריך מדויק לביקור קיים בכל החברות הנותנות שירותים בישראל, מדוע לא יחול גם על שירות ציבורי חשוב כשירותי התקשורת ?

שר-התקשורת י. מודעי :

א. משרד התקשורת הוציא מאה עובדי פיתוח בתל-אביב והעבירם לתיקוני תקלות שנגרמו כתוצאה מהגשמים ומהמטוטטות גשר נחלת-יצחק.

ב. רוב התקלות מתוקנות כיום תוך 3 ימים מיום התלונה, הרוב, לא כולו.

ג. ד. הדבר אינו אפשרי. הסיבות :

(א) הקשת הרחבה של זמני תיקון תקלות (מדקות ספורות ועד ימים, אם התקלה כבדל ראשי, למשל).

(ב) לעתים קרובות מחסור בכוח-אדם.

(ג) נוהג זה אינו קיים בכל החברות הנותנות שירותים בישראל. חלק קובעות יום ושעה למתן השירות אך אינן עומדות בו, וזה לדעתי גרוע יותר ללקוח אם קובעים מועד ולא עומדים בו. אין לנו אמצעים מספיקים כדי להתחייב למועד מדויק לתיקון.

הי"ר מ. ל. מרון :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת שפיזור.

אליהו שפיזור (המערך) :

האם לדעת השר רצוי כי משרד התקשורת יוכל בעתיד לקבוע מועד שבו יוכל אדם לקבל שירות ?

שר-התקשורת י. מודעי :

התשובה היא חיובית. זה גם אחד מיעדי מחלקת ההנדסה של המשרד.

5508. הצורך בהתייצבות אישית לשם רישום שינוי מען חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר התקשורת ביום כ"ז בשבט תש"ם (13 בפברואר 1980) :

בשאלתה מס' 4950 מיום 12 בדצמבר 1979 שאלתי את כבוד השר מדוע נאלץ האזרח לברא אישית לסניף הדואר כדי להודיע על שינוי כתובת, ואין די בהודעה באמצעות מכתב.

בתשובתי מיום 22 בינואר 1980 אישר השר כי אמנם נדרשת הופעה אישית של האזרח לשם מתן הודעה על שינוי כתובת.

השר נמנע מלהשיב על השאלה העיקרית : "מדוע אין פישוט הליכי ביורוקרטיה ומניעת הצורך של האזרח להתייצב אישית לצורך הודעה פשוטה", שיכול היה למסרה בכתב.

השר הוסיף הסבר כי "הרישום במשרד הדואר הוא שירות למרשם תושבים של משרד הפנים" ו"עשיית הטובה" הזאת של משרד התקשורת למשרד הפנים היא, כביכול, הנימוק להטרחתו של האזרח.

ואבקש להשיב לי :

מדוע בכל זאת אין פישוט הליכי ביורוקרטיה בדואר ישראל, שאתה מופקד עליו, ובמשרד הפנים, אם רצונך להשיב בשמו, על-ידי שימוש בדרך של מכתב, במקום

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי :

1. מה מספר הטלפונים באזור 067 ?
2. מה מספר משקי-הבית בעלי טלפון באזור זה ?
3. מה היחס אוכלוסיה/טלפונים באזור לעומת מרכז הארץ ?
4. מה אחוז משקי-הבית בעלי טלפון באזור לעומת מרכז הארץ ?
5. מה מספר הפעילות הממוצע לטלפון באזור 067 בתקופה המוגדרת ?
6. מה מספר הפעילות הממוצע לטלפון באזור 03 באותה תקופה ?
7. מה מספר ההתקנות החדשות בשנת 1979 באזור 067 ?
8. כמה הומנות להתקנת טלפון יש באזור 067 ב-1 בינואר 1980 ?
9. מה תכנית ההתקנות לשנת 1980 ?

תשובת שר-התקשורת י. מודעי :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בתחילת שנת 1980 פעלו באזור חיוג 067 יותר מ-14,000 קווים.
2. לא קיים במשרדנו רישום נפרד של בעלי טלפון לפי משקי-בית ולפי עסקים.
3. צפיפות הקווים הישירים לכל 100 תושבים באזור (067) בתחילת 1980 היתה 8.1 ; הצפיפות באותו זמן באזור חיוג (03) היתה 29.0.
5. בתקופת חשבון (חדשיים) נובמבר-דצמבר 1979 היה ממוצע פעילות מונה לטלפון באזור (067) 957.
6. בתקופת דצמבר-ינואר 1980 ממוצע פעילות מונה לטלפון באזור חיוג (03) היה 700.
7. בשנת התקציב 1980/81 מתוכננות 2,100 התקנות באזור חיוג (067).
8. בתחילת שנת 1980 היה מספר הממתינים באזור כ-3,300.
9. ובמסגרת תכנית ההתקנות המוצעת של משרד התקשורת מתוכננות באזור חיוג טבריה 3,800 התקנות.

5794. הוצאת מדרוך טלפון מעודכן לאזור חיפה

חבר-הכנסת א. ג. בריאן שאל את שר התקשורת ביום " באדר תש"ם (27 בפברואר 1980) :

בתשובה על שאילתה קודמת שהגשתי לפני זמן רב הובהר לי שמשרד התקשורת נוהג להוציא ולחלק לציבור מדריכי טלפון מעודכנים פעם בשנתיים. כך הוצא מדריך טלפון של אזור תל-אביב בשנת 1976, ב-1978 וב-1980. מדריך ירושלים והאזור הוצא ב-1977 וב-1979.

מאידך גיסא מדריך הטלפון של אזור חיפה ואזור הגליל והעמק הוצא רק ב-1977, וב-1980 טרם חולק מדריך חדש ומעודכן. העניין דחוף במיוחד משום שמאז נוסף מרכז טלפונים בעיר חיפה, שונו מספרי טלפון רבים וניתוספו טלפונים.

רצוני לשאול :

1. מתי יחולק המדריך החיפני המעודכן ?

אין אפשרות לקלוט עובדים חדשים או מתלפים. משרד התקשורת משתדל לבצע את חלוקת הדואר עם הצוות הקיים, אך במקרים שדורו חסר, לאור האמור לעיל, אין להימנע מעיכוב מסויים.

2. אין משרד התקשורת מחליט על העברת עובדים ממשרדים אחרים למשרדו. נושא כוח-אדם במשרדי המ"ר שלה מטופל בנציבות שירות המדינה שליד משרד האוצר.

5607. המחפור בטלפונים ציבוריים בשכונה החדשה במעלות

חבר-הכנסת א. ג. בריאן שאל את שר התקשורת ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980) :

בעקבות הקריאה אל התושבים "לעלות למעלות" וליישב את עיירת-הפיתוח רצוני לשאול את כבוד השר : מדוע אין בשכונה החדשה של מעלות טלפון ציבורי תקין ? העדר טלפונים ציבוריים תקינים הוא עובדה הגורמת קשיים לתושבי השכונה.

תשובת שר-התקשורת י. מודעי :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד התקשורת משקיע מאמצים גדולים באחזקת הטלפונים הציבוריים במעלות ובדוק אותם פעמים מספר בשבוע, אך עקב ממצא חבלות גבוה במיוחד קשה להגיע למצב שכל טלפון ציבורי יהיה תקין במשך כל הזמן.

5758. ניתוק הקשר הטלפוני בשדה-בוקר

חבר-הכנסת י. זכאי שאל את שר התקשורת ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980) :

קיבוץ שדה-בוקר, המכון המדרשה של שדה-בוקר, מנותקים זה שלושה חודשים ואין להם קשר טלפוני לעולם החיצון. הם פנו למשרד פעמים רבות, אך ללא הועיל.

אבקש להשיב לי :

- א. האם עובדות אלו ידועות לך ?
- ב. מה בדעתך לעשות על-מנת שיתוקן הקשר והטלפונים יהיו שוב שמישים ?

תשובת שר-התקשורת י. מודעי :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

במדרשת שדה-בוקר ובמכון גורם נזק למערכת הטלפונים בעת שיפוצים על-ידי אנשי האחזקה, אף שהוזהרו מראש שלא לגעת בקפסלת החיבור של משרד התקשורת. כתוצאה מכך נותקו כ-30 שלוחות אשר תוקנו לאחר ימים מספר.

בקווי החוץ של הקיבוץ, המדרשה והמכון אירעו תקלות כתוצאה מהגשמים שפגעו בכבילים. התקלות תוקנו ביום 28 בפברואר 1980.

5793. מצב שירותי הטלפון באזור 067

חבר-הכנסת ז. כ"ץ שאל את שר התקשורת ביום י' באדר תש"ם (27 בפברואר 1980) :

המצב הקשה בשירותי הטלפון באזור הגליל (067) מכביד על יכולת הפיתוח של הגליל ומקשה את ניהול החיים הסדירים של האוכלוסיה, המשק, והמינהל באזור.

בית "הדסה" והדבר לא נמסר לכנסת ולוועדת החקירה הבטחון?

2. ואם לא תל שינוי בהחלטה זו, כיצד קרה שמשרד התקשורת מחבר לרשת הטלפונים בית אשר ראש הממשלה ושר הבטחון החליטו לפנותו?

תשובת שר-התקשורת י. מודעי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. שלילית.

2. משרד התקשורת שמח לחבר לרשת פנויה כל מנוי הממלא טופס בקשה ומשלם דמי התקנה כחוק.

6199. התקנת טלפונים בשכונה יפו ג'

חבר-הכנסת י. יצחקי שאל את שר התקשורת ביום ד' בסיון תש"ס (19 במאי 1980):

בשכונה החדשה יפו ג', מגבול בתיים וצפונה, מת-גוררות כ-900 משפחות.

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

מה היא תכנית משרדו לפיתוח רשת הטלפונים באזור?

שר-התקשורת י. מודעי:

להתקנה ביפו ג' שלחנו עד היום 200 הודעות ביצוע. זה היה לאחרונה. פיתוח הרשת יסתיים ומחלקת ההתקנות בשלבי גמר של התקנת טלפונים באזור.

כל ההתקנות האלה יסתיימו עד סוף יוני השנה. אין הרבה זמן להמתין.

היו"ר מ. ל. מרון:

רשות לשאלה נוספת לתבר-הכנסת יצחקי.

יצחק יצחקי (הליכוד):

שמענו שלאחרונה כמה אגודה של ממתני טלפון, מספרם כ-200,000—300,000 איש. הם אמרו שאולי גם ירצו ברשימה לכנסת. במה אפשר לעזור להם? מה אפשר לומר לחברי אגודה זאת?

שר-התקשורת י. מודעי:

זו שאלה נכבדה בפני עצמה. אני יכול להשיב שב-שבוע הבא, בשעה טובה, תיוולד פרמטאלית חברת התקשורת, אם לא יהיו קיצוצים דראסטיים בתקציב. אני חוזר על הודעה שמסרתי לגבי תכנית חברת התקשורת, שתוך ארבע שנים תדייק את הפיגור ותיתן טלפון לכל דורש תוך שלושה או ארבעה חודשים מיום הדרשה.

השמעתי שני "אם", האחד בעניין הורדת של חברת התקשורת — אינני יודע באיזה קצב תוכל להיכנס לפעולה במגבלות הקיימות בכוח-אדם, והשני — שאני יודע שלא יתממש — אם לא יהיו קיצוצים בתקציב. בהתאם לגודל הקיצוצים בכוח-אדם ובתקציבים יתארך הזמן לישועה. לא יועיל אם ירצו ברשימה בבחירות לכנסת הקרובה אפילו בעוד שנתיים.

יוראן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):
היתה לי שאלה.

היו"ר מ. ל. מרון:

לא היית באולם כשהשיב השר. אי-אפשר לאחר עד כדי כך.

2. האם נוכח הפיגור מתכוון השר להורות לחלק את המדריך החיפני בעת ובעונה אחת בכל הארץ ולא רק בעיר חיפה, כדי לחסוך חיוג-שווא ממנויים אשר מחוץ לחיפה?

תשובת שר-התקשורת י. מודעי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מדריך הטלפון של אזור חיפה יחולק באפריל 1980 למנויי אזור חיפה.

2. מדריך הטלפון של אזור חיפה יחולק למנויים בשאר חלקי הארץ ביוני 1980.

5927. התקנת טלפון בסניף המפלגה הקומוניסטית בטייבה

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר התקשורת ביום ג' בניסן תש"ס (20 במארס 1980):

בתאריך 2 בינואר 1977 הוגשה למשרד התקשורת על-ידי חבר המרעצה המקומית בכפר טייבה (השם צורף) בקשה להתקין טלפון במשרד המפלגה הקומוניסטית הישראלית, סניף טייבה. הבקשה נרשמה אך טלפון לא הותקן אף שעברו יותר מ-3 שנים.

פעילותו הציבורית של סניף המפלגה הקומוניסטית הישראלית דורשת קיום מכשיר טלפון לצורך הקשרים שלו עם מוסדות ואישים מחוץ לכפר.

הנני שואל את כבוד השר:

1. מה מצב הטיפול בבקשה הנ"ל להתקנת טלפון?
2. האם מוכן כבוד השר לפעול למען זיכרון התקנת הטלפון במשרד המפלגה הקומוניסטית הישראלית בסניף טייבה?

שר-התקשורת י. מודעי:

כיום אין אפשרות טכנית להתקין טלפון במשרד המפלגה הקומוניסטית הישראלית, סניף טייבה.

תיכנון הרשת בכפר טייבה נמצא בשלבים סופיים. עם סיום התקנת הרשת במשך שנת 1980/81 יהיו בסוף שנת התקציב 1980/81 טלפונים לכל דורש בכפר טייבה, כמובן לרבות משרדי המפלגה הקומוניסטית. זה ברור.

6012. חיבור בית "הדסה" בחברון לרשת הטלפונים

חבר-הכנסת מ. תלמי שאל את שר התקשורת ביום י"ז בניסן תש"ס (3 באפריל 1980):

ביום 18 במארס 1980 התפרסם בעתונות כי משרד התקשורת חיבר את בית "הדסה" בחברון לרשת הטלפון-נים.

ובדיון אשר התקיים בכנסת בעניין בית "הדסה" הודיע שר הבטחון כי הממשלה החליטה לפנות את הנשים מה-בית הזה, אולם בהתחשב בעובדה כי מדובר בנשים וילדי-דים היא תרה אחרי דרכים חלופיות לביצוע ההחלטה. גם ראש הממשלה הודיע ברורות כי הממשלה לא תשלים עם הפלישה לבית "הדסה". מאז עברו ימים רבים והחל-לטתכם לא בוצעה עד היום.

הנני מבקש לשאול את כבודי:

1. האם חל שינוי בהחלטת הממשלה בעניין פינוי

ג. סקירת שר החינוך והתרבות על פעולות משרדו

בעודפי שזמן אלא בפעולות הנעשות מן המרכז, כמו הדרכה ופיקוח, בתכניות השלמה מסוגים שונים, בהטלת יתר עומס על המורים, וזה לטווח ארוך איננו לטובת החינוך.

כידוע לכולנו אי-אפשר למדוד את עבודת המורה בעזרת הסדרים הרגילים של המכון לפירוק העבודה והייעור, נגית עליידי מכפלה של זמן הוראה ומספר ילדים. כאן מתאימה האבחנה בין דרך קצרה שהיא ארוכה ודרך ארוכה שהיא קצרה. מעט מורים להרבה תלמידים אינם בהכרח פירון עבודה גבוה, והם לא אחת בבחינת דרך קצרה שהיא ארוכה. אבל כהוראת-שעה, ובעזרת מאמץ ורצון טוב של המורים, לא יפגע העומס הנוסף בתוצר החינוכי. ואפשר גם להפיק ממנו תועלת של דוגמה אישית בהיחלוצות לפתרון בעיות החברה במצוקתה ושל צריכה עליפי היצירה.

הקיצוצים הנמשכים בתקציבי הפיתוח שלנו העלו על השולחן את החשש שניאלץ להיזקק למשמרת שנייה. חברי הכנסת, אני רוצה לקבוע שלא תהיה משמרת שנייה בשנת הלימודים תשמ"א. אני מאמין שגם בשנת הלימודים תשמ"ב לא תהיה משמרת שנייה, ואם-כי היום עדיין אינני יכול לומר זאת בבטחון מוחלט. מאחר שבמים אלה אני רבים בכך אני מאמין שלא נגיע למשמרת שנייה בחינוך. נעשה יחד עם אנשי מרכז השלטון המקומי והאוצר כל מאמץ אירגוני וכספי כדי למנוע מצב בלתי-רצוי ומכביד זה.

לגבי הפיתוח אני רוצה להוסיף שמתוך ידיעתנו את המצוקה במגזר הערבי הפנינו לשם חלק הרבה יותר גדול מתקציביו. לפני ימים אחדים נגררו מסודות החינוך הערביים לשבייתה מתוך מצוקתם, אבל בלא שום אחיזה בעובדות חדשות. להיפך, העובדות הן שבמערכת החינוך מהווה המגזר הערבי 17%, בעוד שמתקציב הפיתוח השנה הוא נוטל כ-27%. אינני אומר שמחר, או בשנת הלימודים הבאה, ייפתרו כל הבעיות של המגזר הערבי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה יודע שכל זה רק על הנייר.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

תקשיב לדברי, לא אקרא שלוש קריאות. אני יודע שזה אותו נייר כמו של היהודים. וזה הנייר שיש לנו, המשקף את הבנייה שצריך לבצע השנה באותם אחוזים שאמרת.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כמו אותן 80 מיליון לירות.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

הוגשה לי שאילתה בנדון ואשיב עליה. 80 מיליון יצא, והם היום 120 מיליון. זה נעשה מתוך מצוקה. אפשר מתוך מצוקה לעשות דברים "מזל ומעבר". אין קיצורי דרך לפתרון בעיות שהן פרי משקע של שנים רבות, ולא תמיד רק באשמת ממשלות שהיו והמדיניות שהן נקטו. אני אומר שהמחאה התפרצה לדלת פתוחה, ואני מקווה לתכנית עשר-שנתית לפתרון הבעיה, ואי-אפשר להכין תכנית אחת בפער שנוצר, באותו כיוון שאנו פועלים בשנה זאת ובדרכים נוספות, שיתכן שנוכל בקרוב להביא לכנסת ולוועדת החינוך והתרבות.

היוריר מ. ל. מרז:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: סקירת שר החינוך והתרבות על פעולות משרדו ודיון. רשות הדיבור לשר החינוך והתרבות.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שאלת השאלות של כל דיון על החינוך במדינה היא לקראת מה אנו מחנכים, או בדרך אחרת — איזה דימוי של חברה, של מדינה, של עם, של אורחות חיים, עומד לנגד עינינו ומכוון את פעולותינו כמחנכים, כמפעילי חינוך. שאלת המוצא היא מצב החינוך אצלנו, ועל-פיה ואחריה אפשר לגשת לבחינות פרטניות של הנעשה במסודות החינוך לסוגיהם ולדרגותיהם.

אין גבולות לחינוך, הוא קיים תמיד, בכל מקום, לכל ארכס של חיי אדם, והוא מסור בידי של כל יחיד לא. פחות מאשר בידי-החברה ומוסדותיה. אינני רוצה לקבוע כאן מסמרות בשאלה העתיקה והגורעת מי משפיע יותר — מערכת החינוך על החברה או החברה על מערכת החינוך. דומני שההשפעה היא הדדית. העל כן אולי תפקידנו בבתי-הספר הוא לפתוח חלונות שישתקף מהם ושישקף דרכם.

דוגמה בולטת במציאות ימינו היא הציווי החברתי-לאומי של חסכון, החל גם על מערכות החינוך. אינני מתכוון רק לאספקט הפשוט של מצוקה כספית, כלומר של עודף משאלות ותכניות לביצוע על פני היכולת לממן ולממש. זה נתון קבוע של כל מערכת, ומערכת חינוכית אינה יוצאת מכלל זה. אני מתכוון לכך שבשנים הללו מצווה החינוך לא רק לפתור את בעיותיו בתוך סל תקציבי מכביד אלא הוא מצווה גם לתרום באופן פעיל לפתרון בעיותיה התקציביות של החברה כולה. תרומת החינוך בטווח הקצר איננה, כידוע, בהוספת קווי ייצור או בהגדלת היצוא אלא היא בחיזוק מודעות, ומעל לכול ובעיקר בהוגמה אישית ובדוגמה ציבורית של חסכון. שלוש שנים שאנו במשרד מזהקים בכל שנה תורים נוספים בחגורה. נראה לי שהשתדלנו והצלחנו לעשות זאת מבלי לפגוע באלמנטים העיקריים והמרכזיים של בתי-הספר. אדרבה, בתחום הרגיש בבתי-הספר שלנו — קידום הטעונים טיפוח — פיתחנו תכניות חדשניות שנועדו לקדם או-כ"ל לוסיה זו. לא אספר לכם כל הפעילויות שעשינו בשנה האחרונה אך אצמנה, את רשומתכם, את הבולטות שבהן.

לראשונה בארץ ערכנו ניסוי בהקדמת הקריאה לילדי גני-הילדים בערי-הפיתוח, וזאת כדי לבדוק אם הקדמת לימוד הקריאה אכן עשויה לסייע לתלמידים הטעונים טיפוח בהמשך לימודיהם. מאות ילדים ממשפחות במצוקה נקלטו השנה במסדות המפעל להכשרת ילדי ישראל. אנו עוסקים עתה בפיתוח משמעותי של המפעל. לראשונה בשראה הקיימתנו השנה שני כפרים לזרע מנותק, באיבים ליד שדרות ובקדמה ליד קריית-מלאכי, שבהם נקלטים בני-זרע שלא הצליחו להיקלט במסגרות חינוכיות או תעסוקתיות כשהיו. כדי להתגבר על הבעיות בלימוד שבחן בקרב הטעונים טיפוח הפעלנו השנה ב-20 ישובי פיתוח תכניות לימוד בחשבון בעזרת מחשב, באמצעות המרכז לטכנולוגיה חינוכית, ועוד תכניות מעין אלה. שלא תהא טעות: קיצוצים שנעשו ושנעשים אינם

אנחנו מדברים על חינוך קהילתי או על קהילה מחנכת, שמרכזה הוא בית-הספר. בבית-הספר תחזיקו אינטגרציה, יתקיים שיתוף פעולה בין המנהל וחבר המורים ומערכת החיובים הלימודיים והחינוכיים הנקבעת במשרד ובין המשאלות המקובצות של ההורים לגבי דמות החינוך, אופן החינוך ודרכי החינוך. קיומה של מסגרת משותפת והצורך לגבש מטרות משותפות או משימות משותפות ולהתלכד סביבן יקנו צביון קהילתי לבית-הספר ויתפכו את כל המשפחות והקהילות עצמן לכעין קהילה. אזלי לא תהיה זו קהילה במובן הישן והמקיף, אבל לפחות היא תהיה מסגרת חברתית להשתורות היחיד המתחנך בסביבה שאל תוכה עליו לצמוח, כשם שתורגש בה, מצד שני, אחריותו המחנכת, בדוגמה אישית ובמעשים, של כל אחד מבני החברה. חינוך קהילתי הוא דרך להתמודד עם התופעות המעיקות של הזרות והניכור המודרניים, למנוע את תחושת הבדידות המעיקה שבמסגרת מקריות וסממיות ונטולות זיקה בלתי-אמצעית. יחד עם זאת, ובקשר הדוק, הוא גם דרך להפוך את המחוייבות הכללית, החברתית והלאומית, לחלק בלתי-נפרד של המטרות האישיות, הפרטיות ולמנוע הסתגרות מאחורי חומות של אגואיזם נהנתני, שהוא סכנה חמורה ביותר לקיומנו ולעתידינו. אני מאמין שחינוך קהילתי כזה יתוויר לערכים הקולקטיביסטיים של התברה הישראלית משהו ממקומם המרכזי שאיבדו אותו הקליטה, בתהליך רצוף, מקום המדינה עד השנים האחרונות.

במסגרת המאמצים לחזק את החינוך הקהילתי-סביבתי פתחנו בימים אלה בדיונים שנועדו לגבש תכנית חינוכית חדשה שתעסוק בדרכים לפתח, להעמיק ולהרחיב את הפעולות החינוכיות לשיפור איכות החיים בארץ. לא אסתיר מכך, רבותי חברי הכנסת, כי יגישנו להכנת תכנית זו מתוך חוסר שביעות-רצון מן הרמה, האיכות והתרבות של החיים בארצנו. נכון, בית-הספר לבדו לא יכול לחולל שינוי בחברה בנושא זה, אך על מערכת החינוך ליוזם פעולות לשיפור איכות החיים. במסגרת התכנית החדשה נכבד הפעלנו השנה משימה חדשה הנקראת "אבתות לדרך כמון" בבתי-ספר יסודיים ופרטיים ייקטים של התנהבות ועזרה לזולת ולקהילה המבוצעים בבתי-ספר תיכוניים רבים. בגיבוש התכנית החינוכית הרחבה נשתף גורמים רבים, ביניהם אירגוני המורים, ההורים והרשויות המקומיות.

חברי הכנסת, אינני מצאג כאן תיאוריות ורעיונות לשנים הבאות אלא אני צופה אל העתיד על יסוד סיכום ההתחלות בשנת העבודה החינוכית במשרד החינוך. חיי נור קהילתי כבר קיים ופועל במה וכמה ישובים ובתי-ספר, ובשנה הבאה יגדל מספר מקומות הפעלתו. בכל מקום הוא מבוסס על קיומה של יומה מקומית וכל מציאותה הראשית של חשתית קהילתית. תפקידו הוא לספק תנאים ולדאוג ליצירת תשתית. כאן מדובר במיגוון רחב של פעולות הנעשות אצלנו כבר שנים ועתה הן נעשות ביתר המרצה ולא אחת גם בשינוי דגשים ותכנים. אחד התנאים לאפשרות של פעילות קהילתית הוא ביזור הסמכויות. התפיסה הביזורית, הדה-צנטראליסטית, מנחה אותנו בדרך פעולתנו. אנו עמלים כל העת להעביר מן המרכז למנהלים של בתי-הספר הרבה סמכויות, ואנו מוכנים להעביר עוד. באוטונומיה הרבה מנהלים ובתי-ספר אנו רואים ברכה רבה, מפני שצמיחה רוחנית ומוסרית והתפתחות רגשית הן יעדנו. חדר כיתה אינו יכול להיות תחנת ייצור להפעלה מרחוק.

אולם לא רק בתחום הפיתוח ניכרת שימת-לבנו המיוחדת למגזר הערבי. ניכרים שינויים גם בתחומים המהותיים של החינוך, והם מעידים על קשב לצרכיה של החברה הערבית, לעלויות דעתי. הורחב בתכנית הלימודים החומר הערבי המקורי על חשבון הפחתה בלימוד חומר עברי מקורי, כמו סופרים. לראשונה שולבו בבתי-הספר הערביים גם המחשבות של החינוך החברתי, ולהן, מבחינתה של המערכת, משמעותיות חינוכית ותקציבית כאחד. נדמה לי, כסיכום בחינתה של מצוות החסכון הלאומי, שמערכת החינוך לכל דרגותיה, מהחינוך הרך ועד להשכלה הגבוהה, מקיימת אותה מתוך הבנה ונכונות ובמינימום של פגיעה במהות, תוך שהיא משתדלת לביור סדרי עדיפויות בקיצוצים ולחזק חוליות חלשות גם על-יד הגדלת תקציבים.

אדוני היושב-ראש, כשאנו דנים בחינוך איננו עוסקים רק בדרכי מילויה של אחת הפונקציות החברתיות, שניתן לבדדה מפונקציות אחרות, אלא אנו דנים במארג החברתי הכולל, כשאנו מציינים לעצמנו נקודות ודרכים שבהן משתורת המערכת החינוכית במארג זה. אנחנו מדברים על חינוך, וחינוך, עניינו בצמיחה תרבותית וב-התפתחות רוחנית ורגשית של אדם. התלמיד הוא אדם, וחינוכו כרוך במכלול ההיים שלו בבית, במשפחה, ברחוב. חינוך איננו רק בית-הספר; חינוך הוא לימודים של מבוגרים, ייעוץ והכוונה למשפחות ולחורים, בתי-מדרש-שות וסופרים, מאמנות ומושב. חינוך הוא, מצד אחד, מפגשו של כל יחיד עם התרבות, מפגשו של כל ישראלי עם היהדות ועם תרבויות אחרות, ומצד שני צמיחתה של התרבות, הניווט מגידולם בניה.

הבנת החינוך כתשתית של החברה מצאה ביטוי בדברי וחמניו באמרם "ותלמוד תורה כנגד כולם". תלמוד תורה אינו תהליך של רכישת מקצוע בלבד, אך גם איננו מוגבל לקבוצת עילית אינטלקטואלית בלבד. הכלל הוא שכל אדם מישראל חייב בתלמוד תורה, כי זו הדרך שבה תגיע התברה להפנמה אישית של ערכים על-ידי כל יחיד בתוכה. שישגשג פולטי וכלכלי כשלעצמו אינו בונה חברה מצליחה אלא אם הבורים והנשים שלה חוננים שהמאמץ הלאומי איננו קרבן שהם מקריבים על חשבון חייהם האישיים. החינוך שאנו זוקקים לו הוא אמנם בריתית הנעזר למאמץ הלאומי הכולל, אך עם זאת גם בעידודה של צמיחה אנושית עמוקה ומגוונת ובכל פיתוח החברה הישראלית. צירוף זה הוא שצאנו משתדלים לחזקו במערכת החינוך.

אדוני היושב-ראש, מבחינתה של החברה מתרחשת השתוותו של היחיד המתחנך והמתחנך במארג הכללי, במסגרת הקהילה. כולנו יודעים שהחילות במובנן הישן, האינטימי, המהודק, הן מעטות ונדירות בימינו. אולי בישובים קטנים ניתן לדבר על קהילות במובנן המקורי, אבל לגבי הרוב המאסיבי של יהודי ישראל קהילה במובן הישן אינה קיימת. יש אומרים שכאן אחד המפתחות למשבר הזה—תרבותי העובר עלינו, מכל-מקום עובדה היא שכדי לפעול באמצעים של קהילה ולהפעיל אותם עלינו לבנות קהילות מבראשית, ולצקת בה תוכן ההולם את מסגרות החיים העירוניות הגדולות. כיוון זה מנחה אותנו בעבודתנו החינוכית. אני חייב לומר שלהלך המחשבה הקהילתית בחינוך יש שרישים בהצעת תכנית שהגיש המנהל הכללי הקודם של המשרד לשר הקודם בשנת תשל"ז, במסמך "החינוך בשנות ה-80", השתדלנו להעניק את הכוח של המעשה המוגמר לכוונה הקהילתית.

אל מסגרת כזו, הוא הישג לעצמו. אנחנו יודעים בבירור שתופעת הנשירה פחתה במאות ילדים ואולי יותר. אנחנו גם יודעים שהמסגרת תלך ותתחזק, שנלמד לקחים מן השלבים הראשונים של הפעלת החוק ונשפר את ההפעלה. עד כה נהנו מחוק חינוך תיכון חינוג נערים לומדים. לפני כחצי-שנה הוריתי לבדוק כיצד מופעל החוק, אם בכלל, לגבי נערים עובדים שאינם לומדים, שזכאותם ליהנות מהחוק איננה פחותה מזו של נערים הלומדים בלבד. מתוצאות הבדיקה התברר כי נערים עובדים אינם נהנים מהחוק. מייד ניהנו מחוק חינוך תיכון חינוג נערים לשילובם של נערים עובדים במסגרות לימודיות מיוחדות, במסגרת תיכון חינוג. בימים אלה הושלמה התכנית המיועדת לבני-נער עובדים, מגיל 15 ואילך. אנו נקים מסגרות לימודיות מיוחדות לנערים אלה, ללימודים בשעות הערב, שבהן תינתן להם הזדמנות להשלים פערים לימודיים בתחום המיומנויות הבסיסיות — קריאה וכתובה, חשבון, ידע כללי והכרת העם והארץ — וכן להכיר תחומי תרבות ואמנות שונים. התכנית הופעלה כבר באורח נסיוני בכמה ישיבות-פיתוח. אנו מקווים להתחיל בהפעלה רחבה יותר בשנת הלימודים הבאה.

הצדקתו של חינוך תיכון חינוג נערים נעוצה בעצם היותו ובתוצאותיו, אבל הוא גם משתזר בתפיסה של קהילתיות בחינוך, הן ברוחו והן בתשתית שהוא מכין. אחת המשימות החשובות והבלתי-ישיירות של חוק זה היא הדמור-קראטיזציה של החינוך. חינוך תיכון חינוג חינוג והכללתו של כל האוכלוסיות החלשות במדינה במסגרות של גן קדם-חובה — בהנחה הסבירה שהאוכלוסיות החלשות נמצאות ממילא במסגרות של קדם-חובה — יוצרים יחד רצף אחיד, שלם ושווה-הזדמנויות של החינוך בחברה הישראלית, מהגיל הרך ועד לסוף בית-הספר התיכון, עד הגיוס לצבא.

חוק זה תורם בכמה נקודות: ראשית, הוא תורם להכשרת אנשים להשתתפות בקהילה מחנכת, וצריך לזכור שהשינוי העיקרי שהוא חולל הוא דווקא בשכבות הבינוניות יותר ובשכבות החלשות.

שנייה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

כמה נוספי לחינוך התיכון מהשכבות החלשות?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

בעיקר נוספי מהשכבות החלשות. חלק ניכר מאלה שניתוספו הם מהשכבות החלשות.

שנייה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

הן היו פטורות משכר לימוד.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

את טועה. נכון ששכר הלימוד המדורג איפשר לעשות את הקפיצה לחינוך תיכון חינוג, אבל ככל שהמחשב הכלכלי הלך ונעשה קשה, ושכר הלימוד המדורג היה מגיע לעשרות אלפים לשנה, יותר ויותר תלמידים מהשיכבות הבינוניות או כאלה שיתכן שהוריהם יכולים לשלם אבל אינם רוצים, לא היו נהנים מהעניין. בתשובה על שאלות אביא פירוט מדויק של המיתוסים למסגרת החינוך התיכון. ואחר כך אומר אם אפשר לגבוה שטר אחרי שנה או שנתים.

שנית, הוא מרחיב את מסגרתה האפשרית של הקהילה עד לגיל הצבא ומכניס אל תחת קורת-גג תברתית, אורגנית ורצופה את כל הנער, מכל הגילים. שלישית,

תנאי אחר לפעילות קהילתית הוא מציאותה של שכבת מבוגרים, הורים, המסוגלת מבחינת כישוריה ליטול עליה את התפקידים הגובעים מהפעלת בית-ספר קהילתי. כאן נכנס מכלול הפעולות המגוון שלנו בתחום חינוך מבוגרים, היותר גם להשלמת ידע בסיסי וגם להבנה משמעותה ודפוסיה של אתריות אורחית בחברה דמוקרטית ופולראליסטית. חינוך מבוגרים נעשה במסגרת מחלקה מיוחדת במשרד. פעולותיה חשובות ורב-משקל — תהליך — תכנית השכלה ייחודית ללומד המבוגר — אולפנים ועוד, אבל אני מתכוון לא רק להן אלא גם לשפע הרב של פעולות מגוונות, מטלויזיה לימודית ועד תרבות תורנית, מהנחלת הלשון ועד אמנות-לעם, ממפגשים עם הורים ועד ערבי הסברה.

אדוני היושב-ראש, החוט המוביל לקהילתיות בחינוך קושר ומעשיר את כל הנושאים שבהם עשינו ואנו עושים, לפחות את רובם. למשל, היתה לנו בשנה האחרונה תי-פרצות פומבית של בעיית האלימות. היא קצת הוצאה מהפרופורציות הנכונות, אבל היא קיימת.

יצחק יצחקי (הליכוד):

היא הוצאה הרבה מהפרופורציות הנכונות.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

בהחלט, היא הוצאה מן הפרופורציות האמיתיות.

יצחק יצחקי (הליכוד):

היו מי שרצו שזה יהיה כך. תגיד זאת בפירוש.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לא נכנס לפירוט. אני מקבל שהיא הוצאה מהפרופורציות האמיתיות.

מרדכי אלגרבלי:

היא מקבלת פרופורציות בממשלה — אלימות מילון. לית. זה לא עוזר לחינוך העם.

מנחם סבירור (הליכוד):

לא מחנכים את הממשלה. מחנכים את העם.

מרדכי אלגרבלי:

תחנכו. למה לא? הדברים קשורים, חברה-הכנסת סבירור.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

היא קשורה, בלי ספק, לתופעות הטיפוסיות של החברה המודרנית. אני מטפלים בה. נדמה לי שאיתרנו את מוקדיה. נדמה לי שהצלחנו כבר עתה להגיע להפחתה משמעותית בהיקפה. אין ספק שהאלימות תפחת בהרבה ואולי תיעלם כליל כאשר נזכה לכך שהתחברה הישראלית תורכב מרשת של קהילות חינוך המאורגנות סביב בתי-הספר היסודיים והעל-יסודיים. זה עוד חזון רחוק. זו מטרה מעשית שיש לשאוף אליה ולחזור לקראתה, בלי להזניח, כמוכר, את המאבק באלימות כמטרה לעצמה. גם חיוק היחס לעבודה ולהתנדבות בבתי-הספר הוא חלק מן התי-פיסה הזאת, ואנו עמלים בכך הרבה.

חברי הכנסת, לפני שנתיים הופעל לראשונה החוק של חינוך תיכון חינוג. אני רואה בחוק זה הישג תברתי ראשון במעלה של משרד החינוך, של הממשלה כולה ובעיקר של התחברה הישראלית. אנחנו כבר יכולים להצי-ביע על תוצאות חיוביות, משמעותיות מאוד בעיני. כל ילד שנמנעה נשירתו ממסגרת מחנכת, אי שנשר והוחזר

אורה נמיר (המערך):

לפי אותו קריטריון, האם השר היה מסכים שהיה זרם רביעי, שהיה מושבה על דרך רעיונית אחרת?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

קודם-כול אינני מציע זרם, אני הצעתי שההינה אופציות שונות. וההורים יוכלו לבחור באחד מבתי-הספר שמגיתי. אחד הטיפוסים שהזכרתי הוא הטיפוס של בית-ספר בלתי-דתי המבוסס על תפיסה התחדשותית של חיינו הלאומיים, על ערכי העבודה וכל הערכים החשובים מאין-כמותם האחרים. אינני מעלה זאת כרעיון במסגרת תכנית לביצוע אלא אני מעלה רעיון על הצורך לחשוב באופן פתוח יותר בזרמים הקיימים לגבי הטיפוסים השונים של בתי-הספר.

גדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

זה חידוש גדול. מתי הוא יהיה בשל לביצוע?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

אני רוצה לומר שגם בית-הספר או הקהילות שירצו בערכים של תנועת העבודה, במובן הרוחני והחברתי שלה, יוכלו להשתלב בזה השני שמגיתי.

חייקה גרוסמן (המערך):

השאלה כמה בתי-ספר יהיה צריך להקים בכל שנה?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

אינני מדבר על דרך הביצוע. אני מדבר על כך שבית-הספר צריך להיות פתוח לכיוון שהקהילה רוצה בו. משמעות הדבר לאפשר גיוון, מבלי שיש לי עדיין צורות ברורות שבהן ייעשה הדבר.

אליהו מריאל (המערך):

הפתחות שאתה מציע, אדוני השר — — —

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

זה איננו פותח את הכול בשנה הקרובה; אבל פתחים בעניין זה יהיו גם בשנה הקרובה.

אם תרשו לי, אמשיך בדברים שיש בדעתי לומר: אני אומר שאנשים החפצים בתרבות ובמורשה היהודית כחלק חשוב של אישיותם ותרבותם יוכלו להגיע לכך שישעיהו ורבי עקיבא והרמב"ם ורי"ל, והבעש"ט והחפץ-חיים, והרב קוק ושבת וזג ידברו אליהם ויהיו חלק מהם.

האיפיונים המעטים שניסיתי לתת טיפוס זה של בית-ספר הם לפי הבנתי והסתכלותי. מובן שכל בית-ספר וכל קהילה יבחרו לעצמם את הדגשים ויקבעו לעצמם את האופי, ויש כאן מרחב של אפשרויות.

חברי הכנסת, אני מאמין שכאן בארץ מתהווה ומתפתחת, על יסוד המורשה רבת-הפנים של כל העדות, יהדות שלמה יותר, יהדות אורגנית, משולבת עם החיים, מעצבת אותם ומותאמת אליהם, יהדות עשירה, פתוחה, סובלנית וגאמנה. מאז החלה שיבתנו החדשה והנמרצת לארץ שאפי' ראשוני העולים לא רק להקמת מדינת ישראל אלא גם להתחדשות אנושית יהודית בתוכה. המהפכה העיקרית בציונות אינה רק בבואנו לארץ ובהגיינו על קיומנו בה אלא גם באמונתנו ביכולת שלנו לשמור ולחדש את מורשתנו ותרבותנו. חלומנו התגשם במידה רבה במישור הלאומי, אבל הצד האנושי או התרבותי-רוחני עדיין עומד ומבקש את שלו. במובן זה חזית העתיד

הוא נותן אמינות של הלכה למעשה לדיבורינו על זכויות חינוך שוות, ובכך הוא מחזק גם את הלך-הרוח הדמו-קראטי בכל השכבות ובכל המצבים. אני רוצה להזכיר שכל הנקודות שהזכרתי, ואחרות שלא הזכרתי, עוסקות בתהליכים איטיים ולא במעברים דראמטיים ממצב למצב. אם אתמול חוקקנו את החוק, אי-אפשר לבוא היום ולתבוע ממני את שטר ההבטחה במלואו. החינוך הוא תהליך, הוא כמו פרי ולא ולא כמו ירק. ירק אתה זורע בתחילת עונה ועוד באותה עונה אתה אוסף. פרי אתה זורע היום וקוטף כעבור שנים, ובתנאי שתטיב לטפל ותיטיב לטפח.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביסודו של כל מעשה בתחום החינוך בהווה עומדת תמונה חזונית של עתיד חברתי נעלם. על-פי מציאותו של העם בישראל ועל-פי הרצון והקיבוצי המשותף לכולנו — ואני מדבר על האוכלוסיה היהודית — לתמשך את קיומנו היהודי אני רואה שלושה טיפוסים עיקריים של בתי-ספר יהודיים או שלוש אופציות גם במסגרת הזרמים הקיימים. הטיפוס האחד הוא הקהילה המקבלת עליה עול תורה ומצוות ללא סייג, אם גם במיגוון די רחב של אינטרפרטאציות ושל חיובים. בסיסו של טיפוס זה הוא בית-הספר הדתי הקיים. הטיפוס "ההפוך" הוא בית-הספר הבלתי-דתי המוצהר, המבוסס על תפיסה התחדשותית של חיינו הלאומיים בארץ ועל הטענה שהציונות והיי המדינה, בגירסתה החי-לופית, הינם המשך אמיתי ולגיטימי של העם היהודי ושל היהדות, ודי בחינוך אנושי הומאניסטי כללי, ללא הדגשה של זהות יהודית מורשתית בכלל. קיים בתוכנו ציבור רציני, חשוב וגאמן ההואה כך את חיינו והרוצה כך לחנך את ילדיו בבית-הספר.

חייקה גרוסמן (המערך):

מה זאת אמרת "התכחשות"?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לא הזכרתי את המלה התכחשות. לא אמרתי את הדברים לגנאי. ניסיתי לומר את הדברים ברוח חיובית.

הטיפוס השלישי הוא בית-ספר, שהייתי מגדיר אותו כמסורתי או מורשת, באין מלת תיאור טובה יותר. אין זו מלה שהייתי בוחר בה, אבל אין לי כרגע מלה טובה יותר. לצערי הרב כמעט אי-אפשר למצוא לו מודל אצלנו, בכל אופן מעט מאוד, אף-על-פי שבטיפוס זה מעוניינים, להערכתי, רבים בתברתנו. הצד המקאפיני טיפוס זה של קהילה מתוכנת הוא מתן חינוך יהודי עמוק ומשמעותי, חינוך שישתלבו בו אגדה והלכה, מחשבה ואורח חיים וחג ומועד, אך לא בהכרח עם קבלת עול תרי"ג מצוות. בו יתמודדו עם הזהות היהודית, בו תישקל ההתלבטות המעמיקה של יהודים רבים שאינם מקבלים עול תרי"ג מצוות, אך גם לא מאסרים בתורה ותפסים בתרבות ובמור-רשה היהודית כחלק חשוב של אישיותם ותרבותם.

מנחם הכהן (המערך):

אתה מוכן לומר מה היא המסגרת של הטיפוס השלישי?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לא נכנסתי לצורת המסגרות. אמרתי שהוא צריך להיות בכל הזרמים הקיימים, אני מעלה את הרעיון. האם אתה פוסל את האפשרות שבכל בית-ספר ילמדו יהדות?

היהודית עם היכולת לחידוש וליצירתיות, כלומר בהנחלת יהדות המתמודדת עם מכלול שאלות חינוכי. 2. בהעמקת ערכי האחריות, המוסר, העבודה והיצרנות, ובהכשרת הנער לצרכי החברה, לבניין ארץ-ישראל ומדינת ישראל ולחתישות בה. 3. אם תרצו, אחרון אחרון חביב — בחינוך החלשים ובחיבור וקישור מעשי בין תרבויות ואנשים ממזרח וממערב, משכבות כלכליות וסביבתיות שונות. לאלה מכוונים מאמצינו ובאלה איים רבים מאוד של הצלחות למופת. ובשנה הקרובה, על-אף רזונה ומצוקתה, נשתדל למלא את תפקידנו באלה כראוי.

אסיים במלת שבח למי שמשימת כבודתו אלו מוטלות על כתפיהם — המורים שבעבודתם המסורה והקשה עושים את מלאכתם נאמנה. דומני שמעמדם שופר השנה, ביתם ובשכר, ומודעות מעמדם חדרה בקרב תלמידים והורים. אני מקווה שהדיון המעמיק השנה בדו"ח של ועדת-עציוני יביא למיפנה חיובי מרחיק-לכת ארוך-טווח במעמדם, לטובת החינוך בישראל, שהרי הם חוט השדרה שלו.

דיון

המקומיות ליטול הלוואות שבהן מימנו, רבותי חברי הכנסת, חלק נכבד ממערכת החינוך המשלים. ועל כל אלה מיתוסף הקיצוץ הגדול של 32,000 שעות תקן במערכת השיעורים הניתנים בבתי-הספר.

בגדולה בערים, בתל-אביב-יפו, יגיע השנה הקיצוץ בשירותי חינוך, לדברי הממונים על המערכת, לסך כולל של כ-20%. והרי הרשות המקומית, רבותי חברי הכנסת, היא המעניקה את שירותי החינוך לאוכלוסיית התלמידים. בתל-אביב-יפו הוחלט שלשום בשיבת מעצת העיר על קיצוץ של תקנים, כ-10%, במערכת החינוך: 66 משרות במעודני גן, 64 משרות ביום חינוך אחר, 40 משרות במספיל ההונה, 44 בחינוך העל-יסודי, 88 בין עובדי השירותים, ו-106 בחינוך הבלתי-פורמאלי. קיצוץ זה פירושו, רבותי חברי הכנסת, ביטול מחצית מעודני הגן, סגירת כל בתי-התלמיד, צימצום עד למינימום של מספיל ההונה, הפסקת יום חינוך ארוך, צימצום שעות הלימוד בבתי-הספר. ויש המעריכים שלא יהיה בתל-אביב מנוס מהנחיה כי תלמידי כיתות ג' וד' ילמדו בשנת הלימודים הקרובה עד השעה 12 בלבד. תצומצם בצורה משמעותית הפעילות בקרב הנער ויצטמק ביותר מספיל הקייטנות, ודומה המצב, רבותי חברי הכנסת, בחיפה, בקריית-גת, בטבריה ובעשרות יישובים אחרים; יצרים מושבים וערי-פיתוח שקיבלו בשבוע החולף את הודעת המשרד, שהופנתה לכל העלויות ובתי-הספר העל-יסודיים, על קיצוץ שעות לימוד שבועית בכיתה ט' ובכיתה י'. האם לזה, אדוני השר, ייקרא יישל המערכת?

מאז קום המדינה בנינו מערכת חינוך לתפארת, אם כי רבים מאתנו כואבים את העובדה של דלות ההישגים לנוכח גודל ההשקעה. יש הגורסים, ואני בתוכם, כי שגינו בסדרי העדיפויות, בדגשים, בהתמקדות במסגרות ובהנחה קשה של התבנים. האם לכל אלה יתנו תשובה הצימצומים הנוכחיים? האם לכך אפשר לקרא יישל המערכת?

אין זה סוד, אדוני שר החינוך והתרבות, שמערכת החינוך עומדת בפני עובדה כמעט מוגמרת של משמרת

שלנו היא בתחום החינוך. אנחנו רוצים כאן עם עובד, עם מתיישב, עם יצרני, עם יוצר תרבות, עם מחדש מורשה. אנו רוצים לראות ביהדותה של ארץ-ישראל המשך לכל הגוונים. אם לומר זאת בלשון המחזות — "הדיבוק" ועד "מלך מרוקאי".

יעקב ז'אק אמיר (המערך):
אדוני השר, מה דעתך על "מלך מרוקאי"?

שר-החינוך והתרבות ז. המור:
אינני מבקר ספרותי ולא סופר, אבל אני חושב שזה דבר יפה מאוד.

כל החושים כולם נפגשים במעשה החינוכי, במסגרת המחנכת. מעשינו ותפקידנו ליום חידושים ולהאץ תהליכים ברוח הדברים הללו, מתוך תפיסה משולבת של עם מתנחל ועם מתחנך.

לסיום, חברי הכנסת, במה אנחנו מתמודדים? — כמו תמיד, בשלושה דברים: 1. במתן משמעות רחנית-חברתית לתלמידנו, בהבטחת המשכיות והמחויבות

היוצר מ. ל. מרון:

חברי הכנסת, אנו עוברים לדיון. רשות הדיבור לחברת-הכנסת נמיר, ואחריה — לחברת-הכנסת יצחקי.

אורה נמיר (המערך):

אדוני השר-ראש, כנסת נכבדה, לא קל לבוא ולדון היום בשיגרת הפעולות של משרד החינוך והתרבות לנוכח השנאה התהומית ההולכת וגוברת בין יהודים וערבים, המתבטאת בהרס ובהרג. אם תרצו, זה במידה מסוימת כשלונה של מערכת החינוך, שלא השכילה לתנחל יותר הבנה, למידה מינימאלית של סובלנות, למעט כיבוד הזולת. נכון כי במציאות של קונפליקט מסוכן ביותר, שבע מלחמות ושנאה, קשה להפוך אייב לרע. אך אין ברירה. עם אתגר רגשי מסוכן זה חייבת להתמודד, וב-דחיפות, גם מערכת החינוך.

חברי הכנסת, מעיק וכוואב לעלות היום על במת הכנסת ולתבוע את עלבונה של מערכת החינוך, על שגם היא עוברת גל קשה של קיצוצים, המוכרח להשפיע על רמת הישגי התלמידים. לא מקובל עלי, אדוני השר, שמעמי את טיעוניך פעמים רבות, כי קיצוצים אלה יביאו לייעול של המערכת. לא משום שהמערכת אינה זקוקה לייעול, לשינוי, למשכ רוח רענן, לאומץ-לב ציבורי לעשות בשטחים אחדים אתנחתה לשם בדיקה מתודת, ובאחרים — בדק-בית יסודי, אלא משום שהקייצוצים המוכתבים בכורה מציאות כלכלית גורמה פוגעים, קודם-כול ובראש-הראשונה, באוכלוסיית התלמידים החלשה במערכת, המונה בין השליש למחצית מכלל האוכלוסייה הלומדת במערכת החובה והחנינם.

נכון, רבותי חברי הכנסת, שבסך התקציב ברוטו של משרד החינוך והתרבות, הכולל את ההוצאה המותנית בהכנסה, לא היה קיצוץ ואף חלה עליה ריאלית קלה של 0.3%. אך קיים קיצוץ של כ-6.3% במשרות המאוישות במשרד, ועליה מיתוסף קיצוץ של 6.3% בתקציב המועבר לרשויות המקומיות על-ידי משרד הפנים. קיימת תרעה חריש-משמעת של משרד הפנים האוסרת על הרשויות

יצחק יצחקי (הליכוד):
לא. אפשר, האמן לי שאפשר.

יעקב זאק אמיר (המערך):
תגיד לי, אתה מאמין שיש אפס נשירה?

יצחק יצחקי (הליכוד):
לא. אני לא אמרתי שיש אפס נשירה. ואמרתי שיש מיבצע של אפס נשירה. הוא נמשך והוא יימשך. ואני מציע לך לקרוא את הסיכומים, לבקר בבתי-הספר.

יעקב זאק אמיר (המערך):
אומר לך דבר אחד: אני לא רק מבקר אלא אני גם יודע מה מתרחש.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
הוא גם לומד.

יצחק יצחקי (הליכוד):
אתה חושב שאין סיפור? אני, על-כל-פנים, מתוך הקשר שיש לי עם המערכת רוצה לומר לך שנעשים דברים. מה יש? צריך לומר את האמת: נעשים דברים. אני רק רוצה שהמעגל ייסגר. אי-אפשר לתקן הכול, זה קשה.

אתרנו היום, חברי הכנסת, באותה חוברת, בסעיף הראשון הוא סעיף 7: ביקור בגני-הילדים ומעונות-יום של גילאי שנתיים, שלוש, ארבע, לפי תכונות סוציו-אקונומיות. מדוע אני רואה בסעיף זה סעיף מרכזי וחשוב? — הסעיף הזה לא ייראה, אולי, חשוב בשנה הקרובה ובשנה שלאחריה, אך יש בו תוכן עצום לטווח ארוך. זהו טיפול-שורש, ואסביר מדוע בכמה משפטים: כל מה שמופיע בסעיפים הבאים עד סעיף 38 הוא פועל-יוצא של הסעיף המרכזי הזה, וכל מי שמתמצא קצת בחינוך יודע ומכיר את המחקר האחרון הקשור לקיבוצים, שלפיו עד גיל שנתיים לא קיימים פערים בין תלמידים, לא משכבות ואלה ולא משכבות אלה. זהו מחקר מפורסם, המראה כי הפער מתחיל בדיק ברגע שהילד מתחיל לבטא את המשפט העברי. הוא חייב לתפוס גם בעיניו את הדברים, הוא חייב לשמוע באוזניו, להקשיב. לכן אני רואה חשיבות ממדרגה ראשונה במרכזיות שהשר מצא לנכון לתת לנושא זה, אך חבל שזה לא בא לידי ביטוי בגאם שלו כאן. אני מקווה שזה יהיה התוכן של השנה הקרובה, כי זהו הטיפול לטווח הרחוק וזו גם האיית הנולד. מי שרוצה לגור במדינה הזאת, חברי הכנסת, רצוי שלא רק יבקר ויראה את הדברים השליליים אלא גם ינסה להביא עצות שאפשר ליישם אותן. וזה העניין השני שברצוני להביא לפני השר היום: לקחת את המקד הזה כמרכזי, לטפח אותו ולהבין את חשיבותו. חבל שמכ"ל המשרד אינו יושב כאן אתך היום, רצוי שהוא יקרא את זה ורצוי גם שצוות משרדו כולו יקרא את זה.

עוד סעיף שבו אדבר הוא סעיף 3 בקשר לעובדי ההוראה. אתם הועדתם לכך חמישה-שישה סעיפים, מ-18 עד 23, מפאת החשיבות שהמערכת מייחסת לעובדי ההוראה. אדוני השר, בסעיף 7 של הדו"ח של ועדת-עציוני יש פרק שלם על האתיקה של המורה. כדאי שהעובדים במשרד והמנהלים והמפקחים, יקימו דיון בסעיף האתיקה. בשום-פנים-ואופן אין לאפשר למורה להורות אם הוא לא יעמוד במבחן התוכן של סעיף האתיקה שהדגיש הדו"ח של ועדת-עציוני. את זה, משום-מה,

שנייה ב"תש"מ"ב. התורר המפורסם של החשב הכללי, שהוטל עליו לבצע את מדיניות הממשלה, קובע כי העברת הסכום שאושר והוקצב לבנייה החסרה, ל-216 כיתות בלבד מתוך 1,904 כיתות הנחוצות למניעת משמרת שנייה ב"תש"מ"א, תש"מ"ב ו"תש"מ"ג, ולעוד 1,000 כיתות לסגירת פערם בין דירות שנבנו לבין מוסדות חינוך שלא נבנו מאז 1975, תיעשה בדרך של שיחרור 5% בלבד מדי חודש בתודשו. הוראה זו פירושה, לדברי ראשי הרשויות המקומיות ועובדי משרד, מניעה מהחלטת של התחלת בנייתם של מוסדות חינוך במימון תקציב הפיתוח המאושר. גם צעד זה מבטא ייעול המערכת?

אדוני שר החינוך והתרבות, רציתי לשמוע, ולוא פעם אחת, את מחאתך הנחרצת על הקיצוצים התמורים בתקציב מערכת החינוך והתרבות. על-פי הבנתי אתה מייצג ליד שולחן הממשלה את הנכס היקר מכול — את מערכת החינוך. אם זכרוני אינו מטעה אותי — האבקש כי אתוקן על-ידי ותיקי החברים בבית — אתה שר החינוך הראשון שאינו מרים קולו ברמה ואינו מתרעע על המחיר הכבד שנשלם בגין הקיצוץ בכל שעת לימוד, בכל כיתה גן, בכל בית-תלמיד, בכל ילד שזקוק למפעל ההזנה ולא יינה ממנו. לא אגזים, חברי הכנסת, בהבאת דוגמה ממלחמתו של שר הבטחון, שפרש בעטיה של מחלוקת על תקציב מערכת הבטחון. אך דומני, אדוני השר, כי תברותך בקאבינט הכלכלי, בהוועדת השרים לענייני התחלואות, בוועדת השרים לענייני התיישבות לא זו בלבד שגוזלת אותך לזמן רב מדי ממערכת החינוך אלא מביאה גם לפיצול-מה ובמחויבותיותך, כאשר הראשונה והחשובה המפקדת בידך היא מערכת החינוך.

מדינת ישראל זקוקה להתרבה שרי חינוך ותרבות ליד שולחן הממשלה. היא איננה מסוגלת להרשות לעצמה שר חינוך חצוי בין התיישבות, התחלואות ודאגה לתקציב המדינה כולה.

היו"ר מ. ל. מרון:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת יצחקי, ואתרני — לחבר הכנסת רובין.

יצחק יצחקי (הליכוד):

אדוני הישיב-ראש, כנסת נכבדה, קיבלנו היום חוברת ובה רשימת לוחות וצוירים עם 38 סעיפים. בחרתי להתרכז בכמה סעיפים הנראים לי כמרכזיים באותה חוברת, ואולי קודם שאפרט כדאי שנתרכז כולנו גם בדברי שבת.

אנחנו, חברי הכנסת, תפקידנו לפקח על המערכת הביצועית, אבל רצוי גם שנדע לראות את החיוב ואת האהרות, וכאשר סיכמתי לעצמי את שיעורי-הבית ראיתי כמה וכמה אהרות בשנה שחלפה מאז שר החינוך בא ועמד כאן וסיכם את פעילותו השנתית. ואולי הדוגמה הטובה ביותר היא התכנית של אפס נשירה. השר לקח זאת כמקד ולכן בחרתי לעצמי נושא זה, שהוא הקצה לו בסעיף 13 בחוברת מקום מיוחד: אי-ביקור סדיר בחינוך העברי. אכן יש לשבת שנעשו דברים יפים במערכת. לבוא ולשלוף הכול זה קל מאוד.

ומאפס נשירה אני רוצה כבר להציע לשר ששנת תש"מ"א תהיה שנת אפס פשיעה. עכשיו עושה חבר-הכנסת רובין תנועה כזאת: איך אפשר?

בן-ציון רובין (חזית דתית לאומית):
יותר קל להתחיל שיבוא המשיה.

במסגרת הטיוולים והסיוורים של בתי-הספר. אינני מדבר על ילדים בכיתה א', אבל על גדולים יותר. יש לקחת זאת בחשבון. מי שעובר במכוניתו בוואדי ערה, מסתכל ורואה את הכתים הטיפים בצד ימין, אבל לא נכנס לעולם לסביבה.

כדאי שנזכור היום שני אירועים חשובים וגשלו להם ברכה: האחד, היום מתקיימות הבחירות להסתדרות המורים. אני רוצה לאחל להם שיצליחו גם בבחירות בכל המפלגות, שיכניסו כמה שיותר נציגים אשר יילחמו על זכויותיהם, כדי שיוכלו להגשים את הדו"ח של ועדת-עצומי על כל סעיפיו ויוכלו גם להגן על זכויות ילדינו. המאורע השני, היום חוגגות את חגן כל תנועות הנער. כדאי לשלוח מכאן את ברכת הכנסת ולהעביר את המסר החשוב, שינסו לחזור באמת לכל בית בישראל.

היו"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת רובין, ואחריו — לחבר-הכנסת עטשי.

יעקב זאק אמר (המערך) :

אדוני היושב-ראש, אפשר להעיר ששוב הממשלה איננה נמצאת באולם, פרט לשר שצריך להשיב. הממשלה באופן קבוע איננה נמצאת בדיונים החשובים.

בן-ציון רובין (חזית תחת לאומית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראוי שהדיון המתקיים היום בנושא החינוך בצלם של הקיצוצים ייעשה לאור מאמר חו"ל האומר: "כל המקיים את התורה מעונין סופי לקיימה מעושר וכל המבטל את התורה מעושר סופו לבטלה מעוני".

רבותי חברי הכנסת, הדיון היום תל במעמד שהוא טוב לכך משתי בחינות: האחת, תום שנת הלימודים ומלאת שלוש שנים לפעילותו של שר החינוך הנוכחי; השנייה, המדינה עסוקה בבעיות קשות של איזו תיקים במשרד הממשלה, בעיות בטחון בשטחי יהודה ושומרון, קשיים מדיניים, מציאות כלכלית מכבידה ועוד גורמים המסיחים את הדעת מגושאי חינוך ותרבות שבדרך כלל מתבקש שיעשו מתוך שובה ונחת. אני רואה חשיבות רבה דווקא בכך שעל אף המחשבה הסחרחדה בבעיות אחרות יש לנו הנכונות והרצון להקדיש זמן ומאמץ לדיון על הגעשה בעולם החינוכי שלנו מתוך הכרת החשיבות הרבה של נושא זה. אבל גם הגורם המזמן האחר, היינו תום שלוש שנים לכהונתו של שר החינוך, יש לו חשיבות באשר פרק זמן זה אפילו בתחום החינוך, שהוא תחום הנמדד במרחק זמן ארוכים, הוא פרק זמן לא קצר המאפשר לנו להבטיח על קווים ועל מגמות הנתונים לעינינו ואפילו לעשות סיכום-ביניים של פעולות שנעשו כדי לראות מעט מהמאזן.

בין הפעולות החשובות שנעשו בשלוש שנים אלה אני רוצה לציין את הנהגת ההסדר הנקרא כלשון העמ"מ שבר לימד תיכון חינם ואשר למעשה הוא הנהגת הסדר תשלום שכר הלימוד בתיכון באמצעות הביטוח הלאומי. אני זוכר את הוויכוחים הרבים שהיו סביב קבלת החוק והטענות של המתנגדים שגרסו, בין היתר, כי יהיה משום אי צדק בנתניה חינוך תיכון חינם לילדי משפחות עשירות. אינני רוצה לחזור על הוויכוח שהיה אבל אלמלא הנהגנו הסדר חשוב זה אין לי ספק שהיינו עדים היום לנשירה גדולה מאוד ממערכת החינוך העל-

גמדר ולא ייחסו לזה שום חשיבות. זה סעיף המופיע בפני עצמו בתוך הדו"ח הזה.

באשר לאחוז יוצאי אסיה ואפריקה באוכלוסיה וב-חינוך העל-יסודי נכון שיש שיפור, אבל השיפור אינו ביחס דומה לגבי האוכלוסיה הממשיכה ללמוד באוניברסיטאות בצד האוכלוסיה המבוססת. לכן הפער לא הצטמצם למעשה, וזה מה שאומרת לנו הפרופסור רנה שפירא — כדאי ללמוד את הדו"ח שלה: אין שום שינוי. במשך עשר השנים האחרונות, מאז 1968 ועד 1978, הפער נשאר בעינו, וזה משום שהקבוצה המבוססת גם כן קפצה כלפי מעלה.

אורה נמיר (המערך) :

חבר-הכנסת יצחקי, לא הבנתי את דברך האחרונים.

יצחק יצחקי (הליכוד) :

לא חל, למעשה, שום שיפור במספר הלומדים מה שכבות הנמוכות שהגיעו לאוניברסיטאות, מספר הלומדים מבני עדות המזרח, לעומת השכבה המבוססת.

אורה נמיר (המערך) :

לפי הממצאים שנמסחו לנו גם בוועדת החינוך וה-תרבות פעמים רבות יש שיפור, אמנם הוא איננו מספיק, אבל בכלי-זאת חלה עלייה של 5%—6% בקרב הסטודנטים בני עדות המזרח.

יצחק יצחקי (הליכוד) :

את צודקת, אבל באותו פרק זמן חלה גם עלייה של 6%—8% בקרב השכבה המבוססת, ולכן למעשה אין שום שינוי. זה כאילו את לוקחת מאזניים ומוסיפה בצד אחד 5 גרם ובצד שני 5 גרם. עם זאת אין ספק שיש פריצת דרך ואנו צריכים לשאוף לטפח את הסעיף החשוב הזה.

יעקב זאק אמר (המערך) :

למה הכוונה כשאתה אומר "השכבה המבוססת" ?

יצחק יצחקי (הליכוד) :

לפי המונח המקצועי-אקדמי: אשכנזים — יוצאי ארצות אירופה ואמריקה.

יעקב זאק אמר (המערך) :

ולפי המונחים שלך ?

יצחק יצחקי (הליכוד) :

. ואתה מכיר את ההדעות שלי. אני מאחל לעצמנו במדינה הזאת שנהיה עם אחד, ישראל אחת. האמן לי שלזה אני שואף לגבי כל ילד הנוול כאן וגדל כאן. אם אתה שואל על המונח שלי, הרי זה פשוט המונח של ע' ו-ח'. הייתי רוצה שיום אחד יפסיקו באוניברסיטאות ובבתי-הספר ללמוד לפי המדר של הטעונים טיפוח — מבוססים, דתיים — חילוניים.

ומכאן כדאי שבצורה של מברקים קצרים לשר אעמוד עוד על שלושה ארבעה דברים חשובים. הנה, למשל, הנושא של ערבים ויהודים. כל כך הרבה דיברנו עליו. קחו את הדגם של הקיבוצים, שהם הסקטור היחיד היוצר קשר בין יהודים לערבים. אני ידע זאת גם מהיכרות עם חברי הקיבוצים היוצרים קשר עם חברים ערבים והולכים כיום בבתי-הספר. אני לא אומר שחייבים לבקר בבתי-הספר, קודם-כך, בכפרים שלהם. אפשר לעשות זאת

ובטוח שהשר יציבי על מקומות אחרים לחסוך בהם ולא על סעיף זה.

נושא חשוב שהחל בו לאתרונה ואשר, למען ההגיינות, גם שר החינוך והתרבות הקודם ניסה ללכת לקראתו בכיוונים נסיוניים הוא הנהגת יום חינוך ארוך. כעם נבנה יהיה זה בשבילנו בבחינת מותרות אם ילדינו ימי שיכיו לחזור הביתה ב־12:00 בצהריים או ב־13:00 או ב־14:00. אנו צריכים להעמיד כראשונה בסולם העדיפויות את המטרה הברורה: הנהגת יום חינוך ארוך עד שעה 16:00 או 17:00 בכל מערכת החינוך בישראל. ההתחלה שנעשתה היא התחלה שיש לכרך עליה אבל היא בטלה בשישים אם לא יהיה המשך גדל והולך. רבותי, כאשר אדם חולה הוא מוצא לעצמו מכל מקור שהוא את הכספים הדרושים לטיפול רפואי; אנו, שתבחרנו חלשה היא, אולי אפילו חולה, חייבים למצוא את כל מקורות המימון לכס־פים הדרושים להנהגת יום חינוך ארוך בכל המערכת. אולם, רבותי חברי הכנסת, המבשר המרכזי בחינוך בסופו של דבר אינו תכנית הלימודים, לא שעות התקן, לא הפורמה זו או אחרת אלא המורה; המורה הרואה בעבודתו ייעוד שבקדושה, המורה העושה כל אשר ביכולתו כדי להקרין תמימות על כל תלמיד והפועל מתוך מגמה לגרוף את כל תלמידיו לאהבת תורה ולדיעתה. במורה זה — ואני אמר מורה על אף הפמיניזאציה שיש במקצוע — אנו חייבים להשקיע ככל שנוכל. אני שמח שגם בזה־שרת מורים למיניה לא היו קיצוצים ואף הוגדלו המלגות לתלמידים. ובמיוחד נעשה צעד רבץ במגמת האקאדמיזאציה של המוסדות להכשרת מורים. נתבשרנו כי המוצעה להשכלה גבוהה אישרה השנה מעמד אקדמי לשני מוסדות: המכללה הדתית לבנות בירושלים הנקראת מכללת קופרמן; והסמינר עלישם ילין בבית־הכרם. זה הכיוון. יש לחתור לכך שהרמה והדרישות יעלו גם ביתר המוסדות להכשרת מורים מתוך מגמה להגיע לאקאדמיזאציה של כל כוח התוראה בישראל.

אורה נמיר (המערד):

אבל התנאי הוא שתהיה בהם רמה. יש החושבים ההיפך.

בן־ציון רבין (חזית דתית לאומית):

אין ספק.

ברשותכם רצח אני שנעיק מבט גם על כמה חששות העומדים לפתחנו בשנה הקרובה. מובן שחששות אלה הם פועל יוצא של הקיצוצים התקציביים הממורים שנעשו בתקציב משרד החינוך והתרבות. אמנם שמענו בוועדת החינוך והתרבות בסיפוק רב את ההודעה שבשנת הלימודים תשמ"א לא יהיו לימודים במשמרת שנייה בישראל אבל אני חושש מאוד שאם משרד החינוך והתרבות יותר נכון המשלה לא תקדיש את התקציבים הדרושים תהיה תופעה זו בלתי נמנעת בשנות הלימודים תשמ"ב ותשמ"ג. כדי שבשנת הלימודים תשמ"ב תעמודנה כיתות מוכנות יש צורך להחליט על כך היום ולהתחיל בבנייתן. אינני רוצה לדבר על הקשיים והעיוותים שמשמרת שנייה עלולה לגרום ואני בטוח שאין איש בבית שאינו מכין לכל מאמץ כדי למנוע לימודים בצורה זו.

קיצוץ נוסף במערכת החינוך שיש לשקול אותו היטב הוא מפעל ההזנה בבתי־הספר. אינני נמנה עם אלה הסבורים שיש חבים מבין התלמידים הסועדים במפעל ההזנה שארוחה חמה זו היא הארוחה היחידה שהם אוכלים

יסודי וזאת משום שכתוצאה מן האינפלציה היה שבר לימוד תיכון צריך היום להיות בסביבות 22—24 אלף לירות לתלמיד. קחו לדוגמה יהודי ממצוע, שכיר — והרי רוב אורחי המדינה הם שכירים — שהיה צריך להחזיק 3—2 ילדים בתיכון — איך יכול היה לשלם אורח כזה 40—60 אלף לירות שכר לימוד לשנה, שלא לדבר על הוצאות תלבושת אחידה, ספרים, טיולים ועוד כהנה והצאות? יתר על כן, הנשירה היתה פוגעת במיוחד במשפחות בינוניות ברוכות ילדים שעליהן היה מוטל עיקר העומס. אני שמח שיכולנו להנהיג הסדר זה הראוי לכל מדינה נאורה ואני מתפלל ליום שנפתח גם את שערי האוניברסיטאות חניכם אין כסף לכל ילדי ישראל.

פעולה שנייה חשובה, שתחילתה המבורכת היתה בקאדנציה הקודמת אבל היא קיבלה תנופה משמעותית בשנים אלה, היא הרחבת פעולתו של המרכז לשילוב מורשת יהדות המורה. רבותי חברי הכנסת, עוול נעשה ליהדות עדות המורה בשני העשורים הראשונים לתקומתה של מדינת ישראל כאשר הפשיטו את יוצאיה מכל ערכיהם התרבותיים והציגום עירום ועריה. ילדים בני עדות אלה שגדלו בארץ ורכשו את השכלתם עלי־פי תכנית הלימודים הרגילה יכלו להגיע למסגרת שדרותיהם הקוד־מים היו של שוכני מדבר או של מטפסים על צעים בג'ונגל. אקרא לפניהם קטע ממכתב שנכתב לשר החינוך והתרבות על־ידי תלמידה בתיכון "בויאר" בירושלים, מכתב אשר עשרות תלמידים אחרים הצטרפו אליו ותחתמו לצדה בקריאה "לעזכן את תכנית הלימודים בהיסטוריה" — כך הם ואמרים — "עלאון בין הגלמד על יהדות אשכנז לבין הגלמד על היהדות המורה". כך כותבת אירית צמח מן הקטמנים לשר החינוך והתרבות — אולי גם חברי כנסת אחרים קיבלו את המכתב אבל לא יזיק, לפחות למען הפרוטוקול, לקרוא קטעים אחדים ממכתבה: "אני תלמידת שמינית בבית־הספר 'בויאר' בירושלים, בית־ספר הנחשב לליברטלי מאוד ומתקדם בדעותיו. מתחילת שנת הלימודים, ב־1 בספטמבר 1979, ועד יומיים לפני פסח, ה־26 במארס 1980, למדנו ביסודיות רבה במסגרת שיעורי ההיסטוריה על יהדות ירמאי אירוסה, על הציונות שהתפתחה בקרבם, על הדיפוז אחריהם, כולל השואה ועוד... לעזמת זאת ביום שבו יצאנו לחופש הפסח, ב־27 במארס, למדנו שעתים היסטוריה, שאחת מתוכן אמורה היתה לסכם את כל ההתרחשויות בקרב יהדות האיטלאם במשך סוף המאה ה־19 ותחילת המאה ה־20. עם כל הכבוד ליהדות האירופית ולעברה המפואר" — כותבת התלמידה — "הרי צריך למצוא את האיוון וללמד במידה סבירה גם על יהדות המורה שגם היא נתברכה בעבר לא פחות מפואר. למה אני צריכה ללמוד במשך שבוע חודשים רצופים על הוריהם ועל מוצאם של חברי לכיתה בשעה שהם לא יודעים כלום על הורי ועל מוצאם ואולי גם לא יידעו עליהם כלום...". איני רוצה להלאות אתכם ואסתפק בדברים אלה מתוך המכתב. הנה כי כן, אם התלמידים מרגישים בחוסר ובצורך — ראו לאן הגענו — זה מעיד על חומרת המצב. בשנים האחרונות עושים סוף כל סוף. צעדים של ממש כדי לעודד ולטפח מתקן וידע של מורשת יהדות המורה ושילובה בתכנית הלימודים. אני, כמי שעוקב מקרוב אחרי הנעשה בתחום זה, מברך על כך ומעודד. מטפח ומחזק את כל מי שעושה במלאכה. אודוני השר, זאת אולי ההודמנות בקש ממך שבסעיף הזה לא תיתן יד לקיצוצים כי כל התקציב בתחום הזה הוא פרוטות בתקציב המיליארדים. אני שמך

סבור שבסופו של דבר הם משפיעים על עבודתו כשר החינוך. תברותו של השר בממשלה מחייבת אותו לתפקידים אחרים ואני בטוח שאף לא פסקי אחד, לא של זמן ולא של מאמץ, נגרע מהעבודה שהוא מקדיש לחינוך.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזומה):
הוא לא זקוק להבנה.

בן-ציון רובין (חזית דתית לאומית):
על מעשיו של השר אני יכול לסיים ולומר שאני בטוח שהוא מממש את מאמרו חז"ל "כל המנוע הלכה מפי תלמיד כאילו גוזלו מנחתו אבותיו".

היו"ר י. מ. אברמוביץ:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת וידאן עטשי, ואחריו — לתברת-הכנסת חניקה גרוסמן.

וידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזומה):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אתמול, כאשר הוצגה כאן הקומדיה — — —

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזומה):
זו היתה טראגדיה.

וידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזומה):
שניהם גם יחד. בקומדיה של אתמול ראינו שהכנסת היתה מלאה עד אפס מקום. אבל כאשר נערך דיון בחינוך בני ישראל אנהנו רואים רק את אלה שהנושא גוגע להם אבל משליחי העם אני רואה מעטים מאוד.

אורה נמיר (המערך):
אפילו לא כל חברי ועדת החינוך.

וידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזומה):
זה דבר מצער אבל כך נראים פני הפארלאמנט שלנו.
(קריאה: וגם פני החינוך.)

להיפך. אבל כך גם ההשכלה וההשפעה על הציבור ששלח את נציגיו לבית הזה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לפתוח במלחמה ה-פסיכולוגית שמונחים היום מעל דפי העתונות ובמקומות האחרים בקשר לכך ששכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה יהיה כמעט כפול בשנה הבאה. אדוני השר, ליל-דים, לתלמידים, היודעים שהם אינם יכולים להמשיך ב-לימודים האקדמיים לא תהיה כבר עתה מוטיבאציה להשי-קיע מאמצים בלימודיהם בבית-הספר התיכון. אני חושב שזה יהיה סיכון רב למערכת ולעם השלציה להוכיח במשך דורות רבים שחינוך והשכלה הם חלק בלתי נפרד מחייו וצורך חיוני לחברה האנושית כולה.

נקודה שנייה כללית היא שאלפי הנערים שאינם לומ-דים ואינם עובדים יכולים להיות אז סכנה לבטחונה ה-פנימי של החברה הישראלית או פוטנציאל פרודוקטיבי חינוכי למדינה. השאלה היא האם אנחנו יכולים ומסוגלים להתמודד עם הסוגיה הזאת ולהפוך אותם מסכנה לבטחון הפנימי לפוטנציאל פרודוקטיבי. אני חושב שיש להעניק תשומת לב מיוחדת לנושא זה בתחשים הבאים ובשנים הקרובות.

שמחתי לשמוע ממך, אדוני השר, בישיבת הוועדה לפני שבוע, שבעידן השלום המיוחל בין ישראל ומצרים אנו חייבים לעודד את הרחבת לימוד השפה הערבית והתרבות הערבית בבתי-הספר העבריים. אני חושב שזה

ביום. אולם אין טעם לקיים מפעל הזנה מדולדל, קיים לא קיים, נים לא נים. אם אנחנו יש להיערך מבחינה תקציבית מחדש יש לרכז את התקציב הקיים לבתי-ספר של שכונות במצוקה ועיירות פיתוח בלבד וזאת מתוך הקביעה התברורה שבמקום שיתקיים מפעל הזנה הוא יתקיים ברמה הראויה לאוכלוסיה המקיפה את מירב תלמידי בית-הספר. במקומות שבהם יקויים מפעל ההזנה צריכה להיות סעודה מספקת וברמה נאותה גם בשביל אוכלוסיית התלמידים שאיננה נצרכת לארוחה בבית-הספר.

נושא אחרון בסוגיית הקיצוצים הוא שעות התקן במערכת החינוך, נושא ששמענו עליו בדאגה רבה. אני שמח שנתברר כי הקיצוץ בשעות לא יתבטא בקיצוץ מערכת השעות הבסיסיות של התלמידים ולא יפגע בסל הטיפוח. אני מצפה שהשר בדברי תשובתו אמנם יאשר את הדברים וימנע דאגה מלב רבים. וזאת לדעת כי יש במערכת החינוך צבא עצום של מנחים, מדריכים ומפק-חים אשר בשעת מצוקה וקיצוצים יש לשקול מחדש את מידת חיוניותם. אם נגזור עלינו לקצץ מוטב שלא נעשה זאת בשעות בסיסיות של מערכת הלימודים אלא בפעולות פחות חיוניות. שעה זו של קיצוצים שבה יש לקיים את מערכת החינוך במצוקה כספית גוברת והולכת צריכה להיות גם שעה של חשבון נפש נוקב במערכת זו ובמער-כות הגובלות אתה והמשקיות לה. כדוגמה של בדיקה כזאת אני רוצה להזכיר את נושא הנוער. אני סבור שבדיקה יכולה להעלות את רמת השירות ולחסוך כספים רבים על-ידי מניעת כפילויות וביזבוז. בנושא הנוער עוסקים משרד החינוך, אגף הנוער, המתנ"סים — מרכזי תרבות נוער וספורט — משרד העבודה, לחור, משרד ה-רווחה, לחור, ושניהם יחד — בכל זה אפשר לחסוך הרבה מאוד כסף.

הערה נוספת לנושא שיקום השכונות. הנושא לבש ממדים מקיפים, גדולים מאוד. יש להם יומרות רבות.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזומה):
בבירוקרטיה או בהישיגים?

בן-ציון רובין (חזית דתית לאומית):

יש להם יומרות. אבל אני נמנה עם המאמינים שגם היומרות הגדולות מתבצענה. אין ערך לכל תכנית שיקום השכונות אם לא נשקם את התברת בשכונות האלה. גם השיקום של השכונות צולע אבל עוד הרבה יותר צולע השיקום של התברת ושבתוכן. אני סבור שמשרד החינוך צריך ליווים תכנית של שיקום תחינוך, מערכת של שיקום החינוך באותן 150 שכונות במצוקה בישראל. כך צריך להגיע בכל אותן שכונות למצב שמערכת החינוך תתחיל בגיל שנתיים, בגן הילדים, צריך שבכולן יונג יום לימודים ארוך ובכולן יהיו בתי-נוער כדי להפעיל את תנועות הנוער. ייתכן שצריך לעשות זאת כתכנית רב-שלבית אבל יש להכין תכנית כוללת ולהתחיל בה.

לבסוף הערה אחת לדבריה של חברת-הכנסת אורה נמיר שאמרה ששר החינוך אינו מקדיש זמן רב ומאמצים למשרד וכי הוא מקדיש זמן ומאמצים גם לנושאים אחרים שכאלו מסיטים את מחשבתו מעבודת משרדו. אינני יכול להיות שותף לחברת-הכנסת נמיר בנושא זה. אני סבור שאני מבטא דעת רבים באמרי שדווקא שר החינוך דה-אידינא מקדיש את כל-יכולו, כמעט כל כולו, לנושא החי-נוך, וכמובן גם לנושאים אחרים בממשלה במידה שהוא

חוברת כ"ח, ישיבה של"ט
— סקירת שר החינוך והתרבות על פעולות משרדו (דיון) —

דבר שאינו קיים במגזר הערבי ודורש תשומת לב מיוחדת. הבעיה הזאת ממשיכה להעסיק אמהות עובדות, משפחות, אחים ואחיות, היא ממשיכה להעסיק את הסביבה הערבית בכפיים ובערים. עדיין לא הצלחנו ליוון הקמה מאורגנת של גני טרם-חובה במגזר הערבי וזהו נושא חשוב המסור לשיקול דעתך, אדוני השר, ומחייב התייחסות רצינית מצדך. אולי בכל זאת נתחיל להוריד מעמסה כבדה מאמהות במיוחד מאמהות עובדות ומאמהות הרוצות ללמד ואינו יכולות כיוון שהן ברוכות בילדים.

אני רוצה לנסות "למכור" לך, אדוני השר, רעיון ליוון נסיונות — ועשינו נסיונות במדינה — להקמת בתי-ספר משותפים לנער יהודי ונער ערבי. טרם הוחלט בנסיון הזה. לדעתי יש מקום להתחיל בו.

אדוני השר, חשוב מאוד שכמה מאות מטובי הנער והנערי לומדים בבתי-ספר פרטיים. אלה עולים למדינה מעט מאוד כסף אבל הכסף המועט אין בו כדי להחזיק בתי-ספר אלה. הם מורידים מעמסה כספית כבדה מאוד וגם מעמסה פדאגוגית ממשרד החינוך. אני מבקש לשקול את הגדלת הקיצבאות מעבר למה שניתן היום בעד כל תלמיד לכל בתי-הספר הפרטיים האלה. חשוב שמשרד החינוך יעמוד לרשותם בעזרה כספית. אני חושב שמאות נערים אלה הם לברכה גם למשרד החינוך, בגלל שיטות החינוך הקיימות בבתי-הספר הפרטיים והאופי החינוכי השורר שם.

והערה על תנאי עבודתם של המפקחים הערבים. בנצרת-עלית עומד בניין ריק כבר יותר משנה ובאזור זמן יושבים חמישה מפקחים ערבים בתוך אחד ששטחו 25 מ"ר. הבניין בנצרת-עלית עומד ריק ולא מרשים לפזר את המפקחים כדי שיעבדו בנצרת-עלית. התנאים שם הם גוראים והלוואי שלא תראה אותם, אדוני השר. אותו מצב שורר בחיפה. בחיפה אין פתרון — בנצרת — יש פתרון. מן הראוי שתבדוק גם את הבעיה של מינוי מנהלים ומפקחים באגף לחינוך ערבי. תבחן מי הם המעצמים, מי נבחר לתפקיד, מי נתמנה. תמצא שכאן יש עיוות משוער. ולא אוסיף על כך כי תיארתי לך את המצב בעבר.

הפתרון לכל הבעיות שהצגתי נעוץ בפירוקה של המחלקה הערבית ובפזיור הסמכויות למחוזות. אני חושב שכל מאמץ נוסף בכיוון זה לקראת פתיחת שנת הלימודים ב'1 בספטמבר יקל את המעמסה של המרכז בירושלים וגם יתן קצת רווחה לחינוך הערבי.

הח"ר י. מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לתבר-הכנסת עקיבא נוף. איננו באולם. רשות הדיבור לחברת-הכנסת חייקה גרוסמן.

חייקה גרוסמן (המעמד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שתי בעיות מרכזיות מטרידות אותי בנושא החינוך והתרבות: האחת, גידול הפער החברתי בחינוך במקום צימצום —וזהו כמוכן בעיה חברתית וגם בעיה לאומית, והשנייה, הבעיה האידיאולוגית השייכת לסוגיית היהדות והאנושות.

אתחיל בסוגיה השנייה. קראתי את דבריו של חבר-הכנסת הרב דרוקמן שנאמר בעקבות הפשע הנתעב בבדה.

בן-ציון רובין (חזית דתית לאומית) :

היכן קראת ? האם הדברים נכתבו בצורה מסודרת ?

גם צורך חיוני בתנאים ובנתונים שלנו באזורנו ועלינו להתחיל לערר את נערי ישראל היהודים להבדיל בין אייב לבין שכן ובין אייב לבין אדם שאתו צריכים להיות יחד.

אנחנו מתקרבים לחופשת הקיץ. מאות אלפי נערים יוצאים לחופשה בת חודשיים. בשנה שעברה לא סיפקנו מקומות עבודה לרבים מהם המסוגלים לעבוד בחופשת הקיץ. להפקיר אלפי נערים בלי עבודה למשך חודשיים בעוד שהם מסוגלים להיות פרודוקטיביים זה סכנה גדולה. אני חושב שאתה, כשר החינוך, צריך להקים תרופה למכה וכבר לדבר עם שר הרווחה שיכין מקומות עבודה ולא משנה על תשובון מה ומי. הנערים האלה חייבים להיות כוח יצרני במקום להיות כוח צרכני במשך התור-שיים הללו. זה טוב גם מבחינה לאומית.

אחרי ההקדמה שעסקה בדברים כלליים אני רוצה לעבור לחינוך הערבי. ראשית ברצוני להודות לשר וגם למנכ"ל על שניאותו לבקשותי הרבות בדבר הקמת המועצה המייעצת ליד השר בחינוך הערבי. לפי הדיווחים שאני מקבל עד עכשיו יושבה המועצה והתוכחה אבל לא הגיעה למרות. אני מקווה שלפני שהמועצה תגיע למבוי סתום יינתנו לה סמכויות שיוגדרו כהלכה.

לא אחזור על נושא המבנים, הדבר הוא בתזקת טראגדיה וכולנו נתקלים בה מדי שבוע. אני בטוח שתקציב הפיתוח לא יספיק להדבק את החסר. אבל אני עד להתייחסות רצינית מצד השר ומצד האחראים לסוגיה זו.

בבתי-הספר הערביים יש תכניות ישנות, ספרים ישנים, תכנים ישנים. התידושים שהיו הם איטיים מאוד. ה' מערכת פועלת לפי שיטות שאינן מקובלות בחינוך ה' מודרני. הפתרון שאני מציע והצעתי לך, אדוני השר, הרבה פעמים, הוא פיזור סמכויות שעליו דיברת היום. הבטחת לבדוק, ואני זוכר את המלים שלך, את פירוק המחלקה הערבית ופיזורה למחוזות. הבטחת, אדוני השר, לפני שנתיים ולפני שנה, לבדוק באופן רציני את הרעיון של פירוק המחלקה הערבית ופיזור סמכויותיה למחוזות. לא תיתכן צנטראליזאציה כפי שהיא קיימת משנת 1948. לא ייתכן שמורים ומפקחים ערבים יסעו מרחקים כל-כך גדולים למחלקה הערבית שגם מתייחסת אליהם בזלזול. אני חושב שבנושא זה לא נעשה דבר עד היום. לא פעם ביקשנו את פירוק המחלקה ופיזור סמכויותיה למחוזות. ההבר עשוי גם להאיץ את הפתרון של הבנייה, אם לא לפתור את הבעיה הזאת, וגם לשנות את התכנים ושיטות הלימוד. אני מקווה שהפעם, אדוני השר, תבטיח וגם תקיים, כי איננו יכולים להמשיך להיות ילדים מטופחים על-ידי מחלקה גפרדת. די לנו בכך. השר שקדם לך וגם אחרתם את ידכם — ועל כך אני מודה לשניכם — לפיזורו של החינוך הדרוזי למחוזות. ראינו תוצאות חור-ביות מרחיקות לכת מכך. ראינו שבעיות אינן מצטברות. מודע לא לעשות את הפיזור הזה וליישם אותו גם במקור מות אחרים ? עלי לציין גם את לימוד המורשה הדרוזית שלך באופן מיוחד היתה יד באימצו, בעידודו ובחינוקו. על כך אנו מודים לך, אדוני השר, מודים למנהלי המחר-זות וכן ליושב-ראש הוועדה לחינוך דרוזי, מר סלמן פלאח.

חשוב שנתחיל לחנך את תלמידי האוכלוסיה הערבית לא רק כערבים — אם כי אני גאה על חינוכם כערבים — אלא גם כערבים ישראלים. זה מתחיל מגני טרם-חובה,

שר הדתות ענה לחבר הכנסת דרוקמן כי דבריו נוגדים את יסודות היהדות. האם חייבת אני לגייס את עדותו של שר הדתות כדי להוכיח כי חינוך מעין זה נוגד את היהדות? החרדה שלי, אדוני היושב ראש, היא לא רק מה יהיה על בטחון ישראל, לא רק איך למנוע "רדזיוואציה" של ישראל, לא רק איך למנוע את הקרע המוחלט עם העם הערבי, ולא רק איך לפרק את פצצת הזמן המתקתקת בגדה — וכל אלה חשובים לי מאוד מאוד — אלא החרדה האיומה והמסמרת שיער היא כיצד לא לעקם את גפשו של הנוער המתחנך בהמוניו במוסדות שהרב דרוקמן וחבריו עומדים בראשם. "כן יאבדו כל אויביך" זה פסוק שאפשר להפעיל מילולית וזוהו תצמח השנאה גם לערבים וגם ליהודים. אילו שמונות, אדוני השר, אתה נוקט? אילו חזויות אתה מוציא ושולח בעניין זה? אולי יש עוד מורים כאלה, בדומה לזה היושב בבית הסוהר — וצר לי עלי. מורים ממוצא ערבי נבדקים לעתים, ולפעמים אולי גם בצדק, אם אין הם מסיתים נגד המדינה, ומה על השתתת נפש הנוער היהודי בשנאה עיוורת, בקנאות חשוכה ובגזענות? איזה מין עבירה היא זאת בעיניך, אם בכלל? לאן זה מוליך אותנו כעם וכמדינה? אדוני היושב ראש, אני בטוחה שכוחות הבטחון יתגברו על הטרור הנפשע — ויבוא מצד שיבוא — אך מי יתגבר על עירי הרצל הזה, הלאומני, צר האופק, הרואה בכל מי שאיננו יהודי ואולי גם ביהודי שחושב אחרת — אויב. אדוני השר, זה מזכיר לי משהו לצערי הרב. האין זאת? אני בעד חופש הביטוי, חופש המחשבה, אני בעד הפלוראליזם שאתה דוגל בו. היהדות מעולם לא היתה חד־ממדית. גם להרמב"ם היו מתנגדים, גם לגאון מווילנה, ודאי לשפינוזה. אל נגיע בחינוך למלחמת קודש. זה פשוט מסכן את קיומו של העם. זה מסכן את קיומו לא פחות מההתכחשות ליהדות ומההתבוללות. אדוני השר, משרדך מנסה להחזיר לחינוך את המורשה, לטעמי באופן כפוי מדי מבחינת חופש הבחירה. עובר עלינו גל של נוסטלגיה פרימיטיבית, כדברי יגאל אלון ז"ל — קראתי זאת באחד מהכתובים שהוא השאיר. לא תמיד זו אותה מורשה שהיא כבור סוד שאינו מאבד טיפה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:
בור סיד.

חייקה גרוסמן (המערך):
בור סוד, אדוני. אני בוגרת גימנאסיה עברית.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
אני מכיר הרבה בוגרי גימנאסיה ...

חייקה גרוסמן (המערך):
לא מבאליסטוק.

גם אם משאירים חופש בחירה להודות עם חלקיה של המורשה לא תמיד מופיעה מורשה זו כמעין מים זכים המרויים את צמאות הדעת והסקרנות האינטלקטואלית של בנינו. גם אני סבורה שכל עברנו הוא מורשה אך נראה לי שבכיוון החינוכי שנקט המשרד דובר האיוון האינטלקטואלי. המסורת מקפחת, לצערי, את ההווה; המצוות מסתירות, לצערי, אופקים רחבים לשלם ולעתיד; הלאור מנות מסתירה את ההומאניזם. נראה לי כי הציונות המודרנית יוצאת מקופחת גם מבחינת מספר שעות הלמידה וגם מבחינת הרוח הנושבת. אדוני השר, הבטחת לי פעם מעל הבמה הוואת לבדוק זאת, והאם בדקת?

חייקה גרוסמן (המערך):

עוד לא אמרתי כלום, עוד לא ציטטתי. אם אצטט לא נכון תוכל להגיד. הוויכוח היה פומבי. היתה תגובה של חברים מהמפד"ל.

לא הייתי תוקפת בהודמנות זו את חברי הכנסת דרוקמן לולא ידעתי שהוא מורה ומחנך, ראש ישיבת "אור עציון". כפי שפורסם אמר חברי הכנסת דרוקמן: "— מישוה צריך לנקום את רצח השישה בתברון שהיום מלא 30 ממותם". ועוד אמר: "ראשי הערים שנפגעו בהתנקשות הם אויבי ישראל ועל אלה נאמר: 'כן יאבדו כל אויביך ה'". הוא אמנם מצטער על מעשה ההתנקשות והיה מעדיף שאויבי ישראל אלה ימותו מיתה טבעית אבל זו היתה תגובתו לעצם המעשה. חברי הכנסת, אי לי עם שאלה מוריי. וחברי הכנסת גלס אמר לא במלים שלי אלא במלים שלו: אי לתלמידך היושבים ולומדים ממך.

בן-ציון רובין (חזית דתית לאומית):
האם אפשר להעיר?

חייקה גרוסמן (המערך):
אחרי זה תוכל להעמיד את הדברים על דיוקם.

מנחם הכהן (המערך):
שיקום ויכוחי.

אורה נמיר (המערך):
שיקום, כמו שאמר אתמול ראש הממשלה.

חייקה גרוסמן (המערך):

הרי אי־אפשר לסלף את דבריהם של כל חברי המפד"ל. שמעתי גם את תגובותיהם של חברי הכנסת דוד גלס ואב"רה מלמד וגם את תגובתו של שר הדתות. את כולם סיל־פוז? הרי הם התייחסו לדבריו של חברי הכנסת דרוקמן. ואם לא די בכך הרי חברי הכנסת דרוקמן הוא עכשיו יושב־ראש ההנהלה של סמינאר חדש למורות בשם "אורות". זהו סמינאר למורות שהוקם למרות קיומו של סמינאר אחר למורות, בסמוך לו, תלפיות, והוא גרם גם לדיסאינטגרציה ולסערת רוחות. לכל אלה לא הייתי נדרשת היום. לא אני, רבותי, פוסלת את חברי הכנסת דרוקמן לתורות ולחנך. הוא פוסל את עצמו עד שיחזור בו; אם יחזור בו — כל הכבוד.

אספר לכם סיפור נוסף — והמסמך נמצא אצלי בתיק. לפני ימים לא רבים הגיעה אלי פנייה מאשה — מדוע דווקא אלי, אולי אתם תשפטו — המבקשת את התערבותי לטובת בעלה היושב בבית הסוהר. היא מבקשת שישעניקו לו חנינה, ומלה טובה מחבר כנסת, כנראה לפעמים לא תוק. האיש הוא עולה מארצות־הבית, והוא מורה, ואשמתי — כך כתבה אשתו — שאירגן את תלמידיו, הכין "כלים", בא בדברים עם מישוה מהצבא, וכל זאת כדי לבצע את תכניתו, נקמה בערבים. האיש נשפט והוא יושב בבית־סוהר. אשתו טוענת כי האיש משכיל ואינ־טליגנטי ועשה מה שעשה בתום לב, מתוך אידיאליזם ואהבת ישראל. עניתי לאשה שאילו היה האיש גבוע מדעת אולי הייתי עושה משהו אך מכיוון שמשכיל הוא האיש הרי גם אם הוא בעל לאשה ולו שמנה ילדים לא אוכל להתערב. שאלתי, אדוני השר, מה קורה למורים כאלה? האם ימשיכו ללמד ולחנך? אם הם חוזרים בהם הרי במקום שבעל תשובה עומד שום צדיק לא יכול לעמוד, אבל עם הביטויים האלה, עם האידיאולוגיה הזאת?

הכספית לבן ישיבה בסך 5,400 לירות לגולגולת ולאברך בעל משפחה הולמד ב"כולל" ב-6,700 לירות בלבד הרי עכשיו הצלחנו להגדיל את ההקצבה ובשנת הכספים 1980/81 יתקבל בעד בן ישיבה 17,000 לירות ובעד אברך ב"כולל" סך 21,000 לירות וזאת פעם ראשונה בתנאי הצמדה למדד — וזוהי קצת יותר מ-300%. אדוני השר, כיצד להסביר לממשלות מרחות ילדים ולתושבי השכונות שבניהם לומדים בתנאים קשים, שחוסכים על פת הלחם ומשרתים בצבא, את משר השיגשוג הזה?

דב שילנסקי (הליכוד):

מה הבהל בין תלמיד כזה לבין סטודנט שלומד מדעי הרוח באוניברסיטה?

חייקה גרוסמן (המערך):

אדוני השר, בשניים תיבחן: בשמירה על חינוך להומאניסם וליהדות של אפקים רחבים ובסדר עדיפויות נגד פערים חברתיים בחינוך.

חייקה גרוסמן (המערך):

רשות הדיבור לחבר הכנסת חופיק טובי, ואחריו — לחבר הכנסת שלמה לורינץ.

בן-ציון רבין (חזית דתית לאומית):

ביקשתי להעיר הערה, היושב-ראש אמר: אחר כך. אם היושב-ראש מסכים, הערה קצרה: היה תפוז מדי מצד חברת הכנסת גרוסמן להסתמך על ציטוטים מתוך קטעי עתונות ולהשמיע האשמות שהן האשמות שווא.

חופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה, היום הולך ציבור המורים לבחירת מוסדות האיגוד המקצועי שלו בהסתדרות המורים. פעילותו של האיגוד המקצועי שלמה והדאגה לרמת המורה ולמעמדו הם חלק בלתי נפרד מהדאגה לרמת חינוך טובה וחיונית. לציבור המורים ברבבותינו, יהודים וערבים, שולחים אנו את ברכתנו ביום בחירת מוסדותיהם ומאחלים להם הצלחה במאבק להגנה על רמת חיהם ולקידום המורה ומעמדו ובכך — לקידום עניין החינוך בישראל.

אנו מקיימים את הדיון על משרד החינוך בצל הקיצוצים הדראסטיים בשירותים הסוציאליים. קיצוצים אלה בתקציב משרד החינוך והתרבות מקשים בניית מוסדות, מאיימים במשמרת שנייה, מגדילים צפיפות, מקצצים משרות, גוולים אחרת חמה מילד ומעלים לשר עורים אנדיים את מחירי החינוך באוניברסיטאות עד כדי חסימתן בפני רוב האוכלוסייה. אלה הפירות המרים של מדיניות ממשלת הליכוד המנפחת, למרות כל הדק"ל לומים, את התקציבים הצפויים ומקציבה מיליארדים להתנהלות קולוניאליסטית ולהנצחת הכיבוש והסיפוח על חשבון הרחקת השלום מצד אחד ועל חשבון כוס החלב ופת הלחם מצד שני ובמחיר התדרדרות מערכת החינוך. השר הממונה על החינוך משלים עם מדיניות זו ושותף לעיצובה.

חברי הכנסת, הממונים על מערכת החינוך אינם תוסים מאבק כדי להתפאר בהישגי החינוך בישראל. אך אחרי 32 שנה לקיום המדינה בולט ביותר הכשלון התרפי בחינוך לערכים ועמאניים, לערכים של יחסים תקינים ושכונות טובה בין שני העמים בארץ. בבתי-הספר הערי ביים בישראל לומדים עברית היסטוריה ויהדות, לומדים

שר החינוך והתרבות ז. המר: לפני כמה זמן היה זה?

חייקה גרוסמן (המערך): לא הרבה זמן.

שר החינוך והתרבות ז. המר: שברע.

חייקה גרוסמן (המערך): אבל מותר לי להזכיר לך.

שר החינוך והתרבות ז. המר: רציתי רק שלא יתקבל הרושם שעבר מאז זמן רב.

חייקה גרוסמן (המערך):

אדוני השר, אני מחברת ברוח כל-יך שקטה ושואלת אם בדקת. מצאתי כמה פעמים שאלונים לפחות מזורים, אם לדבר באנדרסטייטמנט, פעם ביחס למעמדים להר"א, פעם ביחס לתלמידים בני-מצווה. כאשר שאלתי, בוטלו השאלונים. טוב מאוד, אני שמחה על כך.

אדוני השר, אין מורה יכול להסית נגד המדינה אבל אין מורה יכול גם להסית נגד ערבים. אם מורה מכוון את תלמידיו לנקמה — אל נפקיר את ילדינו בידי. אתה יודע שאני לא אוהבת פסילה. אני יודעת, קל לפטר מורים בכפרי-סיף; יותר קשה לפטר מורה בקריית-ארבע, ברובע היהודי בירושלים או בגוש-עציון. אך אתה שר של מדינת ישראל על כל חלקיה. אני פונה אליך כי ראיתי לא פעם את פתיחותך ואת כושר הקשבך לאלה שדרכך אינה דרכם. הקשבת, ואני אומרת זאת, כמובן, לזכותך. עשה משהו לשנות כיוון. הקונסנזוס הלאומי חייב לכלול גם אותי, כבוד השר, וגם אותך.

הפער החברתי בחינוך: תכנית הרווחה שהפעילה הממשלה הקודמת בחינוך היתה בבחינת ראשית הדרך. היא לא תמיד קצרה הצלחות אבל היתה תכנית והיה סדר עדיפויות. 28 מקומות בארץ נכללו בתכנית זו של העשרה בחינוך. חרדתי הגדולה היא בשל הנסיגה שתלה בתוכם זה. כמובן, מה שקורה בחברה קורה במערכת החינוך, אך איכזה נשלים עם העובדה? היינו במעלות. יש שם יום לימודים ארוך עד 16:00 אך מפעל ההזנה והלך ומתחלס. איך אפשר יהיה לקיים את יום הלימודים הארוך? העוני גדל בגלל המיתון, ההתייקרות, האינפלציה והאבטלה. במצב כזה צריך היה לחזק את המערכת הסוציאלית בבתי-הספר. מה שקורה הוא דיוק ההיפך. גם קייטנות הקיץ התבטלו במקומות רבים, גם במעלות — על בעיותיה בתחומי החברה והבטחון גם יחד.

לבסוף, אדוני היושב-ראש, את זה אתה מכרח לשי- מוע: קראתי את מאמרו של חבר-הכנסת פרוש בבטאון מפלגתו. הוא דווקא איננו מתאונן, להיפך, הוא מוכיח שמעולם לא היה מצב של החינוך העצמאי טוב יותר. 80 מיליון לירות למוסדות החינוך שהקציבה ממשלת "הכופרים" של המערך הגיעו עתה ל-800 מיליון. וחבר-הכנסת שלמה לורינץ, יושב-ראש ועדת הכספים, אומר — אני מצטט — "התקציב קוצץ בעשרות מיליארדי לירות. אין משרד ממשלתי ואין סניף ראשי ומשני בכל משרד שלא נפגע מן הקיצוץ. באותו זמן הצלחנו, בעזרת השם, שסעיפי ההקצבות למוסדות תורה, תלמודי תורה וישיבות לא רק שלא קוצצו אלא גם זכו להעלאה של ממש. אם בשנת הכספים 1979/80 הסתכמה הקיצבה

בקשר למצב החינוך הערבי רצוני לשאול את כבוד השר שאלות מספר: מדוע עד היום, שנת ה'32 להקמת המדינה, מספר הסטודנטים הערבים במוסדות החינוך להשכלה גבוהה אינו עולה על 2,000 ואינו מגיע ל-3% מכלל הסטודנטים בישראל?

אורה נמיר (המעמד):

מספר הסטודנטים הערבים במוסדות להשכלה גבוהה אינו עולה?

תופיק טובי (החזית המוקרטית לשלום ולשוויון):
עולה במספר קטן כל שנה. עובדה היא שהיום הוא מגיע ל-2,000 מתוך 55,000 סטודנטים.

אורה נמיר (המעמד):

כמה היו לפני חמש שנים?

תופיק טובי (החזית המוקרטית לשלום ולשוויון):
עולה במספר קטן כל שנה. עובדה היא שהיום הוא מגיע ל-2,000 מתוך 55,000 סטודנטים.

אורה נמיר (המעמד):

אני שאלתי כדי לקבל אינפורמציה.

תופיק טובי (החזית המוקרטית לשלום ולשוויון):

ואני אומר: יש לבדוק את המצב כי אין להשלים עמו, לא מבחינת רמת החינוך בבתי הספר הערבי, המשי פילה את התלמידים, ולא מבחינת קבלת הסטודנטים הערבים והטיפול בהם במוסדות להשכלה גבוהה בארץ כאשר הם באים ללמוד. מדוע מספר התלמידים הערבים הלומדים בחינוך תיכון על כל גונוי היה בשנת 1978/79 29% מכלל גילאי 15 עד 19 בקרב הציבור הערבי, כשנאמרו זמן לתמידי תיכון בקרב הציבור היהודי היו 131,700 והיו 50% מגילאי 15 עד 19 בקרב הציבור היהודי? מדוע מספר הלומדים בחינוך המקצועי הוא 9.3% מבין תלמידי התיכון הערבים לעומת 51.8% מבין תלמידי התיכון היהודים? מדוע מספר משרות ההוראה בבתי הספר במגזר הערבי בשנה שעברה, 1978/79, היה 45 לכל 1,000 תלמידים לעומת 62 משרות הוראה בבתי הספר היהודיים לכל 1,000 תלמידים, זאת אמרת 45% יותר? מדוע התלמידים הערבים צריכים לשבת בצפיפות של 36 תלמידים בכיתה כשהמספר הנורמלי בארץ הוא 25 תלמידים בכיתה בבתי הספר היהודיים? מדוע תקציב ההשתלמויות למורים ערבים בבית המדרש למורים בחיפה הוא החלק ה-30 בלבד מכלל התקציב להשתלמות מורים במחוז חיפה כשגם תקציב ועום זה אינו מנוצל כלל? עד מתי ימשיך משרד החינוך לשלול מהתעצות המקומית הערבית את אחריותן לגבן מינויים של מורי בתי הספר התיכוניים? עד מתי תותר התערבות פוליטית של מנגנון גים מסיימים, כמו מנגנון שירותי הבטחון, בקביעתם ובפיקוחם של מורים? ועוד שאלה — וסאלה יש רבות — מתי חלקן של החינוך במגזר הערבי בכלל הוצאות המדינה לחינוך? אני מבקש מהשר וממשרדו לעזור לנו פעם אחת לדעת איך מתחלקים התקציבים. אנו בעד הגדלת תקציב החינוך הכללי. אבל אנו תובעים גם חלוקה פנימית חדשה שתשים קץ למדיניות האפליה הקיימת.

לכן לא מקרה הוא שוועד ראשי הרשויות המקומיות הערביות מעלה את נושא החינוך במגזר הערבי לראש דאגותיו. ברשא זה הוא היום בראש דאגתה של האכ"לסיה הערבית. שביתת המעצות המקומיות לפני

על הרצל ועל הציונות יותר מאשר את ההיסטוריה של עם ויותר מאשר על מורשתם הלאומית הערבית. ומה בבתי הספר היהודיים בישראל? כשבוע שעבר ביקרנו חברי ועדת החינוך והתרבות, במעלות תרשיא. מועצה אחת למעלות ולתרשיא על אוכלוסיותיה היהודית והערבית. בבית הספר במעלות לא רק שלא לומדים ערבית אלא שלא פגשו ואף לא תלמיד אחד שמורו כיוונו אותו ללימוד שפת השכנים. מעולם לא עודדו את התלמידים להיפגש עם תלמידים בבתי הספר בתרשיא ולשוחח אתם. מדובר באותה מועצה מקומית. זה כיוון החינוך בדרך כלל, ללאומנות ולתחשבות, וזה בעוכרי החברה הישראלית.

חברי הכנסת, חמורה וגדולה ביותר, כתוצאה מקיצוץ תקציבי החינוך, הפגיעה במגזר הערבי. גם בלי הקיצוץ צים האלה מצבו של החינוך במגזר הערבי מבחינת המסגרת, המבנים וכל התנאים הפסיים ומבחינת התבנים ורמת החינוך הוא כבי רע. הנהנה ואפליה הנהוגות במשך שנים נותנות את אותותיהן. המצב קשה ביותר, בלתי נסבל והוא הולך ומידרדר מדי שנה בשנה. אין זה נכון שיש התקדמות. הכול יחסי, אדוני השר. במקום התקדמות וסתימת פערים בהשוואה עם רמת החינוך בארץ בכלל — וסוגים אחרות. יש מחסור במבנים תקינים, העדר שירותי סיעוד, מעבדות, ספריות, מרשי ספורט, מתנ"סים — מרכזי תרבות נוצר וספורט — שירותי בריאות, יום לימודים ארוך וכן בולטים אפסיות החינוך המיוחד והחינוך המקצועי ומיעוט הלומדים מקרב האוכלוסיה הערבית באוניברסיטאות. האוכלוסיה הערבית, אדוני השר, גם איננה יכולה להמשיך ולהשלים עם הרמה הפגועה והפגרת געת של החינוך הערבי המידרדרת ומתרחקת מצרכיהם החינוכיים הכלליים ומההווה והמסורת האמיתיים של התלמידים הערבים.

קיימת ומעמיקה הבעיה הנובעת מהרחקת האוכלוסיה הערבית, נציגיה המוסמכים, וממוחיה לחינוך מכל השפעה על ניתוח מערכת החינוך וקביעת דרכיה ותכניה בקרב האוכלוסיה הערבית. אדוני השר, זוהי בעיה המורה ורציי גית. אין להרחיק את נציגיה האמיתיים של האוכלוסיה הערבית מהשפעה ומעיצוב דרכי החינוך הערבי ותכניו כדי לחזק אותו מכל זיקה להווה ולמסורת הלאומיים ולהמשיך לדרכו ולפגוע בציפור הנפש של האוכלוסיה בת חצי מיליון התושבים. אנו תורמים ותובעים את פירוקה של מה שנקראת "המחלקה הערבית" במשרד החינוך אשר מהווה היום מכשול בפני התפתחות החינוך הערבי. הגיע הזמן לקבוע מערכת יחסים אחרת בין משרד החינוך לבין האוכלוסיה הערבית, מערכת שתתבסס על הבטחת החלק האמיתי המגיע לאוכלוסיה הערבית בתקציב המדינה לפי משקלה ולפי צרכיה שתונחו במשך שנים רבות, ומצד שני להבטיח את שיתופה האמיתי של האוכלוסיה הערבית בניהול החינוך של בגיה, בקביעת מהותו ותכניו באמצע עות הנציגים המוסמכים שלה, נציגי הרשויות המקומיות, סגל המחנכים הערבים, אנשי ציבור ואנשי מקצוע ערביים, ולא אומרי ה"אמן" לשלטון. צריך להפסיק את המצב המסוכן שבני האוכלוסיה הערבית אין להם ולא כלום בקביעת ענייני החינוך של בניהם כאשר פקידים של משרד החינוך הם הקובעים בכלל כמו משלים קלווני אליים שכל דאגתם להנה את בני האוכלוסיה הערבית לצייתנות, להתבטלות ולניכור לאומי, כאשר בדרך הזאת פוגעים ביסודות של הבנה וידידות ושיתוף פעולה פורה בין בני שני העמים אורחי מדינת ישראל.

ממנו עומס גדול. משרד החינוך צריך לעזור ולהקציב תקציבים לבתי-ספר אלה הנושאים בעול חינוכם היסודי של אלפי תלמידים ערבים.

אדוני השר, משרד החינוך והממשלה כולה חייבים לתת את דעתם על עניין זה לפני שיהיה מאוחר, ואני אומר זאת במלוא האחריות, מתוך רצון להתגבר בעבודה משותפת על מחדלי העבר ועל המדיניות שמבקרים אותה היום, כדי להביא למצב חדש של שוויון והתפתחות וזהו קדמות מתאימה בחינוך הערבים בישראל.

הח"ר י. מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לחברה-הכנסת שלמה לורינץ, אחרון המשתתפים היום בדיון על משרד החינוך והתרבות.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי בוועדת הכס-פים ואני סירבנו היום במשך למעלה מחמש שעות בישיבות של "בעלי תשובה" בירושלים. התרגשנו עד דמעות, דתיים ולא-דתיים. אנחנו דנים כאן ומעלים בעיות חינוך, כיות, אבל לא מצאנים תשובה ופתרון. שם, בישיבות של "בעלי תשובה", קיבלנו תשובה ופתרון.

אדוני היושב-ראש, אנחנו דנים על תקציב משרד החינוך — — —

אורה נמיר (המערך) :
והתרבות.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל) :

זה משרד שנקרא קודם כול משרד חינוך, לא משרד ללימוד, לא משרד להשכלה, גם לא משרד למדע, אלא משרד לחינוך.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
והתרבות.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל) :
והתרבות. לפי תפיסתו של יהודי הדבר היסודי של חינוך הוא שזה יהיה חינוך יהודי.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
לפי תפיסתו של יהודי אחר — לא.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל) :
ונדמה לי שכולנו מאוחדים לפחות בדבר אחד, שחינוך יהודי פירושו שילדינו, הבנים והנכדים שלנו, יישארו יהודים לנצח.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
מה זה יהודי ?

שלמה לורינץ (אגודת ישראל) :
השכחות ידועות, הן אינן שנויות במחלוקת. בעולם הגדול, לצער כולנו, הגענו ל-50% של נישואי תערובת, ומה-50% הנתירים — בין 30%-40% מתבוללים במידה רבה. יש המוצאים נחמה בזה, שכאן, במדינת ישראל, בכל זאת אין נישואי תערובת וגם לא התבוללות. אבל מה לעשות ואני אינני יכול להתנחם בקלות כשאני רואה את המחקרים והשונים. בידי מחקר אחד שהזמנתי על-ידי משרד החינוך, ושמו "ערכים ועמדות של הנער הלומד בישראל". כדאי להדפיס בו וללמוד אותו. תמצאו שם שעל השאלה "האם איכפת לך, והאם המורת דת טוגעת בך ?" כ-55% מהנוער הלומד משיבים : זה לא כלי-כך

שבועיים במתאה על ההזנחה ועל האפליה המשוועת ביחסו של משרד החינוך לחינוך במגזר הערבי והשביתת המלאה של בתי-הספר בשבע שנים, ביום שלישי ה-27 במאי, בתביעה למדיניות ראדיקאלית חדשה של משרד החינוך והתרבות שתפתור את הבעיות הקשות הקיימות הן אות אועקה. ותשובות המשרד הראשי הרשויות המקומיות הערביות, אדוני השר, מדאיגות ואינן מתאימות לצרכים המינימאליים וההכרחיים של החינוך במגזר הערבי. ידוע לכבוד השר המחסור החמור והמסוכן במבנים מתאימים, בכיתות לימוד, כאשר המחסור בכיתות שעליו מכריז משרד החינוך והתרבות הוא 1,300 כיתות תקניות, וזאת מבלי להביא בחשבון את מספר החדרים השכורים, המבנים הטרוניים, הפחונים והאסבסטונים. כל שנה צריך לבנות 130 כיתות כדי להדיק את הגידול הטבעי. ואם רוצים לשאוף לסגירת הפער הקיים זה עשר שנים צריך לבנות עוד 150 כיתות נוספות כל שנה. ועד ראשי המועצות המקומיות הערביות קבע מצדו שאין בזה די, שצריך לבנות 390 כיתות כדי לספק את צרכי הגידול הטבעי וכדי להתגבר על המחסור הקיים זה 10 שנים, והוא מסתמך על מקורות של מחנכים ומומחים במשרד החינוך. אבל מה מצפה לנו ? בשנת הלימודים הנוכחית ייגמרו רק 115 חדרי לימוד ובשלבי בנייה נמצאים 222 חדרים שיימסרו ב-1980/81 וכך ילך הפער ויגדל ומצב החינוך במגזר הערבי יידרדר עוד יותר.

אדוני השר, אתה דיברת על הקצבה של 26% מתקציב הפיתוח למגזר הערבי. לפי חישובים שקיבלנו זה יאפשר בנייה של 70 כיתות בסך הכול. ומה על הצרכים הגדלים והקיימים ? וזה אם תופשר ההקפאה כי הרי קיימת הקפאה והיא חלה גם על המגזר הערבי. גם על זה השר בעצמו אומר שזה חל על כולם. השר אומר שנתתם 26%. למעשה זה מוקפא. זו האינפלרמאציה שקיבלנו. אם זה המצב לא נתקדם אפילו צעד אחד במה שהשר הבטיח היום. אדוני השר, במשך שנים שמענו דיבורים והבטחות ודיבורי גבוהה גבוהה. אני מצטער לומר שגם אתה לא פעם הבטחת ודיברת גבוהה. אבל יצא מזה מעט מאוד, לעתים לא כלום. במשך שנתיים התדיינו אנו על 80 מיליון הלירות שנגולו מתקציב הפיתוח של תקציב השנה שעברה והבטחת, מעל במת הכנסת, בוועדת החינוך והתרבות ובתשובה לשאלות, להחזיר אותם. ומה מתברר ? לא החזירו אותם, אדוני השר.

שר-החינוך והתרבות ז. המר :
החזירו.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
סלח לי, תבדוק את הדבר במשרד. סאלו החזירו אותם אבל נתנו אותם בתשלומים במשך שלוש שנים הבאות בעוד שהם היו צריכים להיות מקצבים בשנת התקציב 1979.

כאשר ביקרנו בתרשיחא ואינו כיתות שבורות שהתלמידים בהן יושבים בצפיפות רבה, שתי כיתות ישוב במקלטים, בצפיפות, בלי אוויר ובלי אור, רק עם מאוורר. וכשאין חשמל או יש מחנק. ובכלל יש מחנק.

אנחנו תובעים צעדים דראסטיים. לא נשלים עם ההקפאה, לא נשלים עם האפליה המתמשכת הזאת של שנים. הציבור הערבי תובע את זכותו. די לכם בכך שיש לא מעט בתי-ספר של מיסיונרים ושל אירגונים דתיים אשר משרד החינוך אינו משתתף בהוצאותיהם וזה מוריד

שלמה לוריצין (אגודת ישראל):
כן, בתחלת.

עמוס הדר-הורביץ (המערך):
אם יומינו אתם יפה.

שלמה לוריצין (אגודת ישראל):
אם יומינו נלך ונבוא.

אורה נמיר (המערך):
אדוני היושב-ראש, תדאג לארגן סיור בבתי-הספר לא של הורם הדתי העצמאי אלא של הורם הממלכתי-דתי והממלכתי. תדאג לארגן סיור כזה לחברי ועדת הכספים.

שלמה לוריצין (אגודת ישראל):
נבוא, הגברת אורה נמיר.

עמוס הדר-הורביץ (המערך):
בקשר למה את אומרת את זה?

אורה נמיר (המערך):
בקשר לסיור שערכתם היום.

שלמה לוריצין (אגודת ישראל):
אני מבקש שלא להפריע לי.
אפשר לערוך ביקור, אבל אינני מאמין שנקבל בבתי-הספר שלכם אותו עידוד שקיבלנו היום בשיבות. והנימוק השני, שאני מדבר על ישיבות של בעלי תשובה ולא על ישיבות רגילות: כי כאשר דיברתי במשך עשרות שנים על ישיבות, על תלמודי תורה שלנו, אמרו לי, החל מבן-גוריון בזמנו: לכם, לאלה שגולדו בבתים מסורתיים, לאלה שיש להם אמונה, לכם קל, אין לכם בעיות חינוכיות. לכן אני מזכיר את הישיבות של בעלי התשובה, שם נמצא אותו נוער שנכשל, שהוא כולו בעיות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
לא הייתי סומך על בדרנים בשביל דת ישראל.

שלמה לוריצין (אגודת ישראל):
תיכף נדבר על בטלנים.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
לא הייתי סומך על בדרנים בשביל דת ישראל.

שלמה לוריצין (אגודת ישראל):
תיכף נדבר ונאמר אם אלה בטלנים ובדרנים. ראינו שם עולים חדשים מארצות הברית ומוסקה, תלמידים שבאו מ-25 מדינות ויותר. הצד השווה שבהם, שכולם באים מבתי-מדרש, מתבוללים לגמרי והיום הם יהודים שלמים ומאשרים לכל דבר בזכות תורת השם, בזכות הישיבות שבהן הם לומדים.

הביקור הראשון שלנו היה במסד לבנות "נוה ירו" שלים". פגשנו שם ושוחחנו עם 180 תלמידות. מתקר שנעשו: על-ידי המוסד באמצעות שאלונים הראה ש-74% ממשפחותיהן הן משפחות של נישואי תערובת. אחת הבנות, שלא אוכיר את שמה — עמוס היה ושמע יחד אתי — אביה עורך-דין מפורסם והוא מפורסם גם כזה, כפי שסיפרו לנו, שהוא עומד בראש האגודה לדגנת ההמוסקסואליים בארצות-הברית. והאם שלה, גם היא עורכת-דין מפורסמת, נתפרסמה גם בכך — אם אתם זוכרים מהעיתונות לא מזמן — שהיא עמדה בראש —

פוגע. אם כן, אדוני שר החינוך וחברי הכנסת, מה אנחנו יכולים לעשות מאחורינו בתפוצות ובגלות, אשר חיים עם הגויים יום וליילה, עומדים בפני נסיונות וכו', אם כאן במדינת ישראל, במדינת היהודים, 55% של הנוער הלומד אומרים שלא איכפת להם שאנשים ממירים את דתם?

אורה נמיר (המערך):
באילו גילים מדובר?

שלמה לוריצין (אגודת ישראל):
מדובר בגילים עד גיל תיכון.

אורה נמיר (המערך):
מאיוה גיל, והאם החינוך העצמאי גם הוא כלול בזה?

שלמה לוריצין (אגודת ישראל):
לא, הוא אינו כלול. המחקר נערך בבתי-הספר הכלליים. בחינוך העצמאי אין אפילו מקום לשאלה כזאת.

אחרים רוצים להתנחם: אנחנו לא יהודים, לא איכפת להם כל כך המרת דת, ואכל לפחות נתן אותם שיהיו אנשים למופת, אזרחים לדוגמה. אנחנו לא צריכים לחפש מחקרים וסטטיסטיקות, חברי הכנסת, די לנו אם ניקח את העתונות יום יום: שוד ושבר, מתירנות בממדים שפסטילים אפילו בעיני אלה שאינם מחמירים ביותר, סמים, שוד, אונס ורצח. כואב ועצוב בלב. מה קרה לנו? מה קורה לעם סגולה? והשאלה האם יש לנו בכלל עוד תקווה ותקווה. נדמה לי שהרוב מאחורינו הרים כבר ידיים והגיע לכלל יאוש.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אולי הדת לא תספיק — — —

שלמה לוריצין (אגודת ישראל):
יש לי תקווה שיום אחד תמצא את עצמך תלמיד באחת הישיבות האלה, כי תברים שלך, המקורבים ביותר, מצאתי אותם שם, ועוד אחזור לדבר על זה. תן לי לקוות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
מימי לא השתמשתי בסמים ואני גם לא זקוק לסם הזה.

שלמה לוריצין (אגודת ישראל):
לא השתמשתי בסמים, יכול להיות, אבל הרעלת, קילקלת וחילבלת צביבור ובנוער על ידי אי-המוסריות שבשבועון שלך, ובמיוחד במה שמפזע בדה האחרון של "השילם הזה". שלך. תן לי לדבר, זה נושא שלא צריך להיות שגוי במחלוקת ביני ובין אף לא אחד, אפילו לא אורי אבנרי.

היום במשך חמש שעות קיבלנו עידוד, תשובה ותפיון, לא תיאורטי אלא מעשי. ראינו בשמונה ישיבות כ-1,500 תלמידים שהם עדות חיה שעוד לא אבדה תקוה תנו, שעם ישראל חי ונצח ישראל לא ישקר.

אדוני היושב-ראש, אני מדבר הפעם בישיבות של בעלי תשובה משני טעמים והטעם הראשון והעיקרי — שאני תחת רושם הביקור שנמתיים רק בשעה שלוש אתרי הצהריים.

אורה נמיר (המערך):
אפשר לארגן סיור לחברי ועדת הכספים גם במוסדות אחרים?

חוברת כ"ח, ישיבה של"ט

— סקירת שר החינוך והתרבות על פעולות משרדו (דיון) —

דוד גלם (חזית דתית לאומית):
הרב דב ביגון.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

הרב דב ביגון — לשעבר חבר קיבוץ משמר השרון השייך לקיבוץ המאוחד. פגשנו שם טייסים, טאנקיסטים, מצאם הקבע; דובבנו אותם, וסיפר לנו טאנקיסט שהיה — — —

יגאל כהן (הליכוד):

מפקד פלוגת שריון במשך חמש שנים.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

שאלנו אותו: איך אתה מגיע לישיבה? והוא אמר: הרגשתי ריקנות. החלטתי, כמו רבים מחברי, לרדת מן הארץ. לא מצאתי כאן עוד מוטיבציה. למולי, או כפי שהוא ואמר: בהשגחת ה', הגעתי ל"מכון מאיר". כאן מצאתי את עצמי, כאן מצאתי את עמי קאת ארצי, ועכשיו אני מדריך. מישור מהחברים שאל אותו: מי משלם לך? צחק: לשלם? — אני מדריך אחרים שילכו בדרכי.

ב"דבר ירושלים" וב"ישיבת 'אור שמח' נפגשנו עם מסיימי אוניברסיטאות אוקספורד וקימברידג', רופאים, מהנדסים, אנשי מדע בעלי שם, המתעמקים בדף גמרא. באים מבתיים מתבוללים התבוללות מוחלטת והפכו ליתר-דים בעלי הגדרה עמוקה, הקשורים לעמם ולארצם.

וב"אור שמח" סיפרו לנו שבתוך שאלון, שהם מציעים לאלה שנכנסים ליום אחד לישיבה, כוללה שאלה: אילו נולדת מחדש — האם היית רוצה להיוולד יהודי? מתוך 100, נדמה לי, ענו רק 14 — — —

יגאל כהן (הליכוד):

17.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

17 — תודה על התיקון — רק 17 השיבו בחיוב.

יגאל כהן (הליכוד):

אלה היו תלמידי בית-ספר אזורי קיבוצי.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

כן. ורק 17 מתוך 100 השיבו שהיו רוצים להיוולד יהודים. כל השאר — אני לא צריך לסיים את המשפט. וכאשר סיפרו לנו זאת, הוסיפו: אבל כאשר נשאלים, כאן שבוע ימים — פני הסטאטיסטיקה אחרים לגמרי, ברוך השם.

בישיבת "אור החיים" פגשנו פושעים בעלי שם, מפורסמים. אנו זוכרים אותם מן העתונות, כאלה שישבו בבתי-סתר שנים רבות, מהם שודדים, סתרי סמים, אנשים, אינני זוכר אם הוכיח גם רוצחים. איוו עדינות, איהו דרך ארץ, איהו יופי הרגשנו בסביבתם.

פגשנו שם צעיר בן 35 — תקשיב, חבר-הכנסת אורי אבנרי, כדאי לך, יעזור לך, אני מקווה.

אורי אבנרי (מתנה שלי):

אני מקשיב בדריכות.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

היות שהוא לא הסתיר את שמו אלא התגאה במעמד שאליה הגיע, מותר גם לי להזכיר את שמו: אברהם לוי. האם השם הזה יזכיר לכם משהו? הוא היה ראש סחרי הסמים בירושלים. סיפר לנו את קורות חייו: הורים

אירה נמיר (המערך):
האגודה להגנת הלסביות.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

— ההגנה על המצעד הנאצי שצריך היה להתקיים בסקויה שבמדינת אילינוי, ברוך השם המצעד לא התקיים. היא עמדה כעורכת-דין בקאש ההגנה כדי שהמצעד הזה יוכל להתקיים. ובכן, הורים ליבראליים, רק בדבר אחד הם לא ליבראליים — כפי שאמר ראש המוסד הרב רבזון — שהבת, רחמנא ליצלין, עלתה לירושלים ולומדת תורה, תורה מציון. את זה הם לא יכולים לסלוח.

לפני רשימה — ואמסור לך אותה, אדוני שר החינוך, ולתבירי הכנסת שירצו בכך — רשימה שמית של 329 תלמידות שסיימו את לימודיהן במסד הזה. 74% התיישבו ונשארו בארץ; 26% חזרו כדי להפיץ תורה וחינוך דתי בחוץ-לארץ או לסיים שם את לימודיהן.

ביקרנו "באש התורה". קיבל שם את פנינו אורי זוהר. השם הזה אמר משהו? אני חייב לתקן את עצמי ואני חייב להגיד: ר' אורי זוהר. מגיע לו התואר.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי יוזמה):

מגיע לו באמת.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

אתה מבין יידיש? "אוף דיר געזאגט". אני מאחל לך שתגיע לדרגתך, לאושר ולשמחת החיים שלו.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי יוזמה):

אתה יודע מה? אילו היו לו שמחת התיים והאושר שיש לי עכשיו הוא לא היה עושה את מה שעשה.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

אני מסופק.

עמוס הדרי-הורביץ (המערך):

מה עדיף — מה שהוא עשה קודם או מה שהוא עושה היום?

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

הוא שואל שאלה טובה: מה עדיף — מה שהוא עשה פעם או מה שהוא עושה היום?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי יוזמה):

אתה יודע מה? יש לי תשובה לזה, אבל לא אתווכח אתך ולא אכעיס אותך.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

ואומר את הדברים שהוא אמר לנו: אנחנו לא רק ישיבה, אנחנו בלם נגד ירידה מן הארץ. אנחנו עוסקים בקליטת עלייה, אנחנו מצילים מהתבוללות, אנחנו מקנים חיי מסר וחיי חברה תקינה. בפתח הישיבה פגשנו צעיר, סטודנט להומאה, שהיה ברגל אחת בישיבה, אבל ברגל אחת עדיין בחוץ. שאלנו אותו — יגאל, נדמה לי שאתה שאלת את השאלה — מה אתה מחפש בישיבה? פניו פני היפי, והוא אמר לנו באנגלית: אני האחרון, היחיד, במשפחה המסונגפת שלנו שלא התחתן עם גוי ואני מחפש דרך בישיבה כדי שלקחות אחד מן המשפחה ימשיך את שרשרת הדורות ויבטיח שבמשפחה שלנו יישארו עוד יהודים.

ב"מכון מאיר" קיבל אותנו דב ביגון — — —

אורה נמיר (המעמד): אפשר לתת לכם עוד כמה כתובות של סוחרים סמים.

שלמה לורניץ (אגודת ישראל): ואולי עוד קרייז: כולכם בוודאי זוכרים את מני כהן, מזכירו ועוזרו של חברת-הכנסת צירלי ביטון. לכו ותמצאו אותו שם בבישיבה, בבישיבת "אור-החיים". הוא כבר לא יהיה עוזרו של חברת-הכנסת צירלי ביטון. אני מקווה שתכריז-הכנסת צירלי ביטון ילך אליו ואולי גם הוא ימצא עוד את מקומו בבישיבה.

כאשר ירדנו במדרגות פגשנו בילד בן 13—14. משהו מאתנו שאל אותו: ילד חמד, בן כמה אתה? הוא אמר: בן 6 חודשים. על הפליאה שלנו — הכיזר? הוא אמר: אמנם נולדתי לפני 13 שנים וחצי, אבל עד גיל 13 הייתי גנב, לקחתי סמים, האם אלה היו חיים? התחלתי להיות ואני מונה את שנותי מאז זכיתי להיכנס לבישיבה; אבל חברת-הכנסת חייקה גרוסמן אמרה מעל במה זו לפני כמחצית השעה שהמסורת והמצוות מפריעות מאוד.

בישיבת "שפל" של הרב מרדכי אלפנט, של עולה לא כל כך חדש מארצות-הברית, פגשנו ישיבה מיוחדת לשולי רוסיה. מי שקיבל אותנו שמו שמעון גרילוס, אסיר ציון, יושב בבית-הסוהר, נדמה לי חמש או שש שנים, ברוסיה. היום תלמיד חכם מאבק מגיד שיעור. אגב, אני חייב לציין שכאשר הגיעו ארצה הוא היה בבית-הסוהר ביחד עם יוסף מגדלוביץ, השם יעזור שנוכה לראות גם אותו כאן בארץ-ישראל. הם הגו יחדיו את הרעיון שכאשר יזכו לעלות ארצה הם ייסדו כאן ישיבה. הוא רצה להיכנס לבישיבה, אבל בהתאם להוראות ולתקנות הקבועות — גם זאת אינך יודע, חברת-הכנסת יגאל כהן, אספר לך איזה סוד מהחדר שלי — אמרו ממשרד הבטחון, מלשכת הגיוס: אין לך זכות ללמוד בישיבה, כי מי שלא למד בגיל 16 בישיבה אינו יכול לקבל דחייה משירות בצהל כבן ישיבה. טען שמעון גרילוס: מה אתם רוצים, בגיל 16 הייתי בבישיבה, יושבתי בבית-הסוהר חמש, שש שנים ברוסיה. איך אם כן יכולתי ללמוד בבישיבה? ולזכותו של משרד הבטחון ייאמר ששר הבטחון לשעבר התערב בדבר ואז נתנו לו להיכנס לבישיבה. היום הוא תלמיד חכם מצבהק.

ראינו שם קבוצה של כ-40 צעירים שלא ידעו ברוסיה אלף-בית. היום הם לנים בעומקה של הלכה. יהודים מאושרים. היהודים האלה שמצאו את עצמם, את יהדותם ואת האלוקים שלהם, לעולם לא יירדו. הם עובי את הארץ לכמה שבועות, אתם יחזעים לאיוו מטרה? — להשפיע על הנושאים שיעלו ארצה ולא ימשיכו לארצות-הברית.

אורה נמיר (המעמד): האם הם הצליחו?

שלמה לורניץ (אגודת ישראל): במידה מסוימת.

פגשתי שם ילד בן חמש-עשרה הלומד ביחד עם אביו. זה משהו קוריוזי יצא מן הכלל. סיפר לנו ראש הישיבה שהאב הכניס את בנו כדי שילמד אלף-בית, אבל כשביקר פעם-פעמיים בבישיבה הוא כל כך התלהב שהוא ביקש; תקבלו גם אותי כתלמיד מן המניין. נזכרתי בנבואת הנביא מלאכי, סוף מלאכי: "זגה אנוכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול — והשיב לב אבות על בנים, מפרש רש"י: על ידי בנים —

מגורשים; בגיל צעיר, אדוני שר החינוך, גורש מבית הספר כי זרק אבן והפגע במורה; הצליח לצבור בגיל צעיר 40 תיקים פליליים; הפך לנארקומאן; נתפס בשוד מזויין וקיבל 3 או 5 שנות מאסר, בכל אופן יושב בבית-הסוהר 5 שנים. עמד להתנצר וכבר עשה את כל הסידורים להעביר את משפחתו, אשה ושני ילדים, לנצרות. למזל, או, כפי שהוא אמר, על פי ההשגחה, פגש בו אברך בעל זקן ופיאות וביקש ממנו: תבוא אתי. השיב לו: אתה דוסי, עם דתיים אני בכלל לא מדבר. הפציר בו האברך ולא הרפה מאמו עד ששחב ואותו אל הרב ראובן אלבן, לשיבת "אור החיים". היום הוא תלמיד חכם, אדם מאושר. יש נגוד פסקדין של 7 שנים, אינני יודע על איזה חטא, אבל כאשר הוא בא לפני השופט כבעל תשובה והרב אלבו ביקש שיתנו לו אפשרות לנסות ולראות איך הוא יתנהג במשך כמה חודשים בבישיבה, נתנו לו קודם 3 חודשים, אחרי-כן עוד 3 חודשים, ואחרי-כן ויתרו לו על העונש.

הרשו לי לצטט ממכתב לבישיבת "אור החיים" בירושלים שנכתב מהמטה הארצי של המשטרה — מחלקת חקירות ותביעות, לאחר ביקור במקום: "ביום ג', י"א באייר תשל"ט, ביקרנו — ר. מינקובסקי, ראש היחידה הארצית לחקירות פשעים; ש. גל, ראש מרז עבריות נוער והחתום מטה, גוגן, ראש מחלקת חקירות ותביעות". אני לא אצטט את כל המכתב אבל נאמר שם בין היתר: "נפגשנו באופן אישי עם מספר תלמידים בולטים בבישיבה המהווים מדגם של עבריינים ממש ומשומשים בסמים, שתורו למוטב והפכו לתלמידי חכמים מובהקים. תקצר היריעה מלתאר ולספר את ההתהוות החיובית של כל משתתפי הסיוע מהדברים שנגלו לנגד עינינו. פעולות השיקום שלכם, לרבות גמילת נארקומאנים ממש משימוש קבוע בסמים, גובלות במעשי נסים". הגברת אורה נמיר, הקשיב, אני חוזר על המשפט: "פעולות השיקום שלכם — כותב ראש מחלקת חקירות ותביעות של המשטרה — לרבות גמילת נארקומאנים ממש משימוש קבוע בסמים גובלות במעשי נסים".

הגברת חייקה גרוסמן שוללת את כל זה ואומרת שהמסורת והמצוות מפריעות. באמת, מפריעות בצורה איננה לחינוך הנוער.

חברת-הכנסת פסח גרופר שאל את הנארקומאן שחזר בתשובה: תספר לי, הצלחת להיגמל? היית בבית-החולים? מי הרופא שטיפל בך? והתשובה שלו הייתה: דף גמרא. עכשיו אני הפכתי למומחה ואני מרפא נארקומאנים מסוכנים, בדף גמרא.

גם מבחינה כלכלית — אנו הרי ועדת כספים, ומותר לי לציין שיש גם פתרון לבעיות כלכליות. אותו אברהם לוי, שהיה ראש סתריה הסמים בירושלים, כאשר משהו מאתנו, אני לא זוכר מי, שאל אותו: אבל ממה אתה מתפרנס? הרי יש לך אשה וילדים וצריך פרנסה. הוא אמר: תראו, רבותי, כשהייתי ראש סוחר הסמים בירושלים, הרווחתי המון כסף וזה אף פעם לא הספיק לי. הייתי צריך לעסוק גם בגניבות וגם בשוד מזויין. היום מספיק לי. יש לי כרטיס של אוטובוס ואני נוסע בבוקר לבישיבה ובערב הביתה וברוך השם יש לי מספיק.

יגאל כהן (הליכוד):

הוא גם וטיף שרב הישיבה לימד אותו מקצוע וסידר אותו בעבודה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים: זאת היא הדרך והדרך היחידה. אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא — ישוב, ומי שישוב — ייסלח לו.

אנחנו, חברי ועדת הכספים, הכרנו על "לובי" ליישובות של בעלי תשובה. אין לי ספק שזה יעלה כסף למדינה ולציבור. אבל כמה שזה יעלה — זה יחסך הרבה יותר. להחזיק עברין בבית-סוהר עולה פי עשרה מאשר בן ישיבה, גם לפי התקציב המוגדל, הגדול והנורא, שתברת-הכנסת גרוסמן התריעה עליו לפני כמחצית השעה מעל במה זו. אמת, אני מזדה באשמה, אני מודה ב"אשמה". למרות כל הקיצוצים, אנחנו, חברי ועדת הכספים, כולנו ללא יוצא מן הכלל, הוספנו כסף לבני הישיבות. אבל חברת-הכנסת גרוסמן אולי אינה יודעת — אילו ידעה לא היתה אומרת זאת — מה היה התקציב האברך. היא הצהירה שהיום אברך, התמנה לצינל, מקבל 21 אלף לירות. זה לא לחדש — ואם כי גם זה לא היה מספיק — אלא לשנה. את זה מקבל אברך נשוי עם ילדים. נכון, קודם היה מקבל 12 אלף לירות, ולפני כן 5,000 לירות. עוד לפני כן קיבל 1,000 לירות. אבל כאשר מתחילים מנקודת מוצא של אפס, גם אם מכפילים ומשלשים ואפילו תוהבים פי עשרה זה נשאר כמעט אפס.

חברת-הכנסת גרוסמן, את בת, נכדה של גדולי תורה וחסידות: האם באמת זה יכול להסאב למשהו שאברכים שכאלה, כפי שהזכרתי אותם, זוכים מתקציב המדינה לפחות מ-2,000 לירות בחדש? אני דן את חברת-הכנסת גרוסמן לכף זכות, כי אני חושב שהיא לא ידעה את העובדות. היא הבטיחה לי לקרוא את נאומי. אני חושב שהיא תגיד בלב שלם ובפה מלא שכאן צריך להוסיף, להוסיף הרבה לבני הישיבות.

אורה נמיר (המערך):
לא רק.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):
מכל הסוגים. ראשית כול לאלה המקופחים.

אורה נמיר (המערך):
לא רק להם. יש עוד מקומות שעושים עבודה טובה.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):
כל זמן שסטודנט, שולפעים יוצא להגנת אש"ם, עולה למדינה 200 אלף לירות לשנה, צריך להוסיף לבני הישיבות שמקבלים 17 אלף לשנה.

אני מסיים. אדוני היושב-ראש ואדוני שר החינוך והתרבות. אני מציע לך ולכל חברי הממשלה — — — (חברת-הכנסת א. אבנרי קורא קריאת ביניים)

היה לי זמן על תשובה של סיעה אחרת.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:
חברת-הכנסת לורינץ קיבל זמן מסיעה בכנסת, אחרת לא הייתי מאפשר לו להאריך.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):
אני הייתי מציע לשר החינוך ולכל חברי הממשלה, לכל חברי הכנסת, לבקר בישיבות האלה ובישיבות אחרות כדי לקבל עידוד אמיתי ולמצוא את הדבר היחיד שיכול עוד לעזור ולהבטיח את העתיד שלנו: חזרה בתשובה, חזרה למקור מחצבתנו. ויפה שעה אחת קודם.

זה סימן לבוא המשיח, כאשר הילדים יחזירו למטב את הוריהם.

עולם אחר, עם הרבה אור ותקווה, תשובה על בעיות כבדות, ובעיות אנושיות ויהודיות. שם, חברת-הכנסת אורה נמיר, אין בעיה של גודל הכיתות. את דיברת על כך. שם אין בעיות של משמרת שנייה ומשמרת שלישית. שם לא היתה אף שביתה אחת. הרב רבבון השיב על שאלה של חברת-הכנסת עמוס הדר: באמת שום שביתה? תראה, הכול עניין של הרגל. כשחברת-הכנסת הדר הסתכל עלי: מה פירוש? — אז הוא אמר: אצלנו כולם כבר גרגלים מהרגע הראשון: מעולם לא קיבלו משכורת בזמן. הם התרגלו לזה ולכן לא שובתים.

יעידו החברים: ראינו 40—50 בנות ב"נווה ירושלים" בחדר של 12—14 מטרים רבועים ולא צר להן המקום. ואני, חברת-הכנסת נמיר, בעד כיתות מפוארות וטובות.

אורה נמיר (המערך):
למה אתה לא מזמין אותי ואת ועדת החינוך והתרבות?

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):
אני מזמין אותך עכשיו בכל האדיבות ובכל הכבוד. אני מצטער על שלא הומנתי אותך קודם.

אבל חינוך לא תלוי בכיתות. יכולות להיות כיתות נהדרות עם חינוך רקוב ויכולות להיות כיתות של ד' על ד' עם חינוך נהדר.

אלה שלומדים עדיין בישיבות הללו, ואלה שעובד — אלפים — בכללם אקדמאים ונארוקומאנים, בעלי תיקים פוליטיים ואמנים, בני עניים ובני עשירים, מישראל ומכל ארצות העולם, הצד השווה שביניהם שהם יהודים גאים ומאשרים. פגשתי שם, כפי שהזכרתי, את ר' אורי זוהר; את הרב יצחק ישראלי, הצעיר לשעבר הידוע בשם "איקה ישראלי"; את ר' מרדכי ארנון הידוע לכם יותר בשם "פופיק", ועוד ועוד.

אמרת, כאשר נפרדנו בישיבת "אור שמח", שאצלם ראינו אור והרגשנו את השמחה. לעתים קרובות אומרים בכנסת, וגם בציבור, שהעם מדוכא, שהעם עצוב. נכון. אבל חכמינו ז"ל שואלים: למה נקראה ירושלים "משוש כל הארץ"? והם משיבים: כשאדם עובר עבירה הוא דואג ולבו שח עליו. עצוב לו בלב, הוא מדוכא, אבל כאשר הוא עולה לירושלים והוא מקריב קרבן וחוזר בחשובה ונסלח לו — מייד הוא נהפך להיות שמח. אין דבר הגורם לכאון ועצבות כמו חטא. יכול אדם להשלות את עצמו, לפעמים על ידי כוסית קוניאק, שטוב לו בלב, אבל בפנים יש דכאון. והוא יחזור להיות שמח כשאנחנו נחזירו לדרך הנכונה.

אנחנו ראינו והרגשנו אור ב"אור שמח", הרגשנו את אור החיים בישיבת "אור החיים", ראינו אור ב"מכון מאיר", שמענו את דבר ירושלים האמיתי בישיבת "דבר ירושלים", הרגשנו שאפשר לגור בירושלים גם בעניות כאשר ראינו את הבנות, שבאו מבתי מיליונרים, בישיבת "נווה ירושלים" בוכות "אש התורה" — נדמה לי שזה שם הישיבה של אורי זוהר — ובזכות הישיבה "תורה ואמונה" שבראשו עומדים חסידים בלו — לגערי הפעם לא הרשה לנו הזמן לבקרים — וגענו אלפי האנשים האלה לאושר ולשלמות.

ד. חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 12), תש"ס—1980 *
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

שהובאה לוועדת החוקה, חוק ומשפט, לקבוע כי שבתות ומתעדים לא יבואו במניין 48 השעות, על מנת להקל במידת מה את הלחץ. הרוב בוועדה לא קיבל תוספת זו ושר המשפטים מסתייג איפוא ומבקש לכלול את התיקון במסגרת סעיף 1. כשלעצמי, ועמדה זו הבעתי גם בוועדה, אני סבור שהצעת הממשלה בצדק יסודה גם מטעם נוסף: שיהא בה כדי למנוע תילולי שבת ומרעדי ישראל מצד כל הגורמים. מאידך גיסא סבר הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט שאין להכביד יותר על עצורים שבית-המשפט החליט על שחרורם בערבות ונמצא על-פי התיקון שיכול שישבו במעצר יום נוסף. לי נראית הסתייגות שר ה- משפטים דווקא ההסתייגות החלופית המקנה לבית-המש- פט את הסמכות להחליט אם להוציא מכלל 48 השעות ימי שבתות ומעדים.

סעיף 2 של הצעת החוק, שבו אין הסתייגויות, בא לתקן מעוות המצוי בסעיף 139 לחוק סדר הדין הפלילי האומר: "נאשמו כמה אנשים בכתב אישום אחד, ומהם הודו בעבדות שיש בהן כדי הרשעתם ומהם לא הודו בכך, לא יגזור בית-המשפט את דינם של הנאשמים שהודו לפני שנתמנים: בירור האשמה של הנאשמים שלא הודו; אולם נאשם שהודה והוא נקרא להעיד במשפט, בין מטעם התביעה ובין מטעם הסניגוריה, יגזור בית-המשפט את דינו, ולא יעיד אותו נאשם אלא לאחר שנגזר דינו". בקשר לכך העיר בית-המשפט שהוראה זו גורמת תקלות רבות. לפעמים קורה שאין מאתרים את אחד הנאשמים במשך זמן רב או שמשפטו מתמשך בשל סיבות אחרות ובינתיים נשאר המשפט תלוי ועומד מעל לראשם של נאשמים שהודו. במקרה של המלצה על פיקוח של קצין מבחן, למשל, יש חשיבות שהפיקוח יתחיל מייד ודחייתו מסכלת לפעמים את סיכויי ההצלחה. התיקון המוצע משאיר בידי בית-המשפט את שיקול הדעת אם לפסוק מייד בעניינו של נאשם שהודה או לחכות את גזר הדין עד לביחור אשמת כל הנאשמים. אני מבקש לאשר את הצעת החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

הח"ר י. מ. אברמוביץ:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת וירשובסקי להנמקת הס- תיגיוותיו.

מרדכי וירשובסקי (תתנועה לשינוי יוזמה):
אדוני הישר-ראש, כנסת נכבדה, אני מבא שורה של הסתייגויות לחוק שהשתלשלות הליכי החקיקה שלו היא מעניינת. הייתי שמח לוא חבר-הכנסת שילנסקי הנמצא אתנו באולם היה מקשיב לדברי. אני חושב שהוא תומך בהסתייגויות שלי.

דוד גלס (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
חברי הכנסת שאתה דובר אליהם מכירים את העניין יפה.

מרדכי וירשובסקי (תתנועה לשינוי יוזמה):
לא אאריך בדברים. אני יודע שהייתם בישיבות,

הח"ר י. מ. אברמוביץ:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 12), תש"ס—1980. רשות הדיבור לחבר-הכנסת דוד גלס, ישר-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

דוד גלס (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אדוני הישר-ראש, כנסת נכבדה, קצת קשה לי לרדת מהפסגות הרוחניות שאליהן הביא אותנו חבר-הכנסת לורינץ. אני התרגשתי מנאומי. לפני שלושים שנה או קצת פחות, כאשר עזבתי חינוך תילוני ועברתי למדרשה וספרדס-חנה, ספרו את החזורים בתשובה על אצבעות יד אחת. היום הם אלים רבים, כן ירבו. אולי זה מתקשר איכשהו לעניין המעצרים שהם האלטרנטיבה השלילית של לימודי הישיבה.

(חבר-הכנסת מ. וירשובסקי קורא קריאת-ביניים)
וז האלטרנטיבה. כדאי שתקשיב לחבר-הכנסת לורינץ.

מרדכי וירשובסקי (תתנועה לשינוי יוזמה):
בשעה הראשונה של הגאום שלו הקשבת. אחר כך ירד המתח.

דוד גלס (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
על-פי סעיף 35א של חוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה—1965, כאשר מחליט בית-המשפט על שחרור בערבות של העצור, רשאי בית-המשפט לצוות על השתיית ביצוע השחרור לתקופה שלא תעלה על 48 שעות, זאת אם הודיע היועץ המשפטי לממשלה או תובע כמשמעותו בסעיף 10(א)(1) על רצונה לערוך על החלטה זו של בית-המשפט. רשאים לבקש השתיית ביצוע כאמור היועץ המשפטי לממשלה ונציגיו שהם פרקליטי המדינה, משנהו, פרקליטי מחוז או פרקליטים אחרים מפרקליטות המדינה, ואילו כל התובעים האחרים, דהיינו, מי שהיועץ המשפטי הסמיכו להיות בדרך כלל תובע סלוג של משפטים, לבתי- משפט מסוימים או למשפט מסויים וכן שוטר-תובע, אינם זכאים לבקש השתיה כזאת. הוראה זו יצרת קשיים כאשר בבקשות בקשר למעצרים מופיע בדרך כלל שוטר ואילו תובע מהרשימה שהוכרה לעיל אינו נוכח בבית-המשפט האף לא ניתן מעשית ליצור את קשר תוך זמן קצר כנדרש. מוצע איפוא בסעיף 1 של ההצעה שכל תובע יהא מוסמך להודיע במעמד מתן ההחלטות של בית- המשפט על כוונת המדינה לערוך.

בקשר לסעיף זה התעוררה בעיה נוספת: כיוון ש- דובר בעיכוב החלטה להחליט על שחרור בערבות נוהגים שופטים להגביל את השתיית הביצוע ל-24 שעות בלבד ומתחילה התרוצצות כדי לעמוד בלוח הזמנים. בעיקר תמורה הבעיה כשבתוך התקופה האמורה כלולים ימי שבת או מועד. הזמן הקצר מכביד על סדרי העבודה של בתי-המשפט, כמו גם על התובעים ופרקליטי העצורים. ביקש איפוא משרד המשפטים בהצעת החוק מטעם הממשלה, כפי

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
אדוני היושב-ראש, אני חייב לענות. אני צריך לה-
עמיד את הדברים על דיוקם. אנו מצביעים על תיקון
הכולל שני סעיפים. זהו תיקון חלקי שבחלקי, לא תיקון
כולל. אני הגשתי תיקונים נוספים ועל כך אומר חבר-
הכנסת שילנסקי שזה חלקי. החלק שהוא מצביע בעדו
הוא לאין ערוך קטן ממה שאני הגשתי. הפעם הצדק
אתי. הוויכוח איננו של אופוזיציה או קואליציה, הוויכוח
הוא על השאלה: איך אנו נהגים כחברי ועדת החוקה,
חוק ומשפט? בהסתייגויות שלי היה סעיף של חבר-
הכנסת שילנסקי בקשר למסירת ידיעה על מעצר כדי
שהעציר לא יישב במעצר מבלי שיידעו כלל שהוא נעצר.
יש בתיקונים סעיף שנתמך בהתלהבות רבה על-ידי לשכת
עורכי הדין על פגישת עם עורך דין וזה חשוב בעיקר
בשביל עצור שנעצר, פעם ראשונה, שירגיש שיש לו
כפני מי להשמיע את טענותיו. יש סעיף על קיום פגישת
יש הוראות איך אפשר למנוע קיום חקירה, איזו חקירה
אסור ואיזו מותר לעשות בשעת מעצר לפני שעורך הדין
בא במגע עם הלקוח הפרט. אני שמח שהחבר הכנסת גלס
מוכן לרוץ. מחבר כנסת אחד לשני ולומר לו מחזק להצי-
ביע נגד התיקונים שהוועדה חייבה אותם.

רוני מילוא (הליכוד):

הוא ניסה לשכנע את ההיפך מזה. אני מכיר אותו.

דוד שטרן (הליכוד):

דיברנו על עתיד תנועת ש"י.

ידיאן עפשי (התנועה לשינוי ויזמה):

כדאי לדבר על עתיד של תנועות יותר גדולות.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

אני יודע שכאשר דנים בתוק אינכם מקשיבים אלא
עוסקים בדברים אחרים. אנו דנים בחוק הנוגד לזכויות
הפרט. במקום להתנגח מעבר למתרסים מוטב שנתאחד
ונעזור לאורח וניטיב עם העם כמו שצריך.

אני עובר לסעיף הדין בפיצוי על מעצר שווא. אדם
יושב במעצר חקופה מסוימת. הוא שוחרר מפני שלא
הוכח שהיו סיבות למעצרו. שנים אנו מדברים על כך
שיש למצוא פתרון חוקי לבעיה. ועדת החוקה, חוק
ומשפט, בראשותו של חברי-הכנסת גלס, קבעה את הדבר
בסדרה של סעיפים. הדין בכל הסעיפים האלה נסתים
לפני יותר משנתיים וחצי. אבל כיום אנו מחכים לגודל,
אנו מחכים עד שהממשלה תגיש הצעת חוק עם סעיפים
זהים רק מפני שיש פה עניין של כבוד ופרסטיז'ה. למנוע
פיצויים מאדם שנעצר על לא עוול בכפו מטעמים של
פרסטיז'ה ושל פוליטיקה — אני חושב שזה דבר חמור
ביותר. מה אומר הסעיף שאני מציע? — "נעצר אדם
ושוחרר, ומצא בית המשפט שלא היה יסוד למעצרו או
שראה נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי האדם, רשאי הוא
לצוות כי יוצר המדינה ישלם לו פיצוי על מעצרו, בסכום
שיקבע בית המשפט". הוראה כזאת אתם מסירים מסדר-
היום מפני שזאת הסתייגות שלי? אני חושב שהגענו
למעשה בלתי רגיל של ציניות. לוקחים סעיף ענייני
הנוגע לזכויות האזרח והופכים אותו למשחק פוליטי. אני
פונה לכל חברי הכנסת: אל תשימו לב שעומד לפניכם
אופוזיציונר. אני מביא סעיפים שהוועדה אישרה אותם
פה אחד, סעיפים ששורשים לאדם שנמצא במצוקה, ויותר

אתם מכירים את העניין, ואתם "נעלים" על עמדתכם,
במיוחד אתה, אדוני יושב-ראש הוועדה. לכן אין טעם
שאנסה להשפיע, לא באריכות ולא בקצרה. אומר את
הדברים ליושב-ראש הוועדה המחייך וגם לפרוטוקול.

החוק הזה נדון בקריאה ראשונה בט"ו בטבת תשל"ח.
היה זה ב' 26 בדצמבר 1977, לפני שנתיים וחצי עד
שלוש שנים. החוק מבא רק עכשיו לקריאה שנייה
וקריאה שלישית לא בגלל בטלה אלא משום שההצעה
עברה גילגולים רבים. כל ההסתייגויות שהגשתי היו
בגדר תוספות לחוק שהוגש על-ידי משרד המשפטים והן
אושרו פה אחד על-ידי ועדת החוקה, חוק ומשפט. הטיפול
בחוק נגמר. במשך חודשים ארוכים החוק לא הובא
לקריאה שנייה וקריאה שלישית אף שהוועדה סיימה את
הדיונים בו. פניתי פעמים מספר ליושב-ראש ועדת
החוקה, חוק ומשפט וביקשתי שנובא את החוק במלואו,
קרן, עם כל ההסתייגויות שהגשתי ושהפכו לסעיפים
שאושרו על-ידי הוועדה. אני מדגיש: הסעיפים נתקבלו
ללא התנגדות, בהסכמת כל חברי הוועדה. לאחר שנפניתי
ליושב-ראש הוא השיב לי: יש התנגדות של שר המשפ-
טים לתיקונים האלה בחוק. שר המשפטים גרס שהוא רוצה
להביא הצעת חוק הכוללת אותם נושאים ושלא הוועדה
היא שתביא אותם. כנראה אני זה לכבודו של החוק
שהוועדה, יחד עם נציגי משרד המשפטים אשר ניסחו את
הסעיפים האלה ואמרו שהם משתלבים במסגרת החוק
בצורה נאותה, היא שתביא אותם. שר המשפטים פחד
שנא ייגרע מכבודו אם לא משרד המשפטים יביא את
התיקונים אלא הוועדה. זה כילו ייתשב שהוועדה
הוסיפה הוראות ארוכות וחיוניות ללא משרד המשפטים.
כתוצאה מכך נתקבלה בוועדת החוקה, חוק ומשפט ההצ-
עה לעשות רביציה בהצעת החוק שלה והיא התחילה
לחזור בה מכל התיקונים, שהיום הם מהווים הסתייגויות,
ולהגיש את החוק המקורי על שני סעיפי העלולים לקרי-
אה שנייה ולקריאה שלישית.

כנסת נכבדה, על אילו סעיפים אנו מדברים? אנו
מדברים על סעיפים שהוועדה דגה עליהם במשך שנתיים
וחצי. אחד הלוחמים הגדולים בעד הנושאים האלה היה
דווקא יושב-ראש הוועדה. אנו דנים בזכותו של עציר
בזמן מעצרו. יושב-ראש הוועדה הוא נגד עיניי הדין
של העציר המוכה למשפט. הוא הופיע בטלוויזיה והביע
את דעתו בנושא זה. אבל כאשר העניינים מגיעים להצ-
בעה על חוק שהוא תמך בו בוועדה וגם דאג שהוא ינוסח,
הוא היום תורר בו מפני שאשר המשפטים רוצה בכל
מחיר שדווקא משרדו יגיש את החוק.

רב שילנסקי (הליכוד):

אני רוצה להזכיר לך שרוב חברי הוועדה, ואני
בתוכם, תמכנו בתיקונים ויזמנו אותם אך שר המשפטים
הוכיח לנו שהעבודה שאנחנו עושים היא חלקית והיא
מבקש לאפשר לו להביא זאת בצורה יותר מושלמת.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

חברי-הכנסת שילנסקי היקר והמכובד, אני מביא שורה
של עשרה תיקונים — לזה אתה קורא עבודה חלקית —
אבל שר המשפטים הגיש שני תיקונים שאותם מביאים
לאישור ולגבי דידך זו לא עבודה חלקית.

רב שילנסקי (הליכוד):

לא שני תיקונים, מסכת שלמה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :
 אני מסתמך על הספירה של מזכיר הכנסת. לסעיף 1 יש הסתייגות של שר המשפטים.

ה צ ב ע ה
 התיקון של שר-המשפטים ש. תמיר לסעיף 1 התקבל.

סעיף 1, עם התיקון שהתקבל, נתקבל.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :
 לסעיף 2 אין הסתייגויות.

ה צ ב ע ה
 סעיף 2 נתקבל.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :
 אני מעמיד את הצעת החוק להצבעה בקריאה שלישית.

בעד החוק 12 —
 נגד 7 —
 חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 12), תש"ם-1980, נתקבל.

מזה — עוזרים לאדם שנמצא חף מפשע והמדינה ירדה לחייו. דברים אלמנטאריים. עכשיו תצביעו נגד ההצעה הזאת ותחכו עד שיוגשו סעיפים אחרים. אני רואה בזה ציגיות ווילול בעבודת בית-המועקים. אני פונה אליכם, חברי הכנסת. אני חושב שהתיקון הוא טוב. אין הוא פרי המצאה שלי או פרי קאפריזה שלי. הוועדה היא שעסקה בזה. מדוע נדחה את ההצעה ? נצביע בעד, נתקן וניטיב עם הציבור.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :
 חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. אני מעמיד להצבעה את הצעת חבר-הכנסת וירשובסקי לפני סעיף 1.

ה צ ב ע ה
 בעד הצעת חבר-הכנסת מ. וירשובסקי לפני סעיף 1 8 —
 נגד 12 —
 הצעת חבר-הכנסת מ. וירשובסקי לפני סעיף 1 לא נתקבלה.

אסתר הרליין (המעמד) :
 לא היו עשרים חברי כנסת באולם.
 (קריאות : לא היו 12 קולות נגד ההצעה. היו מונים ?)

ה. חוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים) (תיקון), תש"ם-1980 * (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

ואבקש לדחות את ההסתייגות של חבר-הכנסת תופיק טובי ולאשר את הצעת החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :
 רשות הדיבור לחבר-הכנסת תופיק טובי להנמקת ההסתייגות.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
 כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הגשנו את הסתייגותנו כדי להביע מחוץ את התנגדותנו לחוק היסודי שמוצע עכשיו לתקן אותו, חוק סמכויות שעת חירום (מעצרים). חוק זה בא למעשה לקיים במתכונת ישראלית את תקנות שעת חירום המאגדאטריות למעצרים אדמיניסטרטיביים וכל מיני פגישות אחרות בזכויות האדם. התנגדנו להמשך קיומן של תקנות שעת חירום המאגדאטריות ונדרש האנחנו חושבים שיש לבטל את כולן. תיקון החוק הישראלי הוגש לפני זמנה מה כדי לתקן תקנה מסוימת בעניין מעצרים אדמיניסטרטיביים, במגמה לעשות אותה ליבראלית, אבל הוא לא משנה דבר מהותי ; הוא בא לעשות קוסמטיקה של חקיקה ישראלית לדבר אנטי-דמוקרטי, פסול, הפוגע בזכויות האדם. לכן באתי להביע מחדש את התנגדותנו לחוק ועל כן גם לא נתמך בתיקונים המוצעים בחוק הנכבד.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :
 חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. לסעיף 1 יש הסתייגות של חבר-הכנסת טובי.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :
 אנחנו עוזרים לסעיף הבא בסדר-היום : חוק סמכויות שעת חירום (מעצרים) (תיקון), תש"ם-1980, בקריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק יביא יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

דוד גלס (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
 אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק סמכויות שעת חירום (מעצרים) (תיקון), תש"ם-1980, נתקבל בכנסת לפני פחות משנה. בינתיים התעורר צורך להכניס בו שני תיקונים לא מהותיים. על-פי סעיף 4 לחוק יש להביא אדם שנעצר על-פי צו של שר הבטחון, תוך 48 שעות ממעצרו, לפני נשיא בית-המשפט המחוזי שבאזור שיפוטו נעצר, לצרכי דיון בדבר אישורו של צו המעצר. הצמדת הסמכות השיפוטית למקום שבו בוצע לראשונה המעצר גורמת קשיים, במיוחד בשם לב לזמן הקצר, 48 שעות, שבו חייבים להביא את העציר בפני הנשיא והוא חייב להתחיל בדיון. לעתים מדובר בנסיעה של שעות ונגרמת לכל הצדדים טרדה רבה ומיותרת. מוצע איפוא להעניק סמכות לאישור המעצר לכל נשיא של בית-משפט מחוזי. סעיף 2 בהצעה עניינו תיקון טעות. בסעיף 8 (2) של החוק נאמר : "שר המשפטים רשאי בצו להגביל את זכות הייצוג בהליכים לפי חוק זה למי שאושר לשמש סניגור צבאי בבתי-הדין הצבאיים באישור בלתי מסוייג כאמור בסעיף 318(ג) לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ז-1955". המלה "צבאי" נשתרבה לכאן בטעות ומוצע להוציאה. סעיף 3 הוא תיקון המחייב מסעיף 1.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת ת. טובי לסעיף 1
לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הועדה, נתקבל.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

לסעיפים 2 ו-3 אין הסתייגויות.

הצבעה

סעיפים 2 ו-3 נתקבלו.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

אני מעמיד את הצעת החוק להצבעה בקריאה שלישית.

חוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים) (תיקון),
תש"ם—1980, נתקבל.

1. הצעה לסדר-היום

הצורך במניעת אסונות בחוף נתניה

ומתריע מראש מעל במת הכנסת ואל יאמרו: לא ידענו.

בעיית אי היציבות של המצוק שלאורך החוף בנתניה החמירה מאוד מאז החלה תנועת הבנייה לארכו. מצב זה הולך ומחמיר ככל שמיתוספים מבנים על גב המצוק ומת-רבות עבודות הפיתוח בו. הד"ר צבי רון, אשר הכין סקר על קצב הנסיגה של המצוק על-פי הומנתה של עיריית נתניה, קובע שרפיפות המצוקים שבחוף נגרמת משורה שלמה של תהליכים, שמקורם בטבע ובמעשי ידי האדם, הגורמים לפגיעה ולהרס המצוקים. התהליכים הטבעיים הם אותן המכחות החזקות של הגלים הממוטטות חלק מן המצוק הבניי אבן כוורס. הגלים חותכים תחתיו בבסיסו ויוצרים בתחתיו כורים גדולים, דבר הגורם לקריסת חלק מן המצוק בגובה של 20—40 מטר. לא חולף זמן רב והקרע נסתפת לקרבו של הים והצופה התמים לא יכול להבחין כלל שלפני זמן קצר קרתה באותו מקום מפולת שגרמה להרס ולהרג אדם. גורם נוסף הקשור בתהליכים טבעיים הוא מבנה המצוק. שכבות הכורסר הבנויות זו על גבי זו, כאשר ביניהן יש שכבות קרע חולית הנקראות "חמרה", סופגות מים ומתחילות לנוע ממקומן. ככל שאדמה סופגת יותר רטיבות כן גדלה סכנת ההתמוטטות. אולם לא די בכך ולהרס מצטרפים מעשי ידי האדם. המראה המקסים של החוף והים גרם וגורם לבני האדם לבנות על הרכס. הם אינם מודעים לנזקים העלולים להיגרם בשל כך. מבנים אלה מהווים תוספת משקל על האדמה הרופפת. כן מסיפות החציבה והסלילה ועוועים לאדמה הבלתי יציבה. אם נוסף לזה את ההשקיה של הגנים הגורמת לשכבות ה"חמרה" לגע ממקומן הרי שעדים אנו למצב שבו ההרס נעשה משני כיוונים: האחד, על-ידי גלי הים מלמטה והאחר על-ידי בני האדם מלמעלה.

צילומי אוויר שנעשו במשך 19 שנה — בין השנים 1945 ו-1964 — מוכיחים מעל לכל ספק ש-21 מטר נגנסו במשך תקופה זו. יש להניח שמשנת 1964 ועד היום נגנסו עוד כ-17 מטר, כלומר, כ-38 מטר בתקופה של 35 שנה. יש מקומות שהים גונס בממוצע מטר אחד לשנה. מי שמכיר את הגן היפה שלאורך החוף, "גן המלך", יודע שכיום ישנם מקומות שחסרים בהם 11 מטר וישנם מבנים שרק לפני שנים מעטות נבנו כדי שהציבור יוכל לצפות על המראה המקסים של השקיעה, אולם הם אינם קיימים עוד כי שקעו למצולות ים. סכנה חמורה במיוחד קיימת בכמה אזורים שלאורך החוף, אין לי ספק שפעולה מונעת תחסוך ותמנע אבדן נפשות והרס החוף והמבנים שעליו. אחד מן המבנים שעומדים בפני סכנה מאיימת הינו מלון "אריבע עונית" שהוא, כידוע, מלון שבבנה על-ידי משקי-עים יהודים מארצות-הברית.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

אנחנו עוברים לסעיף אחרון, הצעות דחופות לסדר-היום: הצעה לסדר-היום בדבר הצורך במניעת אסונות בחוף נתניה, של חבר-הכנסת יהודה חשאי. רשות הדיבור לחבר-הכנסת חשאי.

יהודה חשאי (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הריני מודה לנשיאת הכנסת על שהכירה בדחיפות הצעתי לסדר-היום על הנושא: הצורך במניעת אסונות בחוף נתניה.

חברי הכנסת, ההתנגשות המתמדת בין שני איתני טבע, גלי הים האדירים וסלעי החוף הרופפים, טומנת בחובה סכנות גדולות לחופה של העיר נתניה, סכנות העלולות להסתיים תס-חלילה בהרג רב של מתרחצים ונופשים ובקריסתם של מבנים שנבנו על המצוק. עדיין אנו נמצאים בשלב שבו אנו מזהירים מפני הסכנות. אנו מתריעים ומבקשים לקרוא בעוד מועד את ה"כתובת" הנמצאת על המצוקים. יש להושיט עזרה מיידית לנתניה כדי למנוע אסונות נוספים, למנוע מפולות ואבדן נפשות לאורך אחד מן החופים היפים של ארצנו. המפולות אינן אירוע חד-פעמי. הן מתרחשות בתכיפות גבוהה אלא שבדרך נס לא תמיד הן מסתיימת באבידות בנפש.

חברי הכנסת, עד היום קרו שלושה מקרים שבהם נהרגו בני אדם עקב המפולות: שני מקרים שבהם נהרגו שתי נשים באזור נווה-שלום, עין-התכלת, בצפונה של העיר ומקרה נוסף של צעיר רכוב על אופנוע. לפני שנים אחדות הייתי עד למראה מחריד כאשר ישיבה אשה בהריון בצלם של סלעי החוף של נווה-שלום, עין-התכלת, ולפתע התפורר גוש ענק של כורסר שכיסה אותה והרגה במקום. מקרה שני קרה ב-31 ביולי 1976 כאשר שוב גלשו, ללא אזהרה מקדמת, 4,000 טונות כורסר לאורך של 53 מטרים ושוב קברו תחתם אשה. בקטע זה נהגו ונהגים לעבור אלפי אנשים, אורחים, אורחים ותיירים, ורק בדרך נס נמנע אסון כבד יותר. המקרה השלישי קרה חודשיים לאחר המקרה השני בקטע אחר של המצוק כשצעיר רכוב על אופנוע נסע לאורך גב המצוק וחלק מן המצוק התמוטט. די היה במשקלו של האופנוע כדי לגרום להתמוטטות קטע מן המצוק. הצעיר נפל לשמק של 20 מטר, יחד עם סלעים ואדמה, ונהרג במקום.

חברי הכנסת, גלישות אלפי טונות עפר, המכסות את המצוק, באות בדרך כלל ללא אזהרה מוקדמת. לא חסר הרבה ואנו עלולים לעמוד מל אסון כאסון המפולת ב"נאות-הכיסר" אשר קבר בבת אחת 24 חיילי נח"ל. שם קרה האסון חרף הועדה שניאולוגים וגיאוגרפים הוזהרו בכתב ובעל-פה מפני הסכנות הצפויות. במקרה זה לא שעו לאזהרות עד אשר קרה האסון. הפעם אני מזהיר

שר-הפנים י. בורג :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית כול ברצוני לומר שאני אציע להעביר את ההצעה לוועדה. אין נושא ראוי יותר לדיון בוועדה מאשר נושא זה, כי מצד אחד יודעים כולנו את יפיה ונוסיה של נתניה ומצד שני איננו יודעים למדוד את המטראז' של "צוק העתים" של נתניה העיר. שמענו כאן קולות משברי הים ואנו חייבים להת- יחס לנושא. גם אם לפעמים יש הגזמות בתיאורו ראוי העניין בתור שכזה שייבדק.

משרד הפנים מינה ועדה שתבדוק את הפתרונות המוצעים ותברור ביניהם את הפתרון האופטימאלי הן מבחינה מקצועית והן מבחינה הכלכלית. חברי הוועדה הם : מר משה גלזר, קצין המחוז נתניה — יושב-ראש הוועדה ; מר יוסף זליגמן, מנהל המחלקה לגנים ולנושיות בעיריית נתניה ; מר יונתן גלס ; ומר אביר מולד, מנהל המחלקה לחיירות וחופי רחצה בעיריית נתניה. אנו ביקשנו מהוועדה לסיים את עבודתה תוך תודשים ולהביא לנו את המלצותיה. הוועדה הספיקה לשמוע מומחים מתח"ל, מהטכניון ומהמכון הגיאולוגי והיא עומדת לשמוע מומחים נוספים. ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת בוודאי תשמת לשמוע על ההתקדמות שחלה בעבודה ועדה זו בעת שתבדוק את הנושא, וחברי הוועדה שמינה משרד הפנים בוודאי ישמחו לעמוד בקשר עם ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

אני מציע איפוא להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היח"ר י. מ. אברמוביץ :

האם חברי הכנסת חשאי מסכים להצעת השר להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה ?

יהודה חשאי (המערך) :
כן.

היח"ר י. מ. אברמוביץ :

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היח"ר י. מ. אברמוביץ :

חברי הכנסת, הישיבה הבאה אי"ה מתח בשעה 11:00. ישיבה זו נעולה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נתניה, עיר ואם בישראל, יושבת לאורך של כ-10 קילומטרים של מצוק שהוא עיקר יפיה, זה שהוציא לה מוניטין בעולם ושהוא בסיס עיקרי של ענף התיירות שהוא מקור פרנסה ראשי. התיירות היא גורם המזרים מטבע תוך למדינת ישראל. חוף זה הוא נכס לאומי ושמירתו היא עניין לאומי. עיריית נתניה גידרה את השטחים המסוכנים והציבה שלטי אזהרה. עיריית נתניה התריעה והזהירה ואף השיגה שמשרד הפנים מינה ועדה בראשותו של קצין מחוז נתניה לבחינת הנושא. אך בפעולות אלו לא די. עיריית נתניה אינה מסוגלת לשלם מתקציבה את ההוצאות הגדרשות למניעת הסכנות שלאורך החוף. מדובר פה באומדן של יותר מ-200 מיליון לירות במחירים של היום.

קצב הנסיגה השונה וגובהו של המצוק הם אשר צריכים להכתיב לנו את בחירת מקדרי הטיפול. בלי רצון לעורר בהלה אומר כי קטעים מסוימים לאורך החוף של נתניה מחייבים טיפול מיידי. לדעת מומחים יש לנקוט מיד אמצעים כדי למנוע אסונות גדולים יותר. ההמלצות שהוגשו על-ידי חברת תה"ל — תכנון המים לישראל — מצינות את הפעולות האלה : בניית קיר אבן לרגלי המצוק ; הסדרת הניקיון בראש המצוק ; הסדרה וחיוק של המדרונות בשיפוע של 45 מעלות ובצמחיה מתאימה ועבודות הגנה בתוך החוף. יש גם המלצות נוספות שהוזכרו בדו"ח של הד"ר צבי רון : הורקת בטון לתוך האדמה ; בניית סללות כדי למנוע גלישה ; גילוח קרקוד המצוקים ועל-ידי כך מיתון השיפועים שלהם ומניעת בניית מבנים ונסיעת גנים לאורך המצוק. עם כל ההתאפ- קות וההימנעות מקצירת בהלה אני מזהיר ותובע לקרוא את אותות האזהרה שעל המצוק. אנו מצטערים על כל אבדן חיים אולם אם חס וחלילה ייפגעו אי פעם תיירים או שיקרה אסון כבד יותר יפעל הדבר כפצצת אטום מזהמת אשר תפגע בנתניה ובאתרי התיירות שלנו לאורך החופים. הלוואי שאתבדה במשך השנים.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא הל- אומי הזה הועלה היום על שולחן הכנסת. מרגע זה ואילך ההתייחסות אליו של כל חבר כנסת ושל הנוגעים בדבר הצריכים להעמיד את האמצעים הדרושים המתחייבים מן המצב היא צו מצפוני ועניין לאומי. אני מציע איפוא להעלות את הנושא לדיון במליאת הכנסת.

היח"ר י. מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

הישיבה נעולה בשעה 20:23.